

URADNI LIST

FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

URADNI LIST FLRJ izhaja po potrebi v srbski, hrvatski, slovenski in makedonski izdaji. — Oglasi po ceniku. — Ziro račun pri Narodni banki FLRJ za naročnino in za posebne izdaje 101-11, za oglase 101-11
1-30 1-831.

Sreda, 10. decembra 1958.

BEOGRAD

STEVILKA 49. LETO XIV.

Cena te številke je 200.— din. — Naročnina za leto 1958 znaša 1700.— dinarjev, za inozemstvo pa 2500.— dinarjev. — Uredništvo: Ulica Kraljevića Marka št. 5. — Telefoni: uredništvo 28-838, administracija 28-276, prodajni oddelek 22 619, telefonska centrala 28-010

827.

U K A Z

O RAZGLASITVI ZAKONA O INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

Na podlagi 2. točke 71. člena ustavnega zakona o temeljnih družbene in politične ureditve Federativne ljudske republike Jugoslavije in o zveznih organih oblasti se razglašajo zakon o invalidskem zavarovanju, ki ga je sprejela Zvezna ljudska skupščina na seji Zveznega zbora dne 26. novembra 1958 in na seji Zbora proizvajalcev dne 26. novembra 1958.

PR št. 11.

Beograd, 28. novembra 1958.

Predsednik republike:
Josip Broz Tito s. r.

Predsednik

Zvezne ljudske skupščine:

Petar Stambolić s. r.

Z A K O N

O INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

PRVI DEL

DOLOČBE O PRAVICAH

I. poglavje

TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Invalidsko zavarovanje, ki je del splošnega socialnega zavarovanja, zagotavlja delovnim ljudem:

če zaradi invalidnosti izgubijo delovno zmožnost ali se njihova delovna zmožnost zmanjša — usposobitev za delo in zaposlitev, primerno preostali delovni zmožnosti, kadar za to ni pogojev, pa materialna sredstva za preživetje;

če pretrpijo telesno okvaro — stalne denarne prejemke (ne glede na to, ali okvara vpliva na delovno zmožnost ali ne);

če nastane nevarnost, da bi postali invalidi v zvezi z določenim delom — usposobitev za drugo delo in zaposlitev na drugem delu.

2. člen

(1) Invalidsko zavarovanje zagotavlja te pravice:

1) pravico do usposobitve za drugo delo (poklicna rehabilitacija) in pravico do oskrbnine;

2) pravico do zaposlitve, primerne preostali delovni zmožnosti, in pravico do denarnih nadomestil;

3) pravico do invalidske pokojnine in pravico do dodatka za pomoč in pomoč — če je potrebna;

4) pravico do invalidnine.

(2) Uživalci pravic iz prejšnjega odstavka imajo tudi pravico do zdravstvenega zavarovanja in druge pravice, ki jih določajo zvezni zakoni.

3. člen

Pravice iz invalidskega zavarovanja so zagotovljene zavarovancem za primer invalidnosti in za primer telesne okvare kot posledice bolezni ali poškodbe izven dela, nesreče pri delu ali poklicne bolezni.

4. člen

(1) Pravice na osnovi invalidnosti se priznavajo glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, glede na starost zavarovanca, njegov prispevek družbi in glede na druge družbene interese.

(2) Pravice na osnovi telesne okvare so enake za vse invalide s telesno okvaro iste stopnje.

5. člen

(1) Invalidsko zavarovanje temelji na načelu vzajemnosti zavarovanja in na načelu, da zavarovanci sami upravljajo socialno zavarovanje in njegove sklade.

(2) Invalidsko zavarovanje je obvezno.

6. člen

(1) Pravice iz invalidskega zavarovanja določajo zvezni zakoni.

(2) Pravice iz invalidskega zavarovanja ne morejo zastarati.

(3) Pravic iz invalidskega zavarovanja ni mogoče s pogodbo spremeniti, ne podedovati in ne prenesti na koga drugega. Zapadli denarni prejemki iz invalidskega zavarovanja, ki ostanejo zaradi smrti užitca neizplačani, se lahko podedujejo.

(4) Pridobljene pravice iz invalidskega zavarovanja je mogoče izgubiti samo v primerih, ki jih določa zakon.

(5) Na prejemke iz naslova invalidskega zavarovanja je mogoče seči z izvršbo in zavarovanjem samo toliko, kolikor je to določeno s tem zakonom ali z drugimi zveznimi zakoni.

7. člen

Nihče ne sme zmanjšati ali omejiti pravic, ki jih ima zavarovanec po zakonu.

8. člen

Delovni invalidi uživajo posebno varstvo glede sklepanja in prenehanja delovnega razmerja in glede delovnih pogojev, v skladu z določbami tega zakona in drugih zveznih zakonov.

9. člen

(1) Finančna sredstva za invalidsko zavarovanje se zagotovijo praviloma s prispevkom.

(2) Prispevek se steka v sklad invalidskega zavarovanja v okviru sklada socialnega zavarovanja.

(3) Obveznosti plačevanja prispevka se določajo na podlagi zveznega zakona.

10. člen

(1) Invalidsko zavarovanje izvajajo zavodi za socialno zavarovanje na podlagi in v mejah določb tega zakona.

(2) Posamezne zadeve invalidskega zavarovanja opravljajo tudi pristojni organi ljudskih odborov ter gospodarske in druge organizacije, zavodi in državni organi v skladu z določbami tega zakona.

11. člen

(1) Zavarovanec uveljavlja svoje pravice v upravnem postopku, ki ga določa ta zakon.

(2) Zakonitost aktov zavodov za socialno zavarovanje o pravicah iz invalidskega zavarovanja presojuje sodišča v smislu zakona o upravnih sporih in tega zakona.

II. poglavje ZAVAROVAŃCI

1. Osebe, ki so zavarovane za vse primere invalidnosti (zaradi bolezni, poškodbe izven dela, nesreče pri delu ali poklicne bolezni)

12. člen

Za vse primere invalidnosti ne glede na njen vzrok so zavarovani po določbah tega zakona:

1) osebe v delovnem razmerju v Jugoslaviji, ki delajo poln redni delovni čas, predpisan za delo, ki ga opravljajo, izvzemši osebe v začasnem delovnem razmerju;

2) ljudski poslanci, ki dobivajo stalno mesečno nagrado, in odborniki ljudskih odborov s stalno funkcijo, ki dobivajo stalno mesečno nagrado za svoje delo;

3) izvoljene osebe, ki opravljajo stalno funkcijo za stalno plačo v družbenih in združnih organizacijah, v strokovnih združenjih in zbornicah ali v njihovih zvezah, če je to njihov edini ali glavni poklic;

4) člani obrtnih (proizvajalnih, predelovalnih in uslužnostnih) zadrug;

5) člani ribiških zadrug morskega, rečnega in jezerskega ribištva, ki jim je pridobitno delo v zadrugi edini ali glavni poklic.

13. člen

Za vse primere invalidnosti so zavarovane po določbah tega zakona tudi osebe v delovnem razmerju, ki delajo po posebnih predpisih skrajšan delovni čas, in sicer:

1) delovni invalidi, vojaški vojni invalidi in mirovni vojaški invalidi, ki delajo skrajšan delovni čas, če so zaposleni tolikšen čas, kolikor po izvidu in ugotovitvi invalidske komisije ustreza njihovi delovni zmoglosti;

2) osebe, ki delajo med zdravljenjem skrajšan delovni čas po zakonu o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev;

3) žene ki delajo zaradi dojenja in nege otroka skrajšan delovni čas po zakonu o delovnih razmerjih;

4) osebe, ki delajo krajši delovni čas od rednega, če jim je v skladu z veljavnimi predpisi dovoljeno tako delo zaradi obiskovanja šole ali tečaja.

14. člen

(1) Osebe iz 12. in 13. člena tega zakona so zavarovane po določbah tega zakona tudi tedaj, če jih gospodarska organizacija, zavod, državni organ ali pa družbena ali združna organizacija med delovnim razmerjem pošlje na šolanje, da končajo začeto redno šolanje ali da se doma ali v tujini strokovno izpopol-

nijo ali specializirajo v svoji stroki oziroma delu, ki ga opravljajo, in sicer največ dve leti, če ostanejo ta čas v delovnem razmerju.

(2) Oseba iz prejšnjega odstavka, ki dela med strokovnim izpopolnjevanjem ali specializacijo na določenem delovnem mestu poln redni delovni čas, je v primerih, ki jih predpiše Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za delo v soglasju s sekretariatom, ki je pristojen za tisto dejavnost, zavarovana ne glede na to, koliko časa traja strokovno izpopolnjevanje oziroma specializacija.

(3) Osebe iz 12. in 13. člena tega zakona so zavarovane po tem zakonu tudi, kadar medtem, ko so v delovnem razmerju, začasno ne delajo, če se jim ta čas šteje v delovno dobo po drugem in tretjem odstavku 24. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

15. člen

(1) Osebe na mladinskih delovnih akcijah so zavarovane za vse primere invalidnosti, katere vzrok je nastal v času, ko so bile na taki akciji.

(2) Zvezni izvršni svet izda predpise o tem, za katere mladinske delovne akcije velja določba prejšnjega odstavka.

16. člen

(1) Jugoslovanski državljani v tujini so zavarovani po tem zakonu, če so kot osebe iz 1. točke 12. člena ali iz 13. člena tega zakona v delovnem razmerju:

1) pri jugoslovanskih organih, zavodih ali organizacijah;

2) v gospodinjstvu zavarovancev, ki so zaposleni pri jugoslovanskih organih, zavodih ali organizacijah;

3) v drugi službi, v katero so stopili z dovoljenjem pristojnega državnega organa, kadar je v mednarodnih pogodbah določeno, da stopajo jugoslovanski državljani v tako službo.

(2) Jugoslovanski državljani, ki so po posebnih predpisih dobili za to dovoljenje in stopili v delovno razmerje v tujini v primerih, ko tega ne določa mednarodna pogodba, se lahko zavarujejo po tem zakonu, če se prijavijo za zavarovanje pristojnemu organu socialnega zavarovanja v Jugoslaviji in če v redu plačujejo prispevek za invalidsko zavarovanje, ne glede na to, ali so morda tudi v tujini invalidsko zavarovani.

17. člen

Tuji državljani, ki so v delovnem razmerju v Jugoslaviji, so zavarovani po tem zakonu, če ni s tem zakonom ali z mednarodnimi pogodbami drugače določeno.

18. člen

Tuji državljani, ki so v Jugoslaviji v službi mednarodnih organizacij in ustanov ali tujih diplomatskih in konzularnih predstavništev ali pa v osebni službi tujih državljanov, ki uživajo diplomatsko imuniteto, so zavarovani po tem zakonu le tedaj, če mednarodne pogodbe tako določajo.

2. Osebe, zavarovane samo za invalidnost, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni

19. člen

(1) Osebe v delovnem razmerju, ki delajo krajši delovni čas, kot je redni delovni čas, ki je predpisan za zadevno delo, izvzemši osebe iz 13. člena tega zakona, in osebe, ki so v začasnem delovnem razmerju v smislu zveznih predpisov o delovnih razmerjih, so zavarovane po tem zakonu samo za primer invalid-

nosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni.

(2) Določba prejšnjega odstavka velja tudi za jugoslovanske državljane, zaposlene v tujini v primerih iz 16. člena tega zakona, in za tuje državljane, zaposlene v Jugoslaviji v primerih iz 17. in 18. člena tega zakona.

20. člen

(1) Za primer invalidnosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, so zavarovani po tem zakonu tudi;

1) vajenci in učenci strokovnih šol s praktičnim poukom;

2) učenci strokovnih šol ter študenti višjih strokovnih šol, visokih šol, fakultet in umetniških akademij, kadar so na obveznem praktičnem delu v učilnicah ali delavnicah ali kadar so na praktičnem delu v gospodarskih organizacijah in zavodih;

3) osebe na prostovoljni praksi (volonterji), ki ne dobivajo plače.

(2) Določbe prejšnjega odstavka veljajo tudi za jugoslovanske državljane, ki so v skladu z veljavnimi predpisi poslani v tujino na učenje oziroma prakso, in za učence (vajence) in študente iz 1. in 2. točke prejšnjega odstavka, ki živijo v tujini, njihovi starši pa so zavarovanci iz 16. člena tega zakona.

(3) Določbe prvega odstavka tega člena veljajo tudi za tuje državljane, ki so na učenju oziroma praksi v Jugoslaviji, če njihova država enako ravna z jugoslovanskimi državljani in če ni z mednarodnimi pogodbami drugače določeno.

3. Osebe, zavarovane samo za invalidnost, ki je posledica nesreče pri delu

21. člen

(1) Osebe, ki niso zavarovanci v smislu členov 12 do 20 tega zakona, so zavarovane po tem zakonu samo za primer invalidnosti kot posledice nesreče, ki jih zadene v Jugoslaviji:

1) ko sodelujejo na organiziranih javnih delih splošnega pomena, pri reševalnih akcijah ali pri obrambi pred elementarnimi nevarnostmi ali nesrečami;

2) ko opravljajo na poziv državnih organov določene javne funkcije ali državljanske dolžnosti.

(2) Primeri iz 1 in 2. točke prejšnjega odstavka določijo natančneje Zvezni izvršni svet s svojimi predpisi.

(3) Določbe 1. točke prvega odstavka tega člena veljajo tudi za tuje državljane.

(4) Osebe, ki niso zavarovanci v smislu členov 12 do 20 tega zakona, pa so kot vojni ali mirovni vojaški invalidi na poklicni rehabilitaciji, so zavarovane po tem zakonu za invalidnost kot posledico nesreče, ki jih zadene pri praktičnih delih in vajah med poklicno rehabilitacijo.

4. Osebe, zavarovane po prenehanju delovnega razmerja ali kakšnega drugega svojstva

22. člen

(1) Osebe iz členov 12 do 14 ter iz členov 16 do 18 tega zakona so zavarovane, razen v primerih iz drugega odstavka tega člena, za invalidnost in telesno okvaro kot posledico bolezni ali poškodbe izven dela tudi po prenehanju delovnega razmerja oziroma drugega svojstva zavarovanca v času:

1) dokler dobivajo nadomestilo plače po zakonu o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev;

2) dokler dobivajo oskrbnino ali začasno nadomestilo po tem zakonu;

3) dokler imajo pravico do invalidske pokojnine, izvzemši primere, ko se jim po 176. in 177. členu tega zakona ne izplačujejo mesečni obroki invalidske pokojnine;

4) dokler so v redu prijavljene pri organu posredovanja dela, če so se prijavile v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja;

5) dokler so v Jugoslovanski ljudski armadi na orožnih vajah ali na odslužitvi vojaškega roka, če so odšle k vojakom v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja;

6) dokler imajo pravico do nepolne pokojnine, pridobljeno pred izpolnitvijo pogojev iz prvega odstavka 20. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, izvzemši primere iz prvega odstavka 149. člena omenjenega zakona;

7) dokler imajo zavarovanke, ki so prekinile delovno razmerje zaradi nege otroka, otroka, ki še ni star 15 let, ali starejšega otroka, ki mu je zaradi polne in trajne nezmožnosti potrebna tudi stalna pomoč in pomoč, ali tri otroke, ki izpolnjujejo pogoje, ki se zahtevajo po 12. členu zakona o pokojninskem zavarovanju za pridobitev in uživanje družinske pokojnine;

8) kakor tudi ves čas po prenehanju delovnega razmerja ne glede na okoliščine iz 1. do 7. točke tega odstavka, če ima zavarovane 20 ali več za pokojnino vstevnih let oziroma zavarovanka 25 ali več za pokojnino vstevnih let.

(2) Osebe iz prejšnjega odstavka niso zavarovane za invalidnost ali telesno okvaro, ki je posledica poškodbe pri opravljanju samostojne poklicne ali pridobitne dejavnosti.

(3) Osebe iz členov 12 do 14 in iz členov 16 do 18 tega zakona so zavarovane po prenehanju delovnega razmerja za invalidnost kot posledico bolezni, čeprav niso podane okoliščine iz 1. do 7. točke prejšnjega odstavka, če ob nastanku invalidnosti izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravic po prvem odstavku 34. člena tega zakona; pri tem se upoštevajo glede obdobja, ki so pretekla do prenehanja delovnega razmerja, tudi določbe 35. člena tega zakona.

5. Osebe, zavarovane za primere invalidnosti, ki jih določajo posebni predpisi ali pogodbe

23. člen

Osebe, ki opravljajo samostojen poklic, ter osebe drugih poklicev, ki niso v delovnem razmerju, če niso zavarovane po tem zakonu, se zavarujejo po posebnih zveznih zakonih ali pogodbah, sklenjenih na podlagi tega zakona, za primere invalidnosti, ki jih določajo ti posebni zakoni oziroma pogodbe.

III. poglavje

OSNOVE IN POGOJI ZA PRIDOBITEV PRAVIC

1. Osnove za pridobitev pravic

24. člen

Osnove za pridobitev pravic iz invalidskega zavarovanja so:

1) invalidnost,

2) telesna okvara najmanj 30%,

3) neposredna nevarnost za invalidnost v zvezi z delom na določenem delovnem mestu.

25. člen

(1) Invalidnost v smislu tega zakona je podana, če nastane pri zavarovancu zaradi bolezni, poškodbe izven dela, nesreče pri delu ali poklicne bolezni izguba

ali zmanjšanje zmožnosti za svoje delo, ki je ni mogoče odvrniti z zdravljenjem oziroma medicinsko rehabilitacijo.

(2) Invalidnost v smislu prejšnjega odstavka je podana tudi, kadar zavarovanec zaradi trajne spremembe, ki je nastala v njegovem zdravstvenem stanju, ne sme več opravljati dela, za katero je s posebnimi zveznimi predpisi določeno, da ga smejo opravljati samo osebe, ki glede zdravstvenega stanja izpolnjujejo določene posebne pogoje.

26. člen

(1) Zavarovanci, ki postanejo invalidi, se razvrstijo glede na preostalo zmožnost za svoje delo in za drugo ustrezno delo — v I., II. ali III. kategorijo invalidnosti.

(2) V I. kategorijo invalidnosti se razvrstijo zavarovanci, popolnoma nezmožni za svoje delo in za drugo ustrezno delo, ki se niti s poklicno rehabilitacijo ne morejo usposobiti za tako delo.

(3) V II. kategorijo invalidnosti se razvrstijo zavarovanci, le deloma zmožni bodisi za svoje bodisi za drugo ustrezno delo, ki se niti s poklicno rehabilitacijo ne morejo toliko usposobiti, da bi mogli poln delovni čas opravljati drugo ustrezno delo.

(4) V III. kategorijo invalidnosti se razvrstijo zavarovanci, ki so popolnoma nezmožni ali le deloma zmožni za svoje delo, pač pa so zmožni poln delovni čas opravljati drugo ustrezno delo ali se lahko s poklicno rehabilitacijo usposobijo za tako delo.

27. člen

Telesna okvara pomeni v smislu tega zakona izgubo, bistvenejšo poškodovanost ali onesposobljenost posameznih organov ali delov telesa najmanj za 30%, ki povzroča omejeno gibljivost, otežkoča normalno aktivnost organizma in zahteva večje napore pri zadovoljevanju življenjskih potreb, ne glede na to, ali povzroča invalidnost ali ne.

28. člen

(1) Telesne okvare sa razvrščene glede na težo v naslednjih osem stopenj:

Stopnja	Telesna, okvara
1	100%
2	90%
3	80%
4	70%
5	60%
6	50%
7	40%
8	30%

(2) Seznam telesnih okvar, na podlagi katerih pridobivajo zavarovanci pravice po tem zakonu, in njihova razvrstitve v smislu prejšnjega odstavka sta v prilogi tega zakona, ki je njegov sestavni del. Zvezni izvršni svet je pooblaščen, da po potrebi dopolnjuje ta seznam v skladu z določbami tega zakona.

29. člen

Neposredna nevarnost za invalidnost je podana, kadar delovni pogoji na posameznem delovnem mestu ne glede na higienske in tehnične varstvene ukrepe, ki se uporabljajo ali jih je mogoče uporabiti pri delu, v tolikšni meri vplivajo na zdravje in delovno zmožnost zavarovanca, da mora ta nujno spremeniti delovno mesto, ker bi sicer postal invalid.

30. člen

(1) »Svoje delo« v smislu tega zakona je delo na delovnem mestu, na katerem je zavarovanec delal, neposredno preden je postal invalid. Če je za zavarovanca ugodnejše, je to na njegovo zahtevo delo na tistem delovnem mestu, na katerem je delal najmanj dve leti v zadnjih treh letih dela, preden je postal invalid oziroma preden je nastala nevarnost, da postane invalid.

(2) Preostala delovna zmožnost za svoje delo v smislu tega zakona je podana, če je zavarovanec zmožen delati z delovnim naporom, ki ne poslabša njegove invalidnosti, in z normalnim delovnim učinkom najmanj polovico rednega delovnega časa na delovnem mestu, na katerem je delal neposredno pred invalidnostjo oziroma najmanj dve leti v zadnjih treh letih dela v smislu prejšnjega odstavka, in sicer brez prejšnjega privajanja na tako delo ali pa po privajanju.

31. člen

(1) »Drugo ustrezno delo« v smislu tega zakona je delo oziroma delovno mesto, na katerem je delovni invalid zmožen delati določen delovni čas, primeren preostali delovni zmožnosti, z delovnim naporom, ki ne poslabša njegova invalidnosti, in z normalnim delovnim učinkom. Pri določanju takega dela oziroma delovnega mesta se upoštevajo strokovna izobrazba, delovne izkušnje, splošna izobrazba ter telesna okvara delovnega invalida in pa to, koliko je mogoče prilagoditi tehnične in higienske delovne pogoje njegovim delovnim možnostim.

(2) Preostala delovna zmožnost za drugo ustrezno delo v smislu tega zakona je podana, če je delovni invalid brez poklicne rehabilitacije zmožen opravljati drugo delo z delovnim naporom, ki ne poslabša njegove invalidnosti, in z normalnim delovnim učinkom najmanj polovico rednega delovnega časa ali če se s poklicno-rehabilitacijo lahko usposobi, da ga opravlja poln redni delovni čas.

32. člen

(1) Če nastanejo med uživanjem pravic, pridobljenih po tem zakonu, spremembe v stanju invalidnosti oziroma preostale delovne zmožnosti, ki terjajo spremembo kategorije invalidnosti, se razvrsti zavarovanec v ustrezno kategorijo invalidnosti in se mu glede na to kategorijo prizna ustrezna pravica, če ni za posamezne primere s tem zakonom drugače določeno.

(2) Če nastanejo v stanju telesne okvare, po kateri je zavarovanec pridobil pravico, spremembe, ki zahtevajo spremembo njene stopnje, se zavarovanec razvrsti v novo stopnjo okvare in se mu po tej stopnji prizna ustrezna pravica, če ni za posamezne primere s tem zakonom drugače določeno.

2. Pogoji za pridobitev pravic

a) Pridobitev pravic v primeru invalidnosti in telesne okvare zaradi bolezni ali poškodbe izven dela

33. člen

(1) Če je invalidnost posledica bolezni ali poškodbe izven dela, pridobi zavarovanec vse pravice po tem zakonu, ko-dopolni določeno delovno dobo in pokojninsko dobo, in so odvisne od njegove starosti na dan, ko je postal invalid, če ni s tem zakonom za posamezne primere drugače določeno.

(2) V skladu s prejšnjim odstavkom so določeni v členih 34 do 42 tega zakona pogoji za pridobitev pravic samo za invalidnost, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela.

34. člen

(1) Zavarovanec, ki še nima 30, in zavarovanka, ki še nima 25 za pokojnino vštvenih let — če ni s tem zakonom drugače določeno — pridobita pravice, če se jima najmanj dve tretjini razdobja zadnjih petih let pred invalidnostjo šteje v delovno dobo in imata pokojninsko dobo najmanj:

- 5 let — če nista stara več kot 46 let,
- 6 let — če nista stara več kot 47 let,
- 7 let — če nista stara več kot 48 let,
- 8 let — če nista stara več kot 49 let,
- 9 let — če nista stara več kot 50 let,
- 10 let — če sta stara več kot 50 let.

(2) Zavarovanec, ki ima 30 ali več za pokojnino vštvenih let, in zavarovanka, ki ima 25 ali več za pokojnino vštvenih let, pridobita pravice ne glede na delovno dobo v zadnjih petih letih pred invalidnostjo.

35. člen

Pri računanju razdobja zadnjih petih let pred invalidnostjo, v katerem mora imeti zavarovanec (zavarovanka) določeno delovno dobo v smislu prvega odstavka 34. člena tega zakona, se ne všttevajo obdobja, ko zavarovanec ni bil v delovnem razmerju, pa je:

1) dobival oskrbnino v zvezi s poklicno rehabilitacijo ali začasno nadomestilo v zvezi z zaposlitvijo po tem zakonu;

2) dobival invalidsko pokojnino;

3) bil v redu prijavljen pri organu posredovanja dela, kateremu se je prijavil v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja;

4) služil vojaški rok ali bil na orožnih vajah v Jugoslovanski ljudski armadi;

5) dobival nepolno pokojnino, pridobljeno pred izpolnitvijo pogojev iz prvega odstavka 20. člena zakona o pokojninskem zavarovanju;

6) zavarovanka prekinila delovno razmerje, da je mogla negovati otroka, ki še ni bil star 15 let, ali starejšega otroka, ki mu je bila zaradi popolne in trajne nezmožnosti potrebna stalna postrežba in pomoč, ali da je mogla negovati troje otrok, ki izpolnjujejo pogoje, predpisane za pridobitev in uživanje družinske pokojnine po 122. členu zakona o pokojninskem zavarovanju.

36. člen

(1) Zavarovanec, ki je postal invalid pred dopolnjenimi 20 leti starosti, pridobi pravice, če je bil na dan, ko je postal invalid, v delovnem razmerju in imel vsega skupaj delovno dobo vsaj enega leta.

(2) Zavarovanec, ki si je s šolanjem pridobil strokovno izobrazbo kvalificiranega delavca oziroma srednjo strokovno izobrazbo ali kakšno višjo strokovno izobrazbo, pridobi pravice, če je bil na dan, ko je postal invalid, v delovnem razmerju in imel v razdobju od dovršitve šolanja do svoje invalidnosti delovno dobo vsaj enega leta, ter ni prekoračil določene starosti, in sicer:

1) zavarovanec na delovnem mestu, za katero se zahteva strokovna izobrazba kvalificiranega delavca oziroma srednja strokovna izobrazba — če ni star več kot 25 let;

2) zavarovanec na delovnem mestu, za katero se zahteva višja strokovna izobrazba, kot je strokovna izobrazba iz 1. točke — če ni star več kot 30 let,

37. člen

(1) Zavarovanci, ki so postali invalidi medtem, ko so bili na mladinski delovni akciji (15. člen), pridobijo pravice, ki jih določa ta zakon, ne glede na pokojninsko in delovno dobo.

(2) Določba prejšnjega odstavka ne velja za osebe, ki opravljajo na delovišćih mladinskih delovnih akcij določeno delo kot osebe v delovnem razmerju, ne pa kot udeleženci delovne akcije.

38. člen

(1) Zavarovanec, ki se je kot jugoslovanski državljan izselil pred 6. aprilom 1941, pa je po vrnitvi iz tujine stopil v delovno razmerje v Federativni ljudski republiki Jugoslaviji, pridobi pravice, če ima potrebno pokojninsko dobo in če je vsaj dve tretjini razdobja zadnjih petih let pred invalidnostjo prebil v Jugoslaviji ter se mu ta čas šteje v delovno dobo (prvi odstavek 34. člena).

(2) Zavarovancu, ki ima delovno dobo iz prvega odstavka tega člena, se šteje čas delovnega razmerja v tujini kljub prvemu odstavku 47. člena zakona o pokojninskem zavarovanju v pokojninsko dobo za pridobitev pravic po tem zakonu, ne glede na skupno delovno dobo, ki jo je dopolnil v Jugoslaviji.

(3) Čas, ki ga je zavarovanec prebil v delovnem razmerju v tujini, se mu šteje v pokojninsko dobo po prejšnjem odstavku le, če ni na podlagi tega časa pridobil pravico do pokojnine oziroma do rente od tujega nosilca socialnega zavarovanja, ne upoštevajoč pri tem rento, pridobljeno zaradi nesreče pri delu.

39. člen

(1) Če je imel zavarovanec pred vstopom v delovno razmerje telesno okvaro, ki ni vplivala na njegovo delovno zmožnost, pozneje pa nastane pri njem invalidnost, na katero je vplivala tudi ta telesna okvara, pridobi za takšno invalidnost pravice le, če je dopolnil delovno dobo in pokojninsko dobo iz prvega odstavka 34. člena tega zakona v delovnem razmerju, v katerem je delal poln redni delovni čas.

(2) Zavarovanci — vojaški vojni invalidi in mirovni vojaški invalidi, pri katerih je po vstopu v delovno razmerje nastala invalidnost v smislu tega zakona, na katero je vplivala tudi vojna invalidnost oziroma mirovna vojaška invalidnost, pridobijo pravice tudi tedaj, če so kot invalidi dopolnili delovno dobo in pokojninsko dobo iz prvega odstavka 34. člena tega zakona v delovnem razmerju, v katerem so delali skrajšan delovni čas, ki je po izvidu in ugotovitvi invalidske komisije (187. člen) ustrežal preostali njihovi delovni zmožnosti.

40. člen

(1) Zavarovanec, pri katerem nastane invalidnost, preden dopolni delovno dobo in pokojninsko dobo, ki sta predpisani kot pogoj za pridobitev pravic po tem zakonu, more pozneje pridobiti pravice le, če se ta invalidnost poslabša ali če nastane pri njem nov primer invalidnosti in če pozneje dopolni predpisano delovno dobo in pokojninsko dobo z zaposlitvijo v delovnem razmerju z delovnim časom, ki ustreza preostali njegovi delovni zmožnosti, vendar najmanj s polovico polnega rednega delovnega časa.

(2) Čas zaposlitve s skrajšanim delovnim časom se šteje v primerih iz prejšnjega odstavka v delovno dobo, kot da bi bil zavarovanec delal poln redni delovni čas.

41. člen

(1) V pokojninsko dobo za pridobitev pravic po tem zakonu se štejejo obdobja, ki se štejejo po zakonu o pokojninskem zavarovanju v delovno dobo in po-

sebnu dobo, in sicer tako, kot določa omenjeni zakon, če ni s tem zakonom drugače določeno.

(2) Če je pogoj za pridobitev pravic po tem zakonu, da dopolni zavarovanec določeno delovno dobo, se štejejo v to delovno dobo obdobja, ki se štejejo v delovno dobo po zakonu o pokojninskem zavarovanju, in sicer tako, kot določa omenjeni zakon, če ni s tem zakonom drugače določeno.

(3) Delovna doba, ki se šteje po zakonu o pokojninskem zavarovanju s povečanjem, se prizna v ustreznim povečanjem tudi, kadar gre za izpolnitev pogoja potrebne delovne dobe, ki jo mora zavarovanec dopolniti pred invalidnostjo.

(4) Delovnim invalidom s telesno okvaro 70% ali več, ki so v delovnem razmerju, v katerem delajo poln redni delovni čas, ki je predpisan za tisto delo, se šteje čas take zaposlitve v delovno dobo s povečanjem in prizna za zmanjšanje starostne meje, kadar gre za pridobitev pravice do osebnih pokojnine po zakonu o pokojninskem zavarovanju.

42. člen

(1) Kadar je pogoj za vštetej posameznih obdobj posebne dobe po zakonu o pokojninskem zavarovanju, da je zavarovanec dopolnil delovno dobo najmanj 15 let, se šteje zavarovancu, ki nima 15 let delovne-dobe, v pokojninsko dobo za pridobitev pravic po tem zakonu od takih obdobj toliko časa, kolikor mu manjka do potrebne pokojninske dobe, če je pred invalidnostjo dopolnil predpisano delovno dobo iz prvega odstavka 34. člena oziroma iz 36. člena, upoštevajoč pri tem tudi določbe 35. člena tega zakona.

(2) Zavarovancu, ki je pred vstopom v delovno razmerje opravljal kakšen samostojen poklic ali kakšen drug poklic izven delovnega razmerja v smislu členov 41 do 45 zakona o pokojninskem zavarovanju in dopolnil predpisano delovno dobo, ni pa dopolnil predpisane pokojninske dobe (prvi odstavek 34. člena), se prizna v pokojninsko dobo za pridobitev pravic po tem zakonu od prejšnjega časa, ko je opravljal samostojno poklicno delo oziroma poklic izven delovnega razmerja, toliko časa, kolikor mu manjka do potrebne pokojninske dobe. Ta čas se prizna tudi zavarovancu, ki po 15. maju 1945 ni dopolnil delovne dobe, potrebne za vštetej omenjenega časa v pokojninsko dobo po zakonu o pokojninskem zavarovanju.

b) Pridobitev pravic v primeru invalidnosti in telesne okvare zaradi nesreče pri delu ali poklicne bolezni

43. člen

Zavarovanec, pri katerem je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobi pravice, ki jih določa ta zakon, ne glede na pokojninsko oziroma delovno dobo, ki jo je dopolnil pred invalidnostjo.

44. člen

(1) Za nesrečo pri delu velja vsaka poškodba zavarovanca, ki je posledica neposrednega in kratkotrajnega mehaničnega, fizikalnega ali kemičnega učinka, kakor tudi poškodba, ki je posledica hitre spremembe položaja telesa, nenadne obremenitve telesa ali kakšne druge nenadne spremembe fiziološkega stanja organizma, če je taka poškodba v vzročni zvezi z opravljanjem dela na določenem delovnem mestu ali z delom oziroma dejavnostjo, na podlagi katere ima poškodovani svojstvo zavarovanca v smislu določb II. poglavja tega zakona.

(2) Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, povzročena na način iz prejšnjega odstavka, ki zadene zavarovanca oziroma delovnega invalida pri prak-

tičnih delih ali vajah med medicinsko ali poklicno rehabilitacijo.

(3) Za nesrečo pri delu se šteje tudi obolenje zavarovanca, ki je neposredna in izključna posledica kakšnega nesrečnega naključja ali višje sile med delom oziroma dejavnostjo, na podlagi katere ima oboleli svojstvo zavarovanca v smislu določb II. poglavja tega zakona.

45. člen

(1) Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, povzročena na način iz prvega odstavka 44. člena tega zakona, ki jo pretrpi zavarovanec iz členov 12 do 18 tega zakona:

1) na redni poti od stanovanja do delovnega kraja ali nazaj;

2) na poti, da nastopi delo, ki mu je preskrbljeno, oziroma delo, na podlagi katerega je zavarovan;

3) na poti, ukazani za izvrševanje službenih nalog;

4) v zvezi s pravico do zdravstvenega varstva, do rehabilitacije ali do zaposlitve po tem zakonu — v primerih, ki jih s svojimi predpisi določi Zvezni izvršni svet.

(2) Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, ki jo pretrpi v okoliščinah iz 1. do 4. točke prejšnjega odstavka vajenec, učenec strokovne šole s praktičnim poukom, student ali učenec med počitniško prakso ali oseba na prostovoljni praksi, ki ne dobiva plače (volonter).

(3) Za nesrečo pri delu se šteje tudi poškodba, ki jo pretrpi v okoliščinah iz 1. do 4. točke prvega odstavka tega člena delovni invalid, ki je kot invalid ki upokojenec v stalnem delovnem razmerju in čela primerno preostali delovni zmožnosti. V vseh drugih primerih se šteje pri invalidskih upokojenih za nesrečo pri delu samo poškodba, ki jo pretrpijo v okoliščinah iz 4. točke prvega odstavka tega člena.

46. člen

(1) Poklicne bolezni so določene bolezni, povzročene z daljšim neposrednim vplivom delovnega procesa in delovnih pogojev na določenih delovnih mestih ali delih oziroma dejavnostih, na podlagi katerih ima zboleli svojstvo zavarovanca v smislu določb II. poglavja tega zakona.

(2) Seznam poklicnih bolezni z deli, na katerih se te pojavljajo, in pogoji, v katerih se štejejo za poklicne bolezni v smislu prejšnjega odstavka, je v prilogi tega zakona in je njegov sestavni del. Zvezni izvršni svet je pooblaščen, da po potrebi dopolnjuje ta seznam s poklicnimi boleznimi in natančneje določa dela in v njem določene pogoje.

47. člen

Pravice za primer invalidnosti zaradi nesreče pri delu (44. in 45. člen) ali poklicne bolezni (46. člen) pridobi zavarovanec tudi tedaj, kadar taka nesreča oziroma bolezen ni bila posledica dela na določenem delovnem mestu oziroma posledica določenega dela, temveč posledica kakšnega drugega dela, ki ga je zavarovanec opravljal v interesu organizacije oziroma zavoda, s katerim je bil v delovnem razmerju.

48. člen

(1) Zavarovanci iz členov 12 do 18 in iz 1., 2. in 5. točke prvega odstavka 22. člena tega zakona pridobijo pravice, ki jih določa ta zakon, kakor da bi jih bila zadela nesreča pri njihovem rednem delu, tudi tedaj, kadar pretrpijo med trajanjem delovnega razmerja, dejavnosti oziroma okoliščine, na podlagi katere imajo svojstvo zavarovanca, poškodbo, povzročeno na način iz prvega odstavka 44. člena tega zakona:

1) ko sodelujejo na organiziranih javnih delih splošnega pomena, pri reševalnih akcijah ali pri obrambi pred elementarnimi nezgodami ali nesrečami;

2) ko opravljajo na poziv državnih organov določene javne funkcije ali državljanske dolžnosti;

3) ko opravljajo določene politične državljanske pravice ali družbene funkcije;

4) ko so na orožnih vajah v Jugoslovanski ljudski armadi.

(2) Zvezni izvršni svet določi s predpisi, ki jih izda na podlagi drugega odstavka 21. člena tega zakona, natančneje tudi primere iz 3. točke prejšnjega odstavka.

(3) Zavarovanci iz členov 12 do 14 in 16 tega zakona pridobijo pravice, ki jih določa ta zakon, kot da bi jih bila zadela nesreča pri njihovem rednem delu, tudi tedaj, kadar pretrpijo poškodbo, povzročeno na način iz prvega odstavka 44. člena tega zakona, medtem ko služijo vojaški rok v Jugoslovanski ljudski armadi, če so odšli k vojakom najpozneje v enem mesecu po prenehanju delovnega razmerja ali drugega svojstva. To pravico ima tudi oseba, ki obdrži svojstvo zavarovanca po 5. točki prvega odstavka 22. člena tega zakona.

(4) Za nesrečo pri delu se šteje v primerih iz prvega in tretjega odstavka tega člena tudi poškodba, ki jo pretrpi zavarovanec v okoliščinah iz 1. točke prvega odstavka 45. člena tega zakona.

49. člen

Zavarovanci iz 19. in 20. člena tega zakona pridobijo s tem zakonom določene pravice, kot da bi jih bila zadela nesreča pri opravljanju dela oziroma dejavnosti, na podlagi katere imajo svojstvo zavarovanca, tudi tedaj, kadar pretrpijo v času, dokler so zavarovanci, poškodbo, povzročeno na način iz prvega odstavka 44. člena tega zakona, pri opravljanju dela oziroma funkcije (dolžnosti) iz 1. ali 2. točke prvega odstavka 48. člena tega zakona.

50. člen

(1) Zavarovanec, pri katerem je pred vstopom v delovno razmerje obstajala telesna okvara v smislu tega zakona, ki ob vstopu v delovno razmerje ni vplivala na njegovo delovno zmožnost, pa postane potem invalid zaradi nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobi pravice, ki ustrezajo skupni invalidnosti, čeprav vpliva na to skupno invalidnost tudi prejšnja telesna okvara.

(2) Zavarovanci — vojaški vojni invalidi in mirovni vojaški invalidi, ki postanejo invalidi zaradi nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobijo pravice glede na skupno invalidnost, čeprav je njihova vojaška invalidnost vplivala na delovno zmožnost, ko so stopili v delovno razmerje.

3. Uporaba posameznih izrazov

51. člen

(1) Zavarovanec v smislu tega zakona je oseba iz členov 12 do 21 in 23 tega zakona, dokler traje svojstvo, ki mu daje pravico do zavarovanja po tem zakonu, kakor tudi po prenehanju tega svojstva — dokler trajajo okoliščine iz 22. člena tega zakona.

(2) Delovni invalid v smislu tega zakona je oseba, ki je na osnovi invalidnosti ali telesne okvare pridobila kakšno pravico po tem zakonu.

(3) Z izrazom »plača« je v smislu tega zakona mišljen tudi del delavčevega osebnega dohodka, ki ostane po poravnavi vseh prispevkov, ki se na podlagi zakona plačujejo iz osebnega dohodka.

(4) Z izrazom »delovno razmerje« so v smislu tega zakona mišljene tudi dejavnosti iz 2 do 5. točke 12. člena tega zakona.

(5) Z izrazom »primeri invalidnosti« v smislu določb II. in III. poglavja tega zakona, izvzemši 39. člen, so mišljeni tudi primeri telesne okvare in primeri nevarnosti za invalidnost.

IV. poglavje

DOLOČBE O POSAMEZNIH PRAVICAH

1. Invalidska pokojnina

a) Pravica do invalidske pokojnine

52. člen

Pravico do invalidske pokojnine imajo zavarovanci, ki postanejo:

1) delovni invalidi I. kategorije invalidnosti;

2) delovni invalidi III. kategorije invalidnosti, nezmožni za svoje delo in brez prejšnje poklicne rehabilitacije nezmožni za drugo ustrezno delo, katerim po tem zakonu ni zagotovljena poklicna rehabilitacija, ker so stari nad 45 let (moški) oziroma nad 40 let (ženske);

3) delovni invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti brez poklicne rehabilitacije zmožni za drugo ustrezno delo, katerim pa po tem zakonu ni zagotovljena ustrezna zaposlitev, ker so stari nad 55 let (moški) oziroma nad 50 let (ženske);

4) delovni invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti kot invalidi, ki so bili s poklicno rehabilitacijo usposobljeni za drugo delo, pa so po dopolnitvi 40. leta starosti oziroma slepi invalidi ne glede na starost zaradi spremembe v stanju invalidnosti izgubili zmožnost za delo, za katero so bili rehabilitirani, če brez ponovne poklicne rehabilitacije niso zmožni za drugo ustrezno delo;

5) delovni invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti kot vojaški vojni invalidi od I. do VI. skupine, če ne morejo več opravljati svojega dela nad polovico rednega delovnega časa, ne glede na to, ali bi morda mogli opravljati drugo ustrezno delo;

6) delovni invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti kot udeleženci narodnoosvobodilne vojne, ki so stopili v narodnoosvobodilni boj pred 9. septembrom 1943, ali kot udeleženci španske državljanske vojne, če ne morejo več opravljati svojega dela nad polovico rednega delovnega časa, ne glede na to, ali bi morda mogli opravljati drugo ustrezno delo.

53. člen

(1) Invalidska pokojnina je lahko polna invalidska pokojnina ali nepolna invalidska pokojnina.

(2) Polna invalidska pokojnina znaša 100% pokojninske osnove (členi 62 do 70). Nepolna invalidska pokojnina se odmerja v odstotku od pokojninske osnove.

(3) Delovnemu invalidu gre poln znesek ali zmanjšan znesek invalidske pokojnine, kar je praviloma odvisno od kategorije invalidnosti in invalidove starosti.

54. člen

(1) Delovni invalidi III. kategorije invalidnosti, ki so pridobili pravico do poklicne rehabilitacije, oziroma delovni invalidi II. in III. kategorije invalidnosti, ki so pridobili pravico do zaposlitve na ustreznem delu, pri katerih pa se že ugotovljena invalidnost toliko poslabša, da imajo zaradi tega pravico do invalidske pokojnine v smislu 52. člena tega zakona, pridobijo pravico do invalidske pokojnine:

1) če se jim poslabša invalidnost pred pretekom enega leta od dneva, ko jim je bila priznana pravica do poklicne rehabilitacije oziroma ustrezne zaposlitve — ne glede na to, ali so začeli z rehabilitacijo oziroma ali so se zaposlili ali ne;

2) če se jim poslabša invalidnost po preteku enega leta od dneva, ko jim je bila priznana pravica do poklicne rehabilitacije oziroma ustrezne zaposlitve — s pogojem, da so v roku enega leta začeli z rehabilitacijo oziroma so se zaposlili in so bili na rehabilitaciji oziroma zaposleni, dokler se jim ni poslabšala invalidnost;

3) če se jim poslabša invalidnost po preteku enega leta od dneva, ko jim je bila priznana pravica do poklicne rehabilitacije oziroma zaposlitve, pa niso začeli z rehabilitacijo oziroma se niso zaposlili v roku enega leta, ali so to storili, pa so po lastni volji prenehali — če na dan, ko se jim invalidnost poslabša, izpolnjujejo pogoje za pravico do invalidske pokojnine po tem zakonu.

(2) Delovni invalidi II. in III. kategorije invalidnosti, pri katerih je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pridobijo na podlagi poslabšanja te invalidnosti v primerih iz prejšnjega odstavka pravico do invalidske pokojnine ne glede na to, ali izpolnjujejo pogoje iz 1. do 3. točke prvega odstavka tega člena ali ne.

55. člen

Delovni invalidi III. kategorije invalidnosti, ki so pridobili pravico do poklicne rehabilitacije, ter delovni invalidi II. in III. kategorije invalidnosti, ki so pridobili pravico do zaposlitve na ustreznem delu, pri katerih nastane nov primer invalidnosti zaradi bolezni ali poškodbe izven dela, tako da imajo zaradi tega pravico do invalidske pokojnine v smislu 52. člena tega zakona, pridobijo pravico do invalidske pokojnine, če na dan, ko je pri njih nastal nov primer invalidnosti, izpolnjujejo pogoje za pridobitev pravice do invalidske pokojnine po tem zakonu.

56. člen

(1) Če se pri delovnih invalidih II. ali III. kategorije invalidnosti, ki so kot invalidski upokojenec stopili v stalno delovno razmerje in delali tolikšen delovni čas, kot je ustrezal preostali njihovi delovni zmožnosti, poslabša prej ugotovljena invalidnost ali nastane nov primer invalidnosti, ki ima za posledico spremembo invalidnostne kategorije, se jim odmeri nov znesek že priznane invalidske pokojnine glede na novo kategorijo invalidnosti.

(2) Če je za upokojenca to ugodnejše, se šteje pri odmeri nove pokojnine v primerih iz prejšnjega odstavka čas, ki ga je prebil upokojenec v delovnem razmerju, v delovno dobo za povečanje odstotka nepolne invalidske pokojnine do 100% pokojninske osnove po členih 71 do 75 tega zakona; pri tem se vzame za določitev odstotka, ki ustreza upokojenčevi starosti, namesto njegove starosti ob nastanku prejšnje invalidnosti njegova starost ob poslabšanju oziroma ob nastanku novega primera invalidnosti.

(3) Delovnim invalidom II. in III. kategorije invalidnosti, ki so bili kot invalidski upokojenec najmanj tri leta v delovnem razmerju z delovnim časom, ki je ustrezal preostali njihovi delovni zmožnosti, se v primerih iz prvega odstavka tega člena, če upokojenec to zahteva in je to zanj ugodnejše, znova odmeri invalidska pokojnina — od pokojninske osnove, določene v smislu 62. člena tega zakona glede na plače, ki jih je dobil med zaposlitvijo kot invalidski upokojenec.

(4) Če stopijo delovni invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti, ki so pridobili pravico do invalidske pokojnine po 2. do 6. točki 52. člena tega zakona, v stalno

delovno razmerje in delajo tolikšen delovni čas, kot ustrezno preostali njihovi delovni zmožnosti, lahko pridobijo na podlagi takega dela pravico do osebne pokojnine po zakonu o pokojninskem zavarovanju.

57. člen

Zavarovanci, ki ob nastanku invalidnosti izpolnjujejo tako pogoje za invalidsko pokojnino kakor tudi pogoje za osebno pokojnino po zakonu o pokojninskem zavarovanju, lahko uveljavijo po lastni izbiri pravico do invalidske ali pravico do osebne pokojnine.

58. člen

Če je pogoj za pridobitev pravice do invalidske pokojnine, da zavarovanec dopolni določeno pokojninsko dobo, se pri računanju te dobe za pridobitev in odmero pravic iz invalidskega zavarovanja ne šteje čas, ki se po določbah 49. do 51. člena ob uporabi 53. člena zakona o pokojninskem zavarovanju ne šteje v delovno oziroma v pokojninsko dobo.

59. člen

Delovni invalidi III. kategorije invalidnosti, ki so pridobili pravico do poklicne rehabilitacije, ter delovni invalidi II. in III. kategorije invalidnosti, ki so pridobili pravico do zaposlitve na ustreznem delu, ne morejo na podlagi tega stanja invalidnosti pridobiti pravice do invalidske pokojnine, ko dopolnijo starost, s katero pridobi delovni invalid II. ali III. kategorije invalidnosti to pravico v primerih iz 2. do 6. točke 52. člena tega zakona.

60. člen

(1) Osebni upokojenec z nepolno pokojnino, ki dopolni 65 let starosti, ali osebna upokojenka z nepolno pokojnino, ki dopolni 55 let starosti, oziroma osebni upokojenec (upokojenka) s polno pokojnino ne glede na starost lahko pridobi na osnovi delovnega razmerja kot upokojenec (upokojenka) pravico do invalidske pokojnine samo v primeru invalidnosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni.

(2) Če stopi osebni upokojenec z nepolno pokojnino, ki še ni star 65 let, ali osebna upokojenka z nepolno pokojnino, ki še ni stara 55 let, v delovno razmerje, lahko pridobi na osnovi delovnega razmerja s polnim rednim delovnim časom, izvzemši začasno delovno razmerje, pravico do invalidske pokojnine v primeru invalidnosti, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, nesreče pri delu ali poklicne bolezni. Na osnovi začasnega delovnega razmerja ali delovnega razmerja z nepolnim rednim delovnim časom lahko pridobi osebni upokojenec (upokojenka) z nepolno pokojnino pravico do invalidske pokojnine samo v primeru invalidnosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni.

61. člen

(1) Če pridobi osebni ali družinski upokojenec pravico do invalidske pokojnine ali če pridobi invalidski upokojenec pravico do osebne ali družinske pokojnine, more uživati le eno od teh pokojnin, po lastni izbiri.

(2) Če pridobi zavarovanec za isti primer invalidnosti pravico do invalidske pokojnine po tem zakonu in pravico do invalidnine po predpisih o mirovni vojaških invalidih, more uživati le eno od teh pravic, po lastni izbiri.

b) Osnove za odmero invalidske pokojnine

62. člen

(1) Osnova za odmero invalidske pokojnine je pokojninska osnova, od katere bi bila zavarovancu odmerjena osebna pokojnina po zakonu o pokojnin-

skem zavarovanju, če bi ob nastanku invalidnosti pridobil pravico do te pokojnine.

(2) Obdobja, po katerih se po zakonu o pokojninskem zavarovanju izračuna povprečni mesečni znesek plač in ugotovi kategorija delovnega mesta za določitev pokojninske osnove, se računajo nazaj od dneva nastanka invalidnosti (191. člen).

63. člen

(1) Če je zavarovančeva invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, zavarovanec pa ni dopolnil dobe dela, po kateri se po zakonu o pokojninskem zavarovanju izračuna povprečni mesečni znesek plač, se izračuna osnova za odmero invalidske pokojnine po povprečnem znesku plač, ki jih je zavarovanec dobil v času, kolikor je vsega skupaj delal do dneva, ko je postal invalid; pri tem se vzame pri javnih uslužbencih v to povprečje celoten znesek zadnje temeljne plače, ne glede na to, ali je imel zavarovanec leto dni ustrezen plačilni razred ali ne.

(2) Kadar je treba uporabiti v primerih iz prejšnjega odstavka 64. člen zakona o pokojninskem zavarovanju, se vzame kategorija delovnega mesta, na katerem je zavarovanec delal neposredno pred nesrečo pri delu oziroma neposredno, preden je postal invalid zaradi poklicne bolezni; če je to zanj ugodnejše, pa kategorija delovnega mesta, na katerem je delal večji del časa, po katerem je bil izračunan povprečni znesek plač.

(3) Tako, kot je določeno v prejšnjih dveh odstavkih, se izračuna osnova za odmero invalidske pokojnine tudi v primeru invalidnosti, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, pri zavarovancih, ki pridobijo pravice po 36. členu tega zakona, če zavarovanec do takrat, ko je poslal invalid, ni dopolnil določene dobe dela, po kateri se po zakonu o pokojninskem zavarovanju izračuna povprečen mesečni znesek plač in ugotovi kategorija delovnega mesta.

64. člen

(1) Pri zavarovancih, ki pridobijo pravico do invalidske pokojnine v primerih iz 48. člena tega zakona, se vzame kot osnova za odmero invalidske pokojninske osnove, od katere bi jim bila odmerjena ta pokojnina v primeru invalidnosti kot posledice nesreče pri njihovem rednem delu oziroma pri opravljanju dejavnosti, na podlagi katere imajo svojstvo zavarovanca.

(2) Za izračun povprečnega zneska plač in ugotovitev kategorije delovnega mesta v primerih iz prejšnjega odstavka se upoštevajo zavarovanec, ki so v stalnem delovnem razmerju, samo obdobja, ki so jih prebili na rednem delu.

65. člen

(1) Zavarovancem iz 15. člena tega zakona, ki se kot osebe v delovnem razmerju prostovoljno udeležijo mladinske delovne akcije, je osnova za odmero invalidske pokojnine osnova, določena po 62. in 63. členu tega zakona glede na obdobja dela pred odhodom na mladinsko delovno akcijo, če je to zanje ugodnejše.

(2) Zavarovancem iz 15. člena tega zakona, ki so odšli na mladinsko delovno akcijo kot učenci (vajenci) ali študenti, je osnova za odmero invalidske pokojnine povprečna pokojninska osnova:

- 1) XII. zavarovalnega razreda — za študente fakultet, umetniških akademij in visokih šol;
- 2) XIV. zavarovalnega razreda — za študente višjih strokovnih šol;
- 3) XVI. zavarovalnega razreda — za vse učence (vajence).

(3) Drugim zavarovancem iz 15. člena tega zakona, ki pridobijo pravico do invalidske pokojnine, je osnova za odmero te pokojnine povprečna pokojninska osnova XX. zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

66. člen

(1) Vajencem in učencem strokovnih šol s praktičnim poukom ter učencem drugih strokovnih šol in študentom višjih strokovnih šol, visokih šol, umetniških akademij in fakultet, ki pridobijo kot zavarovanci pravico do invalidske pokojnine, je osnova za odmero invalidske pokojnine povprečna pokojninska osnova:

- 1) XII. zavarovalnega razreda — za študente fakultet, umetniških akademij in visokih šol;
- 2) XIV. zavarovalnega razreda — za študente višjih strokovnih šol;
- 3) XVI. zavarovalnega razreda — za vse učence (vajence).

(2) Osebam na prostovoljni praksi (volonterji), ki pridobijo kot zavarovanci pravico do invalidske pokojnine, je osnova za odmero te pokojnine povprečna pokojninska osnova iz prejšnjega odstavka, ki ustreza njihovi šolski izobrazbi.

67. člen

Zavarovancem, ki pridobijo pravico do invalidske pokojnine v primerih iz 21. člena tega zakona, je osnova za odmero invalidske pokojnine povprečna pokojninska osnova XX. zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

68. člen

Če pridobijo delovni invalidi II. in III. kategorije invalidnosti, ki dobivajo med zaposlitvijo na ustreznem delu poleg plače tudi še nadomestilo zaradi dela s skrajšanim delovnim časom oziroma nadomestilo zaradi zmanjšane plače, pozneje pravico do invalidske pokojnine, se izračuna osnova za odmero invalidske pokojnine tako, da se v povprečni mesečni znesek plač, po katerem se določi pokojninska osnova, vštejejo tudi prejeta nadomestila.

69. člen

Osebam v delovnem razmerju, ki delajo krajši delovni čas, kot je reden delovni čas, ki je predpisan za zadevno delo, ter drugim osebam v začasnem delovnem razmerju je osnova za odmero invalidske pokojnine ustrezna povprečna pokojninska osnova iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, in sicer:

- 1) za zavarovance na delih V. in IV. kategorije — pokojninska osnova XX. zavarovalnega razreda;
- 2) za zavarovance na delih III. kategorije — pokojninska osnova XIX. zavarovalnega razreda;
- 3) za zavarovance na delih II. in I. kategorije — pokojninska osnova XVIII. zavarovalnega razreda.

70. člen

(1) Pri računanju osnove za odmero invalidske pokojnine delovnemu invalidu II. ali III. kategorije invalidnosti, pri katerem nastane med zaposlitvijo na drugem ustreznem delu nov primer invalidnosti ali poslabšanje prejšnje invalidnosti, zaradi katere pridobi pravico do invalidske pokojnine, se določi kategorija delovnega mesta v smislu 66. člena zakona o pokojninskem zavarovanju glede na obdobja, ko je bil zaposlen na drugem ustreznem delu, če je opravljal to delo najmanj dve leti.

(2) Za delovnega invalida iz prejšnjega odstavka, ki je bil zaposlen na drugem ustreznem delu manj kot dve leti, ter za delovnega invalida, za katerega je to

ugodnejše, se vzame kot kategorija delovnega mesta kategorija, ki ustreza delovnemu mestu, na katerem je delal, preden je nastal prejšnji primer invalidnosti.

c) *Odmera invalidske pokojnine v primeru invalidnosti zaradi bolezni ali poškodbe izven dela*

71. člen

(1) V primeru invalidnosti, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se odmeri zavarovancu invalidska pokojnina v odstotku od pokojninske osnove, izračunane po členih 62 do 70 tega zakona. Odstotek je odvisen od skupne pokojninske dobe, ki jo je zavarovaneec dopolnil do dneva, ki je postal invalid, od razmerja med skupno pokojninsko dobo in razdobjem, ki je preteklo od dneva, ko je dopolnil 20 let, do invalidnosti (v nadaljnjem besedilu: »obračunska delovna leta«), ter od zavarovanečeve starosti takrat, ko je postal invalid.

(2) Za obračunska delovna leta v smislu prejšnjega odstavka se vzame število polnih let v razdobju, ki je preteklo od dneva, ko je zavarovaneec dopolnil 20 let starosti, do dneva, ko je postal invalid.

72. člen

(1) Zavarovancu, ki je postal invalid, preden je bil star 55 let, in zavarovanki, ki je postala invalid, preden je bila stara 50 let, gre naslednji odstotek invalidske pokojnine:

1) če znaša skupna pokojninska doba dve tretjini ali več kot dve tretjini obračunskih delovnih let, jima gre za pokojninsko dobo do 10 let 50% od pokojninske osnove in za vsako nadaljnje leto zavarovancu še po 2% od pokojninske osnove, zavarovanki s pokojninsko dobo do 25 let po 2%, s pokojninsko dobo nad 25 let pa po 4% od pokojninske osnove;

2) če znaša skupna pokojninska doba polovico ali več kot polovico, toda manj kot dve tretjini obračunskih delovnih let, jima gre za pokojninsko dobo do 10 let 45% od pokojninske osnove, za vsako nadaljnje leto pa še po 2% od pokojninske osnove;

3) če znaša skupna pokojninska doba manj kot polovico obračunskih delovnih let, jima gre za pokojninsko dobo do 10 let 40% od pokojninske osnove, za vsako nadaljnje leto pa še po 2% od pokojninske osnove.

(2) Invalidska pokojnina zavarovanca, ki je postal invalid do dopolnjenega 20. leta starosti, znaša 50% od pokojninske osnove, ne glede na število pokojninskih let.

73. člen

(1) Zavarovancu, ki je na dan ugotovitve invalidnosti star 55 let ali več, toda še ni star 65 let, se odmeri invalidska pokojnina tako, da mu gre za 10 pokojninskih let 40% od pokojninske osnove in za vsako nadaljnje leto:

- do 15 let — povečanje za 1%,
- od 16 do 20 let — povečanje za 2%,
- od 21 do 35 let — povečanje za 3%.

(2) Zavarovanki, ki je na dan ugotovitve invalidnosti stara 50 let ali več, toda še ni stara 55 let, se odmeri invalidska pokojnina tako, da ji gre za 10 pokojninskih let 40% od pokojninske osnove in za vsako nadaljnje leto:

- do 15 let — povečanje za 1%,
- od 16 do 20 let — povečanje za 3%,
- od 21 do 30 let — povečanje za 4%.

(3) Zavarovancu, ki je na dan ugotovitve invalidnosti star 65 let ali več, in zavarovanki, ki je na dan

ugotovitve invalidnosti stara 55 let ali več, se odmeri invalidska pokojnina tako, da ji gre za pokojninsko dobo do 15 let 40% od pokojninske osnove in za vsako nadaljnje pokojninsko leto zavarovancu še po 3%, zavarovanki pa še po 4% od pokojninske osnove.

74. člen

Invalidska pokojnina, odmerjena po 72. in 73. členu tega zakona, sme znašati največ 100% pokojninske osnove.

75. člen

(1) Zavarovancem, ki so bili po dopolnitvi 20. leta starosti na rednem šolanju in so s takim šolanjem pridobili višjo ali visoko strokovno izobrazbo, se upošteva pri odmeri invalidske pokojnine po 72. členu tega zakona čas šolanja od dopolnjenega 20. do dopolnjenega 23. oziroma 25. leta starosti za obračunska delovna leta tako, da se štejejo zavarovancu, ki je pridobil višjo strokovno izobrazbo; obračunska delovna leta od dopolnjenega 23. leta, zavarovancu, ki je pridobil visoko strokovno izobrazbo, pa od dopolnjenega 25. leta.

(2) Zavarovancem, ki so po svojem 20. letu služili v stalnem kadru, se odbijejo polna leta take vojaške službe od obračunskih delovnih let.

(3) Zavarovancem, ki so bili prej invalidski upokojenci, pa jim je pravica do te pokojnine prenehala zato, ker so spet postali zmožni za delo, se pri poznejši pridobitvi pravice do invalidske pokojnine zmanjšajo obračunska delovna leta do nove invalidnosti za toliko celih let, kolikor let so kot invalidski upokojenci ostali izven delovnega razmerja ali so bili v delovnem razmerju, ki se po tem zakonu ne šteje v delovno dobo.

76. člen

(1) Zavarovancu — udeležencu narodnoosvobodilne vojne od leta 1941 (1. do 3. točka prvega odstavka 31. člena zakona o pokojninskem zavarovanju) ali udeležencu španske državljanske vojne, ki bi mu znašala invalidska pokojnina, odmerjena po pokojninski dobi, manj kot 100% pokojninske osnove, gre invalidska pokojnina v višini 100% pokojninske osnove.

(2) Zavarovancu — udeležencu narodnoosvobodilne vojne (1. do 3. točka prvega odstavka 31. člena zakona o pokojninskem zavarovanju), čigar invalidska pokojnina, odmerjena po pokojninski dobi, znaša manj kot 100% pokojninske osnove, se ta pokojnina poveča, in sicer:

- 1) udeležencu od leta 1942 do konca vojne — za 90%;
- 2) udeležencu od leta 1943 do konca vojne — za 60%;
- 3) udeležencu od leta 1944 do konca vojne — za 30%;
- 4) udeležencu od leta 1945 do konca vojne — za 10%;

(3) Zavarovancu — jugoslovanskemu državljanu, ki je bil po 6. aprilu 1941 ujet in je v taboriščih vojnih ujetnikov aktivno in organizirano sodeloval za narodno osvobodilno gibanje, čigar invalidska pokojnina znaša manj kot 100% pokojninske osnove, se poveča invalidska pokojnina za 30% v smislu 75. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(4) Določbe prejšnjih odstavkov ne veljajo za invalidske pokojnine, priznane po 6. točki 52. člena tega zakona.

(5) Invalidske pokojnine, odmerjene v smislu 2. in 3. točke tega člena, ne smejo presežati pokojninske osnove,

(6) Zavarovanec, ki izpolnjuje pogoje za povečanje invalidske pokojnine takó po drugem kakor tudi po tretjem odstavku tega člena, more uveljavljati povečanje samo na eni podlagi, kakor si sam izbere.

77. člen

(1) Zavarovancem — vojaškim vojnim invalidom od I. do VI. skupine, ki so bili najmanj polovico razdobja od 15. maja 1945 do dneva, ko so postali delovni invalidi, v delovnem razmerju, priznanem v delovno dobo, ki pa bi jim invalidska pokojnina, odmerjena po pokojninski dobi, znašala manj kot 100% pokojninske osnove, gre invalidska pokojnina v višini 100% pokojninske osnove, ne glede na to, ali je vojna invalidnost vplivala na invalidnost po tem zakonu ali ne, če postanejo:

- 1) invalidi I. kategorije invalidnosti;
 - 2) invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti, pa imajo po 2. ali 3. točki 52. člena pravico do invalidske pokojnine;
 - 3) invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti, ki izpolnjujejo pogoje za poklicno rehabilitacijo oziroma zaposlitev, če svojega dela ne morejo opravljati več kot polovico rednega delovnega časa, brez poklicne rehabilitacije pa niso zmožni za drugo ustrezno delo.
- (2) Pravico do invalidske pokojnine v višini 100% pokojninske osnove v smislu prejšnjega odstavka imajo v primerih iz 1. in 2. točke prejšnjega odstavka ob enakih pogojih tudi zavarovanci — mirovni vojaški invalidi od I. do VI. skupine ter drugi invalidi od I. do VI. skupine, ki so po posebnih zveznih predpisih izenačeni z mirovnimi vojaškimi invalidi.

78. člen

(1) Polna invalidska pokojnina, odmerjena po členih 71 do 77 tega zakona, gre:

- 1) delovnim invalidom I. kategorije invalidnosti;
- 2) delovnim invalidom II. in III. kategorije invalidnosti, in sicer moškimi, starim nad 65 let, in ženskami, starim nad 55 let;
- 3) delovnim invalidom II. in III. kategorije invalidnosti, ki dobivajo zmanjšano invalidsko pokojnino, ko dopolnijo 65 let starosti (moški) oziroma 55 let (ženske);
- 4) delovnim invalidom II. in III. kategorije invalidnosti iz 4. do 6. točke 52. člena tega zakona.

(2) Zmanjšana invalidska pokojnina, odmerjena po členih 71 do 77 tega zakona, v višini 75% polne pokojnine gre delovnim invalidom II. in III. kategorije invalidnosti, ki imajo pravico do invalidske pokojnine, pa niso zajeti v 2. do 4. točki prejšnjega odstavka.

d) *Odmera invalidske pokojnine v primerih invalidnosti zaradi nesreče pri delu ali poklicne bolezni*

79. člen

Invalidska pokojnina v primeru invalidnosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, znaša 100% pokojninske osnove, izračunane po členih 62 do 70 tega zakona, ne glede na delovno dobo in pokojninsko dobo, ki jo je dopolnil zavarovanec (polna invalidska pokojnina).

80. člen

(1) Polna invalidska pokojnina, odmerjena po 79. členu tega zakona, gre delovnim invalidom iz 1. do 4. točke prvega odstavka 78. člena tega zakona.

(2) Zmanjšana po 79. členu tega zakona, odmerjena invalidska pokojnina v višini 75% pokojninske osnove gre delovnim invalidom, omenjenim v drugem odstavku 78. člena tega zakona.

e) *Odmera invalidske pokojnine v primeru invalidnosti, ki je posledica več vzrokov*

81. člen

(1) Če je invalidnost, na podlagi katere pridobi delovni invalid I., II. ali III. kategorije invalidnosti pravico do invalidske pokojnine, deloma posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, deloma pa posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se odmeri invalidska pokojnina, ki gre invalidu v takem primeru, kot ena sama pokojnina, ki je sestavljena iz sorazmernega dela invalidske pokojnine, obračunane kot za nesrečo pri delu ali poklicno bolezen (79. člen), in iz sorazmernega dela invalidske pokojnine, obračunane kot za bolezen ali poškodbo izven dela (členi 71 do 77).

(2) Sorazmerni deli invalidske pokojnine za odmero invalidske pokojnine po prvem odstavku tega člena se izračunajo po tem, koliko so vplivale na skupno invalidnost posledice nesreče pri delu ali poklicne bolezni, koliko pa posledice bolezni ali poškodbe izven dela.

(3) Invalidska pokojnina, ki gre delovnemu invalidu po prvem odstavku tega člena, se odmeri tako, da se najprej odmeri invalidska pokojnina, ki bi mu šla, če bi bila skupna invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, in invalidska pokojnina, ki bi mu šla, če bi bila skupna invalidnost posledica bolezni ali poškodbe izven dela. Od vsakega tako obračunanega zneska se vzame odstotek, ki ustreza vplivu posameznega vzroka invalidnosti na skupno invalidnost v smislu prejšnjega odstavka. Seštevek tako dobljenih zneskov, ki sme znašati največ toliko, kolikor znaša pokojninska osnova, tvori invalidsko pokojnino, ki gre delovnemu invalidu v primerih iz prvega odstavka tega člena.

f) *Dodatek za pomoč in postrežbo*

82. člen

(1) Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo delovni invalidi I. kategorije invalidnosti, ki jim je, odkar so postali taki invalidi, za osnovne življenjske potrebe neogibna stalna pomoč in postrežba drugega ali pri katerih nastane taka potreba pozneje zaradi poslabšanja invalidnosti ali novega primera invalidnosti, za katerega pridobijo pravice po tem zakonu.

(2) Pravico do dodatka za pomoč in postrežbo imajo tudi zavarovanci, ki so stopili v delovno razmerje kot slepi — dokler so v delovnem razmerju, in zavarovanci, ki postanejo med delovnim razmerjem zaradi bolezni ali poškodbe slepi — če ostanejo v delovnem razmerju ali znova stopijo v delovno razmerje, in sicer ne glede na kategorijo invalidnosti. Če nimajo pravice do dodatka za pomoč in postrežbo na kakšni drugi podlagi. Po prenehanju delovnega razmerja obdržijo te osebe pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, če pridobijo pravico do invalidske pokojnine ali pravico do poklicne rehabilitacije oziroma do zaposlitve po tem zakonu.

(3) Delovni invalidi, ki pridobijo po četrtem odstavku 56. člena tega zakona pravico do osebne pokojnine, in zavarovanci, ki po 57. členu tega zakona po lastni izbiri uveljavijo pravico do osebne pokojnine, imajo tudi pravico do dodatka za pomoč in postrežbo, če izpolnjujejo ali zaradi poslabšanja preje ugotovljene invalidnosti pozneje izpolnijo pogoje za to pravico.

83. člen

(1) Dodatek za pomoč in postrežbo je enak povprečni pokojninski osnovi XX. zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(2) Dodatek za pomoč in postrežbo zavarovancem iz drugega odstavka 82. člena tega zakona znaša 60% pokojninske osnove XX. zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(3) Če pridobijo zavarovanci, ki imajo pravico do dodatka iz prejšnjega odstavka, iz kakšnega drugega vzroka pravico do invalidske pokojnine kot delovni invalidi I. kategorije invalidnosti, jim gre poln dodatek za pomoč in postrežbo (prvi odstavek).

g) Varstveni dodatek

84. člen

Delovnim invalidom, ki so pridobili pravico do invalidske pokojnine, pa je ta pokojnina manjša od povprečne pokojninske osnove ustreznega zavarovalnega razreda iz 85. člena tega zakona, se izplačuje varstveni dodatek, če glede premoženjskih razmer in dohodkov izpolnjujejo pogoje, ki jih določajo predpisi, izdani na podlagi drugega odstavka 138. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

85. člen

(1) Višina varstvenega dodatka invalidskih upokojencev je odvisna od kategorije delovnega mesta, na katerem so kot zavarovanci delali (drugi do šestih odstavkih 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju).

(2) Invalidskim upokojencem iz 84. člena tega zakona se izplačuje varstveni dodatek, ki je enak razliki med njihovo pokojnino, zaokroženo po prvem odstavku 87. člena tega zakona, in povprečno pokojninsko osnovo ustreznega zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, in sicer:

1) povprečno pokojninsko osnovo XX. zavarovalnega razreda — če so delali na delovnih mestih V. ali IV. kategorije;

2) povprečno pokojninsko osnovo XIX. zavarovalnega razreda — če so delali na delovnih mestih III. kategorije;

3) povprečno pokojninsko osnovo XVIII. zavarovalnega razreda — če so delali na delovnih mestih II. ali I. kategorije, če se razvrstijo v zavarovalne razrede mimo drugega do petega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju ali če se razvrstijo v X. zavarovalni razred kot najnižji razred v smislu drugega odstavka 77. člena omenjenega zakona.

(3) Varstveni dodatek se izplačuje v polnem ali v zmanjšanem znesku, kar je odvisno od premoženjskih razmer invalidskega upokojenca.

86. člen

Glede pridobitve in izgube varstvenega dodatka ter glede izplačevanja polnega ali zmanjšane zneska dodatka z ozirom na premoženjske razmere in dohodke ter glede uveljavljanja, uživanja in izplačevanja tega dodatka se uporabljajo smiselno določbe zakona o pokojninskem zavarovanju, ki se tičejo varstvenega dodatka, ter predpisi, izdani po drugem odstavku 138. člena omenjenega zakona, če ni s tem zakonom za posamezne primere drugače določeno.

h) Zaokrožanje zneskov invalidske pokojnine

87. člen

(1) Če so zneski invalidskih pokojnin, ki se izplačujejo upokojencem, manjši kot 10.000 dinarjev, se zaokrožijo tako, da se zneski nad cele stotice, ki so manjši kot 50 dinarjev, zaokrožijo na 50 dinarjev, zneski, ki so večji kot 50 dinarjev, pa na 100 dinarjev.

(2) Če so zneski invalidskih pokojnin, ki se izplačujejo upokojencem, večji kot 10.000 dinarjev, se zaokrožijo tako, da se zneski nad cele stotice, ki so manjši kot 50 dinarjev, ne upoštevajo, zneski, ki so večji kot 50 dinarjev, pa zaokrožijo na 50 dinarjev.

(3) Znesek varstvenega dodatka se ne zaokroža, kadar se izplačuje zmanjšan dodatek.

2. Invalidnina

88. člen

(1) Pravico do invalidnine imajo zavarovanci, pri katerih nastane telesna okvara v smislu 27. člena tega zakona, in sicer ne glede na to, ali okvara povzroča invalidnost ali ne.

(2) Pravico do invalidnine pridobi zavarovanec ne glede na to, ali pridobi in uživa morda tudi kakšno drugo pravico po tem zakonu.

(3) Zavarovanec ne pridobi pravice do invalidnine na osnovi telesne okvare, ki jo je imel, preden je stopil v delovno razmerje, in tudi ne za poznejše poslabšanje take telesne okvare. Izjemoma pa pridobi zavarovanec, ki je imel pred vstopom v delovno razmerje poškodovano eno oko, uho, roko ali nogo, pa si pozneje poškoduje še drugi istoveten organ, pravico do invalidnine za okvaro obeh organov.

89. člen

(1) Invalidnina se odmerja v odstotku od povprečne osnove XX. zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju; odvisna je od stopnje telesne okvare (28. člen) in znaša:

Stopnja telesne okvare	Odstotek povprečne pokojninske osnove XX. zavarovalnega razreda
1	40
2	36
3	32
4	28
5	24
6	20
7	16
8	12

(2) Zneski invalidnine, odmerjene po prejšnjem odstavku, se pri izplačilu zaokrožijo tako, kot je določeno v prvem odstavku 87. člena tega zakona.

90. člen

(1) Invalidnina se odmerja po stopnji telesne okvare takrat, ko je okvara nastala.

(2) Pri uživalcih invalidnine, ki so kot delovni invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti pridobili pravico do poklicne rehabilitacije oziroma do zaposlitve na ustreznem delu, se poznejše poslabšanje telesne okvare upošteva za priznanje nove stopnje telesne okvare in večjega zneska invalidnine:

1) kadar je bila telesna okvara posledica bolezni ali poškodbe izven dela — če izpolnjujejo pogoje iz 1. do 3. točke prvega odstavka 54. člena tega zakona;

2) kadar je bila telesna okvara posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni — ne glede na pogoje, ki se zahtevajo po 1. točki tega odstavka.

91. člen

(1) Uživalcem invalidnine, ki so kot delovni invalidi I., II. ali III. kategorije invalidnosti pridobili pravico do invalidske pokojnine, se upoštevajo poznejša poslabšanja telesne okvare za priznanje nove stopnje telesne okvare in večje invalidnine — ne glede na to, ali je bila telesna okvara posledica bolezni, poškodbe izven dela, nesreče pri delu ali poklicne bolezni. Taka poslabšanja se upoštevajo za priznanje nove stopnje telesne okvare ne glede na to, ali so vplivala na invalidnost ali ne.

Sreda, 7. 11.

(2) Uživalcem invalidnine, ki niso pridobili tudi kakšno, drugo pravico po tem zakonu, se upoštevajo poznejša poslabšanja telesne okvare za priznanje nove stopnje telesne okvare in večjega zneska invalidnine:

1) kadar je bila telesna okvara posledica bolezni ali poškodbe izven dela — če so ob poslabšanju telesne okvare zavarovanci v smislu tega zakona in imajo delovno dobo iz prvega odstavka 34. člena ali pokojninsko dobo iz drugega odstavka omenjenega člena, upoštevajoč tudi določbe 35. člena tega zakona;

2) kadar je bila telesna okvara posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni — ne glede na pogoje, ki se zahtevajo po 1. točki tega odstavka.

92. člen

(1) Kadar nastane pri uživalcu invalidnine, ki ni pridobil tudi kakšno drugo pravico po tem zakonu, nov primer telesne okvare kot posledica bolezni ali poškodbe izven dela, ki terja priznanje nove stopnje telesne okvare, ima tak uživalec pravico do invalidnine glede na novo stopnjo telesne okvare, če je takrat zavarovanec in ima delovno dobo iz prvega odstavka 34. člena ali pokojninsko dobo iz drugega odstavka omenjenega člena, upoštevajoč tudi določbe 35. člena tega zakona.

(2) Če se pri zavarovancu, pri katerem je bila prej podana telesna okvara pod 30%, ta okvara toliko poslabša, da znaša 30% ali več, pridobi zavarovanec pravico do invalidnine, če ima delovno oziroma pokojninsko dobo v smislu prejšnjega odstavka.

(3) Nova stopnja telesne okvare se prizna v primerih iz prejšnjih dveh odstavkov na podlagi novega stanja skupne telesne okvare.

(4) Če pridobi zavarovanec za isti primer telesne okvare pravico do invalidnine po tem zakonu in pravico do invalidnine po predpisih o mirovnihi vojaških invalidih, more uživati le eno od teh dveh pravic, kakor si sam izbere.

93. člen

(1) Pravico do invalidnine obdrži delovni invalid tudi, če pridobi po četrtem odstavku 56. člena ali po 57. členu tega zakona pravico do osebne pokojnine ali če pridobi pravico do družinske pokojnine po zakonu o pokojninskem zavarovanju.

(2) Določba prvega odstavka 91. člena tega zakona velja tudi za uživalce invalidnine iz prejšnjega odstavka.

3. Poklicna rehabilitacija in oskrbnina v zvezi s pravico do rehabilitacije

a) Poklicna rehabilitacija

94. člen

(1) Pravico do poklicne rehabilitacije imajo zavarovanci, ki postanejo invalidi III. kategorije, preden dopolnijo določeno starost, in sicer moški 43, ženske pa 40 let, če se glede na invalidnost in preostalo delovno zmožnost lahko usposobijo za drugo ustrezno delo, da ga opravljajo poln redni delovni čas, ki je predpisan za to delo.

(2) Če okrajni zavod za socialno zavarovanje sodi, da je mogoče doseči usposobitev v krajšem času in da je usposobitev glede na strokovnost in starost zavarovanca oziroma delovnega invalida smotrna, lahko na njegovo zahtevo dovoli poklicno rehabilitacijo tudi tedaj, če se more zavarovanec oziroma delovni invalid usposobiti samo za delo s skrajšanim delovnim časom. To pa sme dovoliti le, če je mogoče usposobiti delovnega invalida, da dela najmanj polovico rednega delovnega časa, in če delovni invalid ni dopolnil starosti iz prejšnjega odstavka.

(3) Delovni invalid iz prejšnjega odstavka, ki mu je na njegovo zahtevo dovoljena rehabilitacija, pridobi vse pravice v zvezi s poklicno rehabilitacijo, le da ne pridobi oziroma da izgubi pravico do invalidske pokojnine.

95. člen

Pravico do poklicne rehabilitacije imajo ob pogojih iz prvega odstavka 94. člena tega zakona tudi zavarovanci iz členov 12 do 14 in 17 tega zakona, ki sicer niso postali invalidi, pač pa je nevarnost, da postanejo invalidi (29. člen), če brez poklicne rehabilitacije ne morejo opravljati drugega ustreznega dela.

96. člen

(1) Okrajni zavod za socialno zavarovanje lahko dovoli zavarovancu, ki postane invalid III. kategorije invalidnosti, pa zaradi dopolnjenih 45 oziroma 40 let starosti nima pravice do poklicne rehabilitacije, na njegovo zahtevo poklicno rehabilitacijo, če je glede na njegove strokovne kvalifikacije, splošno izobrazbo, preostalo delovno zmožnost, starost in zdravstveno stanje verjetno, da se bo lahko v krajšem času toliko usposobil za drugo ustrezno delo, da ga bo lahko opravljal poln redni delovni čas.

(2) Določba tretjega odstavka 94. člena tega zakona velja tudi, kadar je zavarovancu dovoljena poklicna rehabilitacija po prvem odstavku tega člena.

97. člen

(1) Pravico do poklicne rehabilitacije imajo tudi otroci zavarovancev ter osebnih ali invalidskih upokojencev in pa otroci — družinski upokojenci, za katere se izplačuje otroški dodatek, če jim je rehabilitacija potrebna, da se usposobijo za samostojno življenje in delo, in če je verjetno, da se bodo z rehabilitacijo popolnoma usposobili.

(2) Zvezni izvršni svet določi s svojimi predpisi natančneje primere in način poklicne rehabilitacije otrok iz prejšnjega odstavka ter pravice, ki jim gredo v zvezi s pravico do rehabilitacije.

98. člen

Delovni invalidi, ki so pridobili pravico do poklicne rehabilitacije, pa po lastni volji niso začeli z rehabilitacijo v enem letu od dneva, ko jim je bila pravica priznana, ali pa so v tem roku začeli, pa so po lastni volji z njo prenehali, ne morejo na osnovi iste invalidnosti ali njenega poznejšega poslabšanja znova pridobiti pravice do poklicne rehabilitacije in pravice do oskrbnine v zvezi s pravico do rehabilitacije.

99. člen

(1) Delovni invalid, ki je pridobil pravico do poklicne rehabilitacije in ima na predpisan način pridobljeno strokovno izobrazbo za svoje delo, se usposobi za ustrezno drugo delo, za katero je potrebna strokovna izobrazba, ustrežajoča kategoriji delovnega mesta, na katerem je delal, neposredno preden je postal invalid.

(2) Delovni invalid, ki je pridobil pravico do poklicne rehabilitacije, pa nima na predpisan način pridobljene strokovne izobrazbe za svoje delo, se usposobi za drugo delo, za katero je potrebna strokovna izobrazba, ustrežajoča kategoriji delovnega mesta, na katerem je delal vsaj dve leti v zadnjih treh letih dela, preden je postal invalid.

(3) Delovni invalid iz prvega odstavka tega člena lahko zahteva, če je to zanj ugodnejše, naj se mu določi kategorija delovnega mesta po drugem odstavku tega člena.

(4) Delovni invalid, ki nima pogojev iz drugega odstavka tega člena, se usposobi za delo na delovnih mestih tiste kategorije, ki se ugotovi v skladu s tretjim odstavkom 66. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

100. člen

Delovni invalidi — zavarovanci iz 1. in 2. točke prvega odstavka 20. člena tega zakona ter učenci (vajenci) in študenti, ki so sodelovali na prostovoljnih mladinskih akcijah (15. člen), se usposobijo za dela oziroma za delovna mesta, za katera se zahteva strokovna izobrazba, ustrežajoča strokovni izobrazbi, za katero so se pripravljali s šolanjem.

101. člen

Delovni invalidi — zavarovanci iz 2. in 3. točke prvega odstavka 12. člena tega zakona, ki pridobijo pravico do poklicne rehabilitacije, se usposobijo za drugo delo, ki ustreza njihovi priznani strokovni izobrazbi. Če je priznana strokovna izobrazba nižja od srednje ali njej enake strokovne izobrazbe, se usposobijo za delovno mesto III. kategorije v smislu četrtega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

102. člen

(1) Delovni invalidi, ki so neosredno pred invalidnostjo delali na delovnih mestih, za katera se ne zahteva strokovna izobrazba (V. kategorija v smislu 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju), pa glede na invalidnost in preostalo delovno zmožnost ne morejo delati na kakšnem drugem delovnem mestu iste kategorije, se usposobijo s priučitvijo za dela, za katera se zahteva strokovna izobrazba, pridobljena s priučitvijo (IV. kategorija).

(2) Usposobitev za dela, za katera se zahteva strokovna izobrazba, kot je izobrazba, ki ustreza delu, za katero se ima delovni invalid pravico usposobiti po členih 99 do 101 tega zakona, je dovoljena samo z invalidovo privolitvijo.

103. člen

Določbe členov 99 do 102 tega zakona se uporabljajo smiselno tudi, kadar pridobijo pravico do poklicne rehabilitacije zavarovanci, pri katerih je nevarnost, da postanejo invalidi (95. člen).

104. člen

(1) Poklicna rehabilitacija se vrši:

1) s praktičnim delom na ustreznih delovnih mestih v gospodarskih in drugih organizacijah in zavodih. Tako se usposablja delovni invalidi, ki se glede na invalidnost in preostalo delovno zmožnost ter glede na svoje splošno zdravstveno stanje lahko usposobijo za delo v istih pogojih, v katerih delajo drugi delavci. Če je to potrebno, se delovna sredstva (orodje, stroji in druge naprave) na takih delovnih mestih prilagodijo posebnim potrebam in možnostim delovnega invalida;

2) s praktičnim delom v posebej organiziranih delavnicah za strokovno usposobitev delovnih invalidov (v nadaljnjem besedilu: »invalidske delavnice«). Na tak način se usposablja delovni invalidi, ki se glede na invalidnost in preostalo delovno zmožnost ter glede na svoje splošno zdravstveno stanje ne morejo usposobiti za delo na način iz 1. točke tega odstavka;

3) z izučitvijo določenega poklica v posebnih zavodih za rehabilitacijo invalidov ali v organizacijah, v katerih se rehabilitirajo invalidi;

4) s šolanjem v ustreznih šolah in na tečajih;

5) s pridobitvijo strokovne izobrazbe v zavodih za izobraževanje odraslih po posebnih predpisih.

(2) V okvir poklicne rehabilitacije spada tudi privajanje delovnih invalidov na delo, za katero so se rehabilitacijo usposobili, če je to potrebno, da bi mogli z normalnim delovnim naporom in delovnim učinkom opravljati novo delo.

(3) Poklicna rehabilitacija in privajanje delovnih invalidov potekata pod strokovnim nadzorstvom zdravstvenega zavoda, ki skrbi za zdravstveno varstvo oseb, zaposlenih v organizaciji oziroma zavodu, v katerem so invalidi na rehabilitaciji.

105. člen

Če je glede na oddaljenost invalidovega stanovanja od organizacije oziroma zavoda, v katerem bi bil ta lahko na poklicni rehabilitaciji, nujno potrebna vožnja s prevoznimi sredstvi, delovni invalid pa se glede na stanje invalidnosti in stopnjo telesne okvare ne more voziti z javnimi prometnimi sredstvi in mu tudi ni preskrbljen poseben prevoz, se zagotovi invalidu rehabilitacija izven stalnega prebivališča in preskrbi nastanitev v kraju, ki je določen za rehabilitacijo.

106. člen

(1) Invalidske delavnice lahko ustanavljajo zavodi za socialno zavarovanje, ljudski odbori ter gospodarske in druge organizacije in zavodi. Ti organi in te organizacije se lahko sporazumejo, da skupaj ustanovijo invalidsko delavnico.

(2) Invalidske delavnice se ustanavljajo in poslujejo kot finančno samostojni zavodi. Finančna sredstva za ustanovitev in vzdrževanje invalidskih delavnic daje ustanovitelj.

(3) Če so v invalidskih delavnicah, ki jih ustanovi zavod za socialno zavarovanje, na rehabilitaciji poleg delovnih invalidov tudi drugi invalidi ali če so v invalidskih delavnicah, ki jih ni ustanovil zavod za socialno zavarovanje, na rehabilitaciji tudi delovni invalidi, se medsebojna razmerja zavoda in drugih ustanoviteljev uredijo s pogodbo.

(4) Invalidske delavnice so popolnoma ali delno oproščene obresti od sklada osnovnih sredstev, obresti od sklada obratnih sredstev, zemljarine in prispevka iz dohodka gospodarskih organizacij.

(5) Natančnejše predpise o pogojih za ustanovitev invalidskih delavnic, o njihovi organizaciji in delu ter o pogojih za njihovo popolno ali delno oprostitev obveznosti iz prejšnjega odstavka tega člena izda Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za delo v soglasju z Zveznim državnim sekretariatom za finance in Sekretariatom Zveznega izvršnega sveta za socialno politiko in komunalna vprašanja.

(6) Glede ustanavljanja posebnih zavodov za rehabilitacijo invalidov, njihovega statusa in obveznosti do družbene skupnosti ter glede zagotovitve finančnih sredstev za njihovo ustanovitev in vzdrževanje veljajo smiselno določbe prvega do petega odstavka tega člena.

(7) Zavodi za rehabilitacijo:

opravljajo rehabilitacijo delovnih invalidov oziroma zavarovancev;

strokovno usposablja osebje za rehabilitacijo delovnih invalidov;

spremljajo in proučujejo ukrepe in metode medicinske in poklicne rehabilitacije ter izbire poklica in pa uspehe njihovega izvajanja ter ukrepe zaboljšanje protetičnih sredstev;

proučujejo vprašanja v zvezi s posebno opremo in prireditvijo delovnih mest ter uporabo posebnih delovnih sredstev in priprav pri poklicni rehabilitaciji, privajanju na delo in zaposlitvi delovnih invalidov;

dajejo gospodarskim in drugim organizacijam in zavodom strokovno pomoč pri izvajanju rehabilitacije in zaposlitve delovnih invalidov.

107. člen

(1) Če je za poklicno rehabilitacijo potrebno, da se preuredijo prostori in priredijo stroji in druge naprave v gospodarskih in drugih organizacijah oziroma zavodih, preskrbi materialna in finančna sredstva za to prizadebi zavod za socialno zavarovanje. S sporazumom med zavodom za socialno zavarovanje in organizacijo oziroma zavodom ali organom se natančneje določita namen in način uporabe teh sredstev.

(2) Zavodi za socialno zavarovanje lahko dajejo za pospeševanje poklicne rehabilitacije dotacije posameznim ustanoviteljem strokovnih tečajev, na katerih se nameravajo usposabljeni tudi delovni invalidi.

b) Oskrbnina

108. člen

(1) Delovni invalidi, ki so pridobili pravico do poklicne rehabilitacije, imajo pravico do oskrbnine od dneva pridobitve pravice do rehabilitacije do dneva napotitve na rehabilitacijo, kakor tudi med rehabilitacijo, na katero so bili poslani. To pravico imajo tudi zavarovanci, ki niso postali invalidi, pa je nevarnost, da postanejo (95. člen).

(2) Delovni invalidi in zavarovanci iz prejšnjega odstavka imajo pravico do oskrbnine tudi tisti čas, ko se po končani poklicni rehabilitaciji privajajo na delo, kadar je zanje tako določeno v smislu drugega odstavka 104. člena tega zakona.

(3) Pravico do oskrbnine za določen čas privajanja na delo imajo tudi delovni invalidi, ki so zmožni za svoje ali drugo ustrezno delo brez poklicne rehabilitacije, katerim pa je po končanem zdravljenju oziroma medicinski rehabilitaciji potrebno najprej privajanje na svoje ali drugo delo.

(4) Pravico do oskrbnine ima invalid oziroma zavarovanec tudi tisti čas, ko mora zaradi bolezni ali iz kakšnega drugega vzroka, zaradi katerega se po predpisih o zdravstvenem zavarovanju priznava pravica do nadomestila plače, prekiniti poklicno rehabilitacijo.

109. člen

(1) Zavarovancem iz členov 12 do 14, 16 do 19 in 22 tega zakona gre oskrbnina v višini 90% od osnove, od katere se jim odmerja nadomestilo plače po 23. členu zakona o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev.

(2) Zavarovancem iz členov 15, 20 in 21 tega zakona gre oskrbnina v višini pokojninske osnove, od katere se jim odmerja invalidska pokojnina (členi 65 do 67).

110. člen

(1) Kadar je invalid na poklicni rehabilitaciji v posebnem zavodu, kjer ima brezplačno stanovanje in hrano, mu gre med rehabilitacijo naslednja oskrbnina:

1) zavarovancu, ki ne preživlja družine — 50% oskrbnine, odmerjene po 109. členu tega zakona;

2) zavarovancu, ki preživlja družino — polna oskrbnina, odmerjena po 109. členu tega zakona.

(2) Kadar mora invalid na poklicno rehabilitacijo izven stalnega prebivališča, pa mu ni mogoče zagotoviti stalnega prevoza od stanovanja do kraja, kjer se vrši rehabilitacija, in tudi nima med rehabilitacijo v drugem kraju brezplačnega stanovanja in hrane, se mu izplačuje poleg oskrbnine, odmerjene po 109. členu tega zakona, še pavšalno nadomestilo, ki je enako povprečni pokojninski osnovi:

1) V. zavarovalnega razreda — za delovne invalide, ki so delali na delovnih mestih I. in II. kategorije;

2) VIII. zavarovalnega razreda — za delovne invalide, ki so delali na delovnih mestih III. kategorije;

3) XII. zavarovalnega razreda — za delovne invalide, ki so delali na delovnih mestih IV. in V. kategorije.

4. Zaposlitev in nadomestila v zvezi s pravico do zaposlitve.

a) Zaposlitev

111. člen

(1) Pravico do zaposlitve na ustreznem delu imajo zavarovanci, ki postanejo invalidi II. ali III. kategorije, preden dopolnijo določeno starost, in sicer moški, preden dopolnijo 55 let, in ženske, preden dopolnijo 50 let.

(2) Delovni invalidi, usposobljeni za delo s poklicno rehabilitacijo, imajo pravico do zaposlitve na ustreznem delu ne glede na svojo starost.

(3) Zavarovanci iz 1. in 2. točke prvega odstavka 20. člena tega zakona imajo pravico do zaposlitve samo, če so s poklicno rehabilitacijo po tem zakonu usposobljeni za drugo ustrezno delo.

112. člen

Pravico do zaposlitve na ustreznem delu imajo tudi zavarovanci iz členov 12 do 14 in 17 tega zakona, ki niso postali invalidi, pa je nevarnost, da postanejo (29. člen), in sicer ne glede na svojo starost, če niso izpolnili pogojev za pravico do osebne pokojnine po zakonu o pokojninskem zavarovanju.

113. člen

(1) Delovni invalidi, ki so pridobili pravico do zaposlitve na ustreznem delu, pa se v enem letu od dneva, ko jim je bila pravica priznana, po lastni volji niso priglasili za zaposlitev, ali niso hoteli sprejeti preskrbljene zaposlitve na ustreznem delu, ne morejo na podlagi iste invalidnosti ali njenega poznejšega poslabšanja znova pridobiti pravice do zaposlitve na ustreznem delu in pravice do nadomestil, ki se pridobijo v zvezi s pravico do zaposlitve.

(2) Delovnim invalidom, ki nastopijo preskrbljeno zaposlitev na ustreznem delu, pa jo po svoji volji prekinejo, se prizna na podlagi iste invalidnosti ali njenega poznejšega poslabšanja znova pravica do zaposlitve na ustreznem delu in pravica do nadomestil v zvezi s pravico do zaposlitve, če dopolnijo po prekinitvi preskrbljene zaposlitve delovno dobo, ki je predpisana za pridobitev pravic iz invalidskega zavarovanja po prvem odstavku 34. člena tega zakona, in niso dopolnili starosti iz prvega odstavka 111. člena tega zakona.

(3) Pravica do zaposlitve po tem zakonu preneha v vsakem primeru, ko delovni invalid izpolni pogoje za pravico do osebne pokojnine po 19. členu ali po prvem odstavku 20. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

114. člen

Delovnim invalidom, ki so se s poklicno rehabilitacijo usposobili za drugo ustrezno delo, se preskrbi zaposlitev na delih oziroma delovnih mestih, za katera se zahteva strokovna izobrazba, ki so jo pridobili s poklicno rehabilitacijo.

115. člen

(1) Delovnemu invalidu II. ali III. kategorije invalidnosti, brez poklicne rehabilitacije zmožnemu za drugo ustrezno delo, ki je na predpisan način pridobil strokovno izobrazbo za svoje delo, se preskrbi zapo-

slitev na delu oziroma na delovnem mestu, za katero se zahteva strokovna izobrazba, ustrežajoča kategoriji delovnega mesta, na katerem je invalid delal neposredno pred invalidnostjo.

(2) Delovnemu invalidu, ki nima na predpisan način pridobljene strokovne izobrazbe za svoje delo, se preskrbi zaposlitev na delu oziroma na delovnem mestu, za katero se zahteva strokovna izobrazba, ki ustreza kategoriji delovnega mesta, na katerem je delal vsaj dve leti v zadnjih treh letih dela pred invalidnostjo.

(3) Delovni invalid iz prvega odstavka tega člena lahko zahteva, če je to zanj ugodnejše, da se mu kategorija delovnega mesta določi po drugem odstavku tega člena.

(4) Delovnemu invalidu, ki ne izpolnjuje pogojev po drugem odstavku tega člena, se preskrbi zaposlitev na delovnem mestu tiste kategorije, ki se ugotovi v skladu s tretjim odstavkom 66. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

116. člen

Delovnemu invalidu — zavarovancu iz 2. ali 3. točke prvega odstavka 12. člena tega zakona, ki je brez poklicne rehabilitacije zmožen za drugo ustrezno delo, se preskrbi zaposlitev na delovnem mestu, za katero se zahteva strokovna izobrazba, ki ustreza njegovi priznani strokovni izobrazbi. Če je priznana strokovna izobrazba nižja od srednje ali njej enake strokovne izobrazbe, se mu preskrbi zaposlitev na delovnem mestu III. kategorije v smislu četrtega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

117. člen

Na delu oziroma na delovnem mestu, za katero se zahteva nižja strokovna izobrazba, kot je strokovna izobrazba, ki ustreza delom oziroma delovnim mestom, za katera se preskrbi zaposlitev v smislu členov 114 do 116 tega zakona, je dovoljeno zaposliti invalida samo z njegovo privolitvijo.

118. člen

Določbe členov 114 do 117 tega zakona se uporabljajo smiselno tudi, kadar pridobijo pravico do zaposlitve na drugem ustreznem delu zavarovanci, pri katerih je nevarnost, da postanejo invalidi (112. člen).

119. člen

(1) Delovni invalidi in zavarovanci iz 112. člena tega zakona, ki lahko delajo glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti ter glede na splošno zdravstveno stanje v enakih pogojih kot drugi delavci, se zaposlijo v gospodarskih in družbenih organizacijah ter pri zavodih in državnih organih. Če je to potrebno, se sredstva za delo na ustreznih delovnih mestih prilagodijo posebnim potrebam in možnostim delovnega invalida.

(2) Za zaposlitev v javnih službah veljajo predpisi o sprejemanju javnih uslužbencev.

(3) Delovni invalidi, ki glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti ter glede na splošno zdravstveno stanje ne morejo delati v enakih pogojih kot drugi delavci, se zaposlijo v invalidskih delavnicah.

(4) Invalidi, ki jim je zaradi stanja invalidnosti ali stopnje telesne okvare precej otežkočeno odhajanje na delo v gospodarsko ali drugo organizacijo oziroma zavod, v katerem bi po svoji strokovni zmožnosti mogli opravljati ustrezno delo, se lahko zaposlijo tudi tako, da opravljajo za organizacijo oziroma zavod ustrezno delo doma, kadar je to glede na organizacijo dela mogoče,

120. člen

(1) Delovni invalidi, ki se glede na stanje invalidnosti in stopnjo telesne poškodbe ne morejo voziti z javnimi prometnimi sredstvi, se ne napotijo na delo v gospodarske in druge organizacije in zavode oziroma v invalidske delavnice, če jim je za njihovo odhajanje na delo in vračanje z dela nujno potrebno prevozno sredstvo, pa jim ni preskrbljen poseben prevoz.

(2) Na zaposlitev v drug kraj izven njihovega stalnega prebivališča se smejo napotiti delovni invalidi le tedaj, če jim je v tem drugem kraju preskrbljeno primerno stanovanje, sicer pa samo z njihovo privolitvijo.

121. člen

Če je potrebno za zaposlitev delovnih invalidov na ustreznih delovnih mestih v gospodarskih ali drugih organizacijah oziroma zavodih, da se preuredijo prostori, stroji ali druge naprave in sredstva za delo, preskrbi materialna in finančna sredstva za to prizadeti zavod za socialno zavarovanje. S pogodbo med zavodom in organizacijo se natančneje določi namen in način uporabe teh sredstev.

122. člen

Delovnim invalidom, ki izkoristijo po tem zakonu priznano pravico do zaposlitve, stopijo v delovno razmerje in delajo tolikšen delovni čas, kot ustreza preostali njihovi delovni zmožnosti, se šteje čas take zaposlitve za čas delovnega razmerja s polnim delovnim časom, kadar gre za pridobitev drugih pravic po tem zakonu, za pridobitev pravic po zakonu o pokojninskem zavarovanju in za pridobitev pravic iz delovnega razmerja.

b) Nadomestila v zvezi s pravico do zaposlitve

123. člen

(1) Delovnim invalidom II. in III. kategorije invalidnosti in zavarovancem iz 112. člena tega zakona, ki imajo pravico do nadomestil v zvezi s pravico do zaposlitve na ustreznem delu, so zagotovljena naslednja nadomestila:

1) začasno nadomestilo — do nastopa ustreznega dela, na katero so poslani;

2) nadomestilo zaradi zaposlitve s skrajšanim delovnim časom;

3) nadomestilo zaradi manjše plače na drugem delu.

(2) Nadomestila iz 2. in 3. točke prejšnjega odstavka pripadajo za dneve dela ter za druge dneve, za katere pripada delavcem po posebnih predpisih nadomestilo plače.

(3) Če gre zaposlenemu delovnemu invalidu zaradi začasne nezmožnosti za delo ali iz kakšnega drugega vzroka zadržanosti nadomestilo plače po zakonu o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev, se vštejeta v osnovo za to nadomestilo tudi zneska nadomestil iz 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena.

Začasno nadomestilo

124. člen

(1) Pravico do začasnega nadomestila imajo delovni invalidi II. in III. kategorije invalidnosti in zavarovanci iz 112. člena tega zakona, ki so pridobili pravice do zaposlitve.

(2) Pravico do začasnega nadomestila ima delovni invalid oziroma zavarovavec od dneva, ko pridobi pravico do zaposlitve na ustreznem delu, oziroma od dneva končane poklicne rehabilitacije, pa do dneva, ko nastopi delo, na katero je poslan.

(3) Delovnemu invalidu oziroma zavarovancu iz prvega odstavka tega člena, ki mu neodvisno od njegove volje preneha zaposlitev, gre začasno nadomestilo tudi za čas od prenehanja zaposlitve do nastopa novega dela, če se je prijavil za zaposlitev v osmih dneh po prenehanju prejšnje zaposlitve.

(4) Pravica do začasnega nadomestila preneha v vsakem primeru, ko delovni invalid oziroma zavarovanec izpolni pogoje za pravico do osebne pokojnine po zakonu o pokojninskem zavarovanju.

125. člen

(1) Začasno nadomestilo znaša 50% osnove, od katere se po 109. členu tega zakona odmerja oskrbnina.

(2) Delovnim invalidom in zavarovancem, ki imajo pravico do začasnega nadomestila in glede na svoje premoženjske razmere in dohodke izpolnjujejo pogoje za poln varstveni dodatek po predpisih o pokojninskem zavarovanju, se izplačuje poleg začasnega nadomestila iz prejšnjega odstavka še povečano nadomestilo, tako da znašajo skupni prejemki 75% osnove, od katere se odmerja začasno nadomestilo po prejšnjem odstavku.

Nadomestilo zaradi zaposlitve s skrajšanim delovnim časom

126. člen

Pravico do nadomestila zaradi zaposlitve s skrajšanim delovnim časom imajo delovni invalidi II. kategorije invalidnosti, dokler opravljajo primerno preostali delovni zmognosti delo, ki jim je preskrbljeno (členi 114 do 117).

127. člen

Nadomestilo zaradi zaposlitve s skrajšanim delovnim časom je enako razliki med plačo s stalnimi dodatki, ki je s tarifnim pravilnikom ali s kakšnim drugim predpisom oziroma s kolektivno pogodbo določena za delovno mesto, na katerem invalid dela, in delom te plače, ki ustreza skrajšanemu delovnemu času, kolikor invalid dela primerno preostali delovni zmognosti.

Nadomestilo zaradi manjše plače na drugem delu

128. člen

(1) Pravico do nadomestila zaradi manjše plače na drugem delu imajo zavarovanci iz členov 12 do 14 in 16 do 18 tega zakona, ki so postali delovni invalidi II. ali III. kategorije invalidnosti, ter zavarovanci iz 112. člena tega zakona, ki so izkoristili pravico do zaposlitve in se zaposlili na delovnem mestu, za katero je predpisana oziroma določena plača s stalnimi dodatki manjša od plače s stalnimi dodatki, ki je predpisana oziroma določena za delovno mesto, na katerem so delali neposredno pred invalidnostjo.

(2) Pravica do nadomestila zaradi manjše plače gre delovnemu invalidu II. kategorije invalidnosti poleg nadomestila zaradi zaposlitve s skrajšanim delovnim časom.

129. člen

(1) Nadomestilo zaradi manjše plače na drugem delu je enako razliki med plačo s stalnimi dodatki, ki je predpisana za delovno mesto, na katerem je delovni invalid oziroma zavarovanec delal neposredno pred invalidnostjo, in plačo s stalnimi dodatki na delovnem mestu, ki ga je nastopil.

(2) Razlika med plačo na prejšnjem in novem delovnem mestu v smislu prejšnjega odstavka se izračuna po plači, ki je predpisana oziroma določena za delovno mesto takrat, ko delovni invalid oziroma zavarovanec nastopi preskrbljeno delo.

(3) Če nastanejo zaradi poznejših sprememb v predpisih o plačah v tarifnih pravilnikih ali v kolektivnih pogodbah spremembe v razmerju med plačama oziroma osebnima dohodkoma, ki sta predpisana ali določena za prejšnje in za novo delo, se znova izračuna nadomestilo, ki gre invalidu oziroma zavarovancu.

(4) Pri računanju razlike med plačama v smislu prejšnjih odstavkov se vzame pri zavarovancih, ki so zaposleni v javnih službah ali v družbenih organizacijah, kot plača delovnega mesta, na katerem so delali neposredno pred invalidnostjo, temeljna plača naživa in plačilnega razreda, ki ga je imel zavarovanec neposredno pred invalidnostjo, z ustreznimi položajno plačo in stalnimi dodatki.

130. člen

(1) Nadomestilo zaradi manjše plače na drugem delu v višini, izračunani po 129. členu tega zakona, gre invalidom oziroma zavarovancem, ki imajo na predpisan način pridobljeno strokovno izobrazbo za svoje delo, in pa tistim, ki nimajo take izobrazbe, pa so v zadnjih treh letih vsaj dve leti delali na delovnih mestih iste kategorije, ki ustreza kategoriji delovnega mesta, na katerem so delali neposredno pred invalidnostjo.

(2) Delovnim invalidom oziroma zavarovancem, ki ne izpolnjujejo pogojev iz prejšnjega odstavka in se jim zato v smislu četrtega odstavka 115. člena tega zakona preskrbi zaposlitev na delovnem mestu, za katero se zahteva nižja strokovna izobrazba, kot se zahteva za delovno mesto, na katerem so delali neposredno pred invalidnostjo, se odmeri nadomestilo zaradi manjše plače na drugem delu po 129. členu tega zakona tako, da se plača s stalnimi dodatki za delovno mesto, na katerem so delali neposredno pred invalidnostjo, poprej zmanjša za 20%.

(3) Določbe prejšnjih odstavkov se ne uporabljajo, kadar se računa razlika med plačo na prejšnjem in na novem delovnem mestu po četrtem odstavku 129. člena tega zakona.

5. Povračilo potnih in prevoznih stroškov

131. člen

(1) Zavarovanci in delovni invalidi imajo pravico da povračila potnih stroškov v zvezi z uveljavljanjem oziroma uporabo pravic po tem zakonu:

1) kadar jih pristojni organ socialnega zavarovanja napoti v drug kraj na ugotovitev invalidnosti, preostale delovne zmognosti ali stopnje telesne okvare, kakor tudi na ugotovitev nevarnosti za invalidnost;

2) kadar jih pristojni organ socialnega zavarovanja napoti v drug kraj na poklicno rehabilitacijo ali privajanje na delo;

3) kadar jih pristojni organ posredovanja dela napoti v drug kraj, da nastopijo ustreznost delo.

(2) Pravico do povračila potnih stroškov imajo tudi osebe, ki so določene za spremljevalce zavarovancev oziroma invalidov v primerih iz 1. in 2. točke prejšnjega odstavka.

132. člen

(1) Povračilo potnih stroškov obsega:

1) povračilo prevoznih stroškov,

2) povračilo stroškov za hrano in stanovanje med potjo in prebivanjem v drugem kraju.

(2) Povračilo potnih stroškov pri dohodu in vrnitvi gre zavarovancem in delovnim invalidom v višini, ki je določena za povračilo potnih stroškov po predpisih o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev,

133. člen

(1) Delovni invalidi ter zavarovanci iz 95. oziroma 112. člena tega zakona imajo pravico do povračila prevoznih stroškov, če jim je za uporabo pravice do poklicne rehabilitacije ali pravice do zaposlitve glede na stanje invalidnosti ali telesne okvare in glede na oddaljenost od kraja, kamor hodijo na rehabilitacijo oziroma zaposlitev, potreben stalen prevoz, pa jim ni zagotovljen brezplačen prevoz.

(2) Povračilo prevoznih stroškov, ki gre invalidom in zavarovancem, je enako povračilo prevoznih stroškov po 43. členu zakona o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev.

134. člen

(1) Delovni invalidi in zavarovanci iz 112. člena tega zakona, ki so poslani na stalno zaposlitev v drug kraj (drugi odstavek 120. člena), imajo pravico do povračila selitvenih stroškov.

(2) Selitveni stroški iz prejšnjega odstavka se povrnejo v višini dejanskih stroškov, vendar največ znesek, ki ga s splošnim sklepom določi skupščina republiškega zavoda za socialno zavarovanje.

V. poglavje

POSEBNE DOLOČBE O PRAVICAH IZ INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

A. Za vojaške osebe

135. člen

(1) Zavarovanci, za katere veljajo določbe členov 135 do 143 tega poglavja, so vojaške osebe — aktivni podoficirji, oficirji in vojaški uslužbenci Jugoslovanske ljudske armade (v nadaljnjem besedilu: »vojaški zavarovanci«).

(2) Določbe tega poglavja ne veljajo za tiste aktivne podoficirje, oficirje in vojaške uslužbenke, ki jim je prenehala služba v stalnem sestavu Jugoslovanske ljudske armade zato, ker so izgubili čin — razred, ker so bili obsojeni na zapor, daljši kot eno leto, ali na strogi zapor, na izgubo službe po sodbi vojaškega disciplinskega sodišča, ali jim je prenehala služba iz kakšnega drugega vzroka, ki ima po določbah zakona o Jugoslovanski ljudski armadi za posledico izgubo službe v stalnem sestavu Jugoslovanske ljudske armade. Take osebe izgubijo svojstvo vojaškega zavarovanca in veljajo zanje druge določbe tega zakona o pridobitvi in uživanju pravic iz invalidskega zavarovanja.

136. člen

(1) Vojaški zavarovanci pridobijo pravico do invalidske pokojnine, kadar postanejo nezmožni za službo v Jugoslovanski ljudski armadi.

(2) Nezmožnost za službo v Jugoslovanski ljudski armadi je v smislu tega zakona podana pri vojaškem zavarovancu, ki po ugotovitvi pristojne komisije glede na svoje zdravstveno stanje ni več zmožen opravljati ustreznih služb v Jugoslovanski ljudski armadi, ne glede na to, ali je pri njem podana invalidnost I., II. ali III. kategorije v smislu tega zakona ali ne.

137. člen

Vojaški zavarovavec s činom podoficirja, ki postane invalid do dopolnjenega 25. leta starosti, pridobi pravice iz invalidskega zavarovanja, če je imel do invalidnosti skupaj vsaj enoletno dobo kot vojaški zavarovavec.

138. člen

(1) Poleg nesreče pri delu iz 44. in 45. člena tega zakona ter poleg poklicnih bolezni, določenih v smislu 46. člena tega zakona, se štejejo za nesrečo pri delu oziroma za poklicno bolezen pri vojaških zavarovancih tudi bolezni, za katerimi ti zbolijo v zvezi z izvrševanjem vojaških službenih nalog, ki jih določajo posebni predpisi.

(2) Katere bolezni se štejejo za nesrečo pri delu oziroma za poklicne bolezni v smislu prejšnjega odstavka, določi s svojimi predpisi Državni sekretariat za narodno obrambo v soglasju s sekretariatoma Zveznega izvršnega sveta za delo in za zdravstvo.

(3) Za nesrečo pri delu se šteje tudi bolezen, ki jo je vojaški zavarovavec zadobil kot udeleženec narodnoosvobodilnega boja v sestavu Partizanskih odredov Jugoslavije, Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije ali Jugoslovanske ljudske armade, če je ta bolezen povzročila nezmožnost za službo v Jugoslovanski ljudski armadi, obstoj bolezni pa je vojaški zavarovavec prijavil do 31. decembra 1951.

139. člen

(1) Kadar je invalidnost vojaškega zavarovanca posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, pa zavarovavec nima delovne dobe, po kateri se po zakonu o pokojninskem zavarovanju izračuna povprečen mesečni znesek plač, se izračuna osnova za odmero invalidske pokojnine po povprečnem znesku plač, ki jih je zavarovavec dobil v tistem času, kolikor je vsega skupaj delal do invalidnosti; pri tem se zadnja temeljna in položajna plača všteteja v to povprečje s celim zneskom, ne glede na to, ali je imel vojaški zavarovavec leto dni ustrezen čin oziroma razred ali ne.

(2) Osnova za odmero invalidske pokojnine se izračuna tako, kot je določeno v prejšnjem odstavku, tudi tedaj, če je invalidnost posledica bolezni ali poškodbe izven dela, vojaški zavarovavec pa pridobi pravico do invalidske pokojnine po 36. ali 137. členu tega zakona.

140. člen

(1) Vojaški zavarovavec, ki postane nezmožen za službo v Jugoslovanski ljudski armadi, pridobi pravico do invalidske pokojnine, ne da bi se ugotavljala kategorija njegove invalidnosti v smislu 26. člena tega zakona, in sicer:

1) vojaški zavarovavec, ki je star nad 45 let, in vojaška zavarovanka, ki je stara nad 40 let — pravico do polne invalidske pokojnine;

2) vojaški zavarovavec, ki še ni star 45 let, in vojaška zavarovanka, ki še ni stara 40 let — pravico do zmanjšane 75%-ne invalidske pokojnine;

3) vojaški zavarovavec — vojaški vojni invalid I. do VI. skupine — pravico do polne invalidske pokojnine, če je bil v delovnem razmerju vsaj polovico razdobja od 15. maja 1945 do dneva, ko je bila ugotovljena njegova invalidnost.

(2) Vojaškemu zavarovancu, ki je pridobil pravico do invalidske pokojnine, se odmeri na njegovo zahtevo namesto pripadajoče mu invalidske pokojnine osebna pokojnina po 82. členu zakona o pokojninskem zavarovanju, če izpolnjuje pogoje za pravico do te pokojnine.

141. člen

(1) Vojaški zavarovavec, ki še ni star 55 let, in vojaška zavarovanka, ki še ni stara 50 let, lahko zahtevata, če sta pridobila pravico do invalidske pokojnine po prvem odstavku 140. člena tega zakona, da se glede na stanje invalidnosti in preostale de-

lovne zmožnosti razvrstita v ustrezno kategorijo invalidnosti (I., II. ali III.) v smislu 26. člena tega zakona, da bi mogla uživati pravice po tem zakonu.

(2) Glede na kategorijo invalidnosti, ki se ugotovi po prejšnjem odstavku, ima zavarovanec pravico zahtevati, naj se mu namesto invalidske pokojnine priznajo ustrezne pravice po tem zakonu. Zavarovancu iz 2. točke prvega odstavka 140. člena tega zakona, ki je razvrščen v I. kategorijo invalidnosti, gre polna invalidska pokojnina.

142. člen

(1) Vojaški zavarovanci, ki pridobijo po drugem odstavku 141. člena pravico do poklicne rehabilitacije, se usposobijo za delovna mesta oziroma za dela kot civilne osebe, in sicer:

1) oficirji rodov in služb in vojaški uslužbenci I. do III. razreda — za delo na delovnih mestih II. kategorije v smislu petega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju. Če ima zavarovanec strokovno izobrazbo, ki se zahteva za delovna mesta I. kategorije, se usposobi za delo na delovnih mestih te kategorije;

2) podoficirji (izvzemši vodnike), in vojaški uslužbenci od IV. do VII. razreda — za delo na delovnih mestih III. kategorije v smislu četrtega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju. Če ima zavarovanec kakšno višjo strokovno izobrazbo, se usposobi za delo na delovnih mestih iste kategorije, ki ustreza njegovi strokovni izobrazbi;

3) podoficirji s činom vodnika in vojaški uslužbenci od VIII. do XII. razreda — za delo na delovnih mestih IV. kategorije v smislu tretjega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju. Če ima zavarovanec kakšno višjo strokovno izobrazbo, se usposobi za delo na delovnih mestih iste kategorije, ki ustreza njegovi strokovni izobrazbi.

(2) Vojaškim zavarovancem, ki pridobijo po drugem odstavku 141. člena tega zakona pravico do zaposlitve na ustreznem drugem delu, se preskrbi zaposlitev na delovnem mestu iste kategorije, ki se ugotovi v skladu z določbami 1. do 3. točke prejšnjega odstavka.

(3) Za odmero nadomestila zaradi manjše plače iz 129. člena tega zakona se vzame ta kot plača delovnega mesta, na katerem je delal vojaški zavarovanec neposredno pred invalidnostjo, temeljna in položajna plača s stalnimi dodatki, všteti tudi armadni dodatek.

143. člen

(1) Če stopi vojaški zavarovanec, ki uživa invalidsko pokojnino, odmerjeno po 1. ali 3. točki prvega odstavka 140. člena tega zakona, v stalno delovno razmerje in dela poln delovni čas ali najmanj polovico rednega delovnega časa ali pa opravlja samostojno poklicno delo, se mu izplačuje med tako zaposlitvijo invalidska pokojnina v višini 75% priznane mu pokojnine.

(2) Če stopi vojaški zavarovanec, ki uživa invalidsko pokojnino, odmerjeno po 2. točki prvega odstavka 140. člena tega zakona, v stalno delovno razmerje in dela poln delovni čas ali najmanj polovico rednega delovnega časa ali pa opravlja samostojno poklicno delo, se mu izplačuje med tako zaposlitvijo nezmanjšana invalidska pokojnina.

(3) Vojaškemu zavarovancu iz prvega in drugega odstavka tega člena se šteje čas, ko je v stalnem delovnem razmerju in dela najmanj polovico rednega delovnega časa, v delovno dobo za pravico do osebne pokojnine po 19., 20. in 73. členu zakona o pokojninskem zavarovanju, kakor tudi za povečanje odstotka

invalidske pokojnine, kadar se mu pozneje odmeri invalidska pokojnina po prvem odstavku 141. člena tega zakona. Pri tem se šteje, kakor da bi bil delal poln redni delovni čas.

B. Za uslužbence organov za notranje zadeve

144. člen

(1) Zavarovanci, za katere veljajo določbe členov 144 do 146 tega zakona, so uslužbenec ljudske milice, straže kazenskih poboljševalnih zavodov, upravni in izvršilni uslužbenci, ki opravljajo zadeve državne varnosti ali kriminalistične zadeve, ter drugi uslužbenci organov za notranje zadeve, kadar opravljajo take zadeve.

(2) Zvezni državni sekretariat za notranje zadeve določi v soglasju s Sekretariatom Zveznega izvršnega sveta za delo po potrebi s svojimi predpisi natančnejše pogoje, kdaj veljajo določbe členov 144 do 146 tega zakona za druge uslužbence organov za notranje zadeve v smislu prejšnjega odstavka.

145. člen

(1) Zavarovanci iz 144. člena tega zakona, ki so po ugotovitvi pristojne komisije zaradi svojega zdravstvenega stanja postali nezmožni za opravljanje službe, ki ji pripadajo, za katere pa ni možnosti, da bi bili razporejeni na drugo delo pri kakšnem organu za notranje zadeve, se razvrstijo glede na invalidnost in preostalo zmožnost za drugo ustrezno delo v kakšno od kategorij invalidnosti v smislu 26. člena tega zakona, nato pa se jim glede na tako ugotovljeno kategorijo invalidnosti priznajo ustrezne pravice po tem zakonu.

(2) Zavarovanci iz prejšnjega odstavka, ki so pridobili pravico do poklicne rehabilitacije, se usposobijo za delo na ustreznih delovnih mestih oziroma za ustrezno delo, in sicer:

1) miličniki in pazniki — za delo na delovnih mestih, za katero se zahteva nižja strokovna izobrazba ali njej enaka izobrazba (IV. kategorija delovnih mest v smislu tretjega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju);

2) drugi zavarovanci — za delo na delovnih mestih oziroma za delo, za katero se zahteva strokovna izobrazba, ki ustreza njihovi strokovni izobrazbi. Če je zavarovancu priznana strokovna izobrazba, ki je nižja od srednje strokovne ali njej enake izobrazbe, se usposobi za delovno mesto III. kategorije v smislu četrtega odstavka 64. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(3) Zavarovancem iz prvega odstavka tega člena, ki so pridobili pravico do zaposlitve na ustreznem drugem delu brez poklicne rehabilitacije, se preskrbi zaposlitev na delovnem mestu, za katero je potrebna strokovna izobrazba, določena s smiselno uporabo 1. in 2. točke prejšnjega odstavka.

146. člen

(1) Poleg nesreče pri delu iz 44. in 45. člena tega zakona in poklicnih bolezni, določenih v smislu 46. člena tega zakona, se štejejo za nesrečo pri delu oziroma za poklicne bolezni zavarovancev iz 144. člena tega zakona tudi bolezni, za katerimi ti zbolijo pri izvrševanju svojih službenih nalog, določene s posebnimi predpisi.

(2) Katere bolezni se štejejo za nesrečo pri delu oziroma za poklicne bolezni v smislu prejšnjega odstavka, določi s svojimi predpisi Zvezni državni sekretariat za notranje zadeve v soglasju s sekretariatom Zveznega izvršnega sveta za delo in za zdravstvo.

C. Za posebne kategorije zavarovancev**1. Splošne določbe****147. člen**

(1) Če invalidsko zavarovanje oseb, ki opravljajo samostojen poklic, in oseb drugih poklicev, ki niso v delovnem razmerju, ni uvedeno s tem zakonom, se lahko uvede z zveznimi zakoni ali s pogodbami.

(2) Pogodbo o invalidskem zavarovanju oseb iz prejšnjega odstavka sklene Zvezni zavod za socialno zavarovanje ali po njegovem pooblastilu republiški zavod za socialno zavarovanje s poklicno organizacijo pripadnikov posameznega samostojnega poklica ali z organizacijo, ki je upravičena zastopati pripadnike drugih poklicev iz prvega odstavka tega člena.

(3) Invalidsko zavarovanje oseb iz prvega odstavka tega člena se uvede z zakonom kot obvezno za vse pripadnike zadevnega samostojnega poklica ali posameznih drugih poklicev; če pa se uvede s pogodbo, se sme uvesti samo za člane organizacije, s katero se sklene pogodba, in sicer kot obvezno za vse njene člane.

148. člen

Pravice iz invalidskega zavarovanja zavarovancev posebnih kategorij ne morejo biti večje in ne morejo zanje veljati ugodnejši pogoji, kot je v tem zakonu določeno za druge zavarovance.

149. člen

(1) Kot zavarovalni razredi in osnove za odmero invalidske pokojnine, oskrbnine in nadomestil po tem zakonu za zavarovance posebnih kategorij se določijo s predpisi oziroma s pogodbami ustreznih zavarovalnih razredov s povprečnimi pokojninskimi osnovami iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(2) S predpisi oziroma s pogodbami o invalidskem zavarovanju oseb iz 147. člena tega zakona se lahko določi, da se razvrščajo zavarovanci v zavarovalne razrede v smislu prejšnjega odstavka po letih, ko so opravljali dejavnost, na podlagi katere so zavarovani, in po letih, ko so bili v delovnem razmerju, kakor tudi po skupni pokojninski dobi.

(3) S predpisi oziroma s pogodbami se lahko določi, da je v posameznih primerih ob posebnih pogojih zavarovanec lahko razvrščen v višji zavarovalni razred, kot je razred, v katerega bi bil normalno razvrščen. Prav tako se lahko določi, da se zavarovancu, ki je tako razvrščen v I. a zavarovalni razred, lahko prizna osnova, ki je višja od povprečne pokojninske osnove I. a zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

150. člen

S predpisi oziroma s pogodbami o invalidskem zavarovanju oseb iz 147. člena tega zakona se lahko določi, da se čas opravljanja samostojnega poklica pred uvedbo invalidskega zavarovanja v celoti ali deloma prizna za pokojnino, lahko pa se določijo tudi posebni pogoji za priznanje tega časa za pokojnino ter zagotovitev kritja z ustreznim prispevkom za tako priznani čas.

151. člen

(1) Čas, ki se v smislu določb tega zakona šteje za pokojnino, se prizna na enak način in ob enakih pogojih tudi zavarovancem, katerim se pravice iz invalidskega zavarovanja priznavajo po predpisih oziroma s pogodbami iz 147. člena tega zakona.

(2) Kadar je pogoj za priznanje določenega obdobja v pokojninsko dobo po tem zakonu ali po zakonu o pokojninskem zavarovanju vstop v delovno

razmerje ali pa določeno trajanje ali prenehanje delovnega razmerja, se lahko s predpisi oziroma s pogodbami iz 147. člena tega zakona določi, da je ta pogoj izpolnjen z nastopom samostojnega dela oziroma z določenim trajanjem ali prenehanjem takega dela.

152. člen

S predpisi oziroma s pogodbami (147. člen) se lahko določi, da so osebe iz prvega odstavka 147. člena tega zakona zavarovane za vse ali pa samo za posamezne primere invalidnosti, kakor tudi, da so z invalidskim zavarovanjem zagotovljene vse ali pa samo posamezne pravice, ki jih določa ta zakon.

153. člen

(1) Pravico do invalidske pokojnine, pridobljeno na podlagi predpisov oziroma pogodb iz 147. člena tega zakona, more zavarovanec uživati šele, ko neha opravljati samostojno delo.

(2) Invalidskemu upokojujencu iz prejšnjega odstavka, ki začne znova opravljati samostojno delo, neha pravica do invalidske pokojnine.

(3) Zavarovanec, ki mu je nehala pravica do invalidske pokojnine v smislu prejšnjega odstavka, more pridobiti pravico do invalidske pokojnine po prenehanju samostojnega dela le, če se ugotovi, da je še vedno invalid.

154. člen

Določbe tega zakona o pridobitvi, uveljavljanju in uživanju pravic iz invalidskega zavarovanja veljajo tudi za zavarovance posebnih kategorij, če ni v tem poglavju ali v predpisih oziroma s pogodbami o njihovem invalidskem zavarovanju izrečno drugače določeno.

155. člen

(1) Osebe, zavarovane po predpisih oziroma s pogodbami iz 147. člena tega zakona, ki po prenehanju opravljanja samostojnega dela stopijo v delovno razmerje, lahko pridobijo na podlagi tega svojstva pravice iz invalidskega zavarovanja za invalidnost, ki je posledica boleznih ali poškodb izven dela, ko dopolnijo vsaj tri leta zavarovanja v tem svojstvu.

(2) Če postane zavarovanec iz prejšnjega odstavka invalid zaradi boleznih ali poškodb izven dela, preden dopolni tri leta dela v delovnem razmerju, se vzame kot osnova za invalidsko pokojnino osnova tistega zavarovalnega razreda, v katerega bi bil razvrščen po predpisu oziroma s pogodbo iz 147. člena tega zakona, če bi bil ob nastanku invalidnosti zavarovan kot pripadnik samostojnega poklica, ki ga je opravljal do vstopa v delovno razmerje, in če bi se mu čas delovnega razmerja, ki se priznava v delovno dobo, štel za razvrstitev v zavarovalni razred po zadevnem predpisu ali pogodbi.

156. člen

Način plačevanja prispevka za invalidsko zavarovanje oseb iz prvega odstavka 147. člena tega zakona določajo predpisi oziroma pogodbe, s katerimi je uvedeno njihovo invalidsko zavarovanje.

2. Določbe o invalidskem zavarovanju umetnikov**157. člen**

(1) Pravice do invalidskega zavarovanja po tem zakonu imajo: književniki, upodabljalci, skladatelji, priznani glasbeni umetniki — izvajalci, filmski umetniki v smislu predpisov, izdanih po tretjem odstavku 105. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, ter prevajalci znanstvenih in književnih del,

ki jim je samostojno umetniško delo glavni poklic (v nadaljnjem besedilu: »umetniki«).

(2) Umetniki so zavarovani za vse primere invalidnosti in pridobijo pravice iz invalidskega zavarovanja enako, kot zavarovanci iz 12. člena tega zakona, če ni za posamezne primere v tem poglavju drugače določeno.

(3) Glede ugotavljanja lastnosti umetnika, priznanja pokojninske dobe in izračunavanja pokojninske osnove, ki je osnova za invalidsko pokojnino, se uporabljajo določbe členov 106 do 108 zakona o pokojninskem zavarovanju in predpisi, izdani na podlagi drugega odstavka 108. člena omenjenega zakona.

158. člen

(1) Umetniku, ki postane iz zdravstvenih razlogov nezmožen za nadaljnje izvrševanje svojega umetniškega poklica, gre polna invalidska pokojnina, ne da bi se ugotavljala kategorija njegove invalidnosti v smislu 26. člena tega zakona.

(2) Preden se ugotovi nezmožnost za izvrševanje umetniškega poklica, je treba zahtevati mnenje pristojne komisije za socialno zavarovanje umetnikov.

159. člen

(1) Če želi umetnik, ki je pridobil pravico do invalidske pokojnine po 158. členu tega zakona, pa glede svoje starosti izpolnjuje pogoje za pridobitev pravice do rehabilitacije oziroma do zaposlitve po tem zakonu, izkoristiti pravico do rehabilitacije in zaposlitve, lahko zahteva, da se glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti razvrsti v ustrezno kategorijo invalidnosti (II. ali III.) v smislu 26. člena tega zakona. Glede na tako ugotovljeno kategorijo invalidnosti se mu prizna na njegovo zahtevo namesto invalidske pokojnine pravica do poklicne rehabilitacije ali pravica do zaposlitve na drugem ustreznem delu z oskrbnino oziroma nadomestili v zvezi s tema pravicama, če so glede na preostalo delovno zmožnost podani pogoji za priznanje omenjenih pravic.

(2) Osnova za odmero oskrbnine in nadomestil v zvezi s pravicami po prvem odstavku tega člena je povprečna pokojninska osnova tistega zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, v katero je bil umetnik razvrščen, ko je postal invalid.

160. člen

(1) Umetniki, ki so po 159. členu tega zakona pridobili pravico do poklicne rehabilitacije, se usposobijo za delovna mesta oziroma dela, za katera se zahteva strokovna izobrazba, ki ustreza njihovi priznani strokovni izobrazbi. Če je priznana strokovna izobrazba nižja od srednje strokovne izobrazbe, se usposobijo za delovno mesto III. kategorije v smislu četrtega odstavka 69. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(2) Umetnikom, ki so po 159. členu tega zakona pridobili pravico do zaposlitve na ustreznem drugem delu brez poklicne rehabilitacije, se preskrbi zaposlitev na delovnem mestu, za katero je potrebna strokovna izobrazba, določena z ustrezno uporabo prejšnjega odstavka.

161. člen

(1) Določbe 153. člena tega zakona ne veljajo za umetnike — invalidske upokojenece, ki se ukvarjajo z umetniško dejavnostjo, če se ne ugotovi pri ponovnem pregledu, da niso več nezmožni za izvrševanje umetniškega poklica.

(2) Če stopi upokojenec z invalidsko pokojnino, ki jo je pridobil po 158. členu tega zakona, v delovno razmerje in dela poln delovni čas ali najmanj polovico rednega delovnega časa ali pa opravlja sa-

mostojno poklicno delo, se uporabljajo glede uživanja pravice do pokojnine ter pridobitve oziroma priznanja pravic na podlagi delovnega razmerja vseskozi predpisi, ki veljajo za invalidske upokojenece — zavarovance iz 12. člena tega zakona.

162. člen

(1) Zavarovancem, ki so izpolnili pogoje za pravico do invalidske pokojnine kot osebe iz 12. do 14. ali 16. člena tega zakona ali so uveljavili pravico do take pokojnine, ukvarjali pa so se z umetniško dejavnostjo iz prvega odstavka 157. člena tega zakona, se lahko prizna lastnost umetnika v smislu tretjega odstavka omenjenega člena, da bi mogli pridobiti pravico do invalidske pokojnine po določbah tega poglavja. Če je v takem primeru podana tudi nezmožnost za izvrševanje umetniškega poklica v smislu 158. člena tega zakona, lahko uveljavijo take osebe po lastni izbiri pravico do invalidske pokojnine po določbah tega poglavja namesto pravice do invalidske pokojnine, ki jim gre kot zavarovancem iz 12. do 14. ali 16. člena tega zakona.

(2) Pravico izbire v smislu prejšnjega odstavka imajo tudi umetniki, ki uveljavijo pravico do invalidske pokojnine kot osebe iz 12. do 14. ali 16. člena tega zakona po predpisih, ki so veljali do dneva uveljavitve tega zakona, in jim je pokojnina prevedena na novo invalidsko pokojnino po določbah X. poglavja tega zakona.

(3) Pravica do invalidske pokojnine, priznane po prejšnjih odstavkih, pripada zavarovancu od dneva vložitve zahteve za priznanje lastnosti umetnika (drugi odstavek 106. člena zakona o pokojninskem zavarovanju), če je bila na ta dan podana tudi nezmožnost za izvrševanje umetniškega poklica v smislu 158. člena tega zakona.

D. Skupna določba

163. člen

Za vse, kar ni v tem poglavju izrečno predpisano, veljajo druge določbe tega zakona.

VI. poglavje

UŽIVANJE IN IZGUBA PRAVIC IZ INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

164. člen

(1) Če ni s tem zakonom drugače določeno, gre do zavarovancu pravice, pridobljene na podlagi invalidskega zavarovanja, od dneva, ko je postal invalid, od dneva, ko je bila ugotovljena nevarnost za invalidnost, oziroma od dneva, ko je nastala telesna okvara.

(2) Kačar uveljavi zavarovanec na svojo zahtevo pravice iz invalidskega zavarovanja po prenehanju delovnega razmerja, invalidnost oziroma telesna okvara pa je obstajala pred vložitvijo zahteve, mu gre invalidska pokojnina oziroma invalidnina od dneva, ko je nastala invalidnost oziroma telesna okvara, vendar samo za šest mesecev nazaj od vložitve zahteve. Ostali prejemki mu gre do prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve, če ni s tem zakonom drugače določeno.

165. člen

(1) Dodatek za pomoč in postrežbo gre zavarovancu od dneva, od katerega mu gre invalidska pokojnina, če so ob nastanku invalidnosti I. kategorije izpolnjeni pogoji za pravico do tega dodatka. Če izpolni zavarovanec pogoje za pravico do tega dodatka pozneje, mu gre dodatek za pomoč in postrežbo samo za šest mesecev nazaj od vložitve zahteve, vendar ne

prej kot od dneva, ko je nastala potreba po pomoči in postrežbi.

(2) Zavarovancem, ki so stopili v delovno razmerje kot slepi ali so oslepeli v času, ko je trajalo delovno razmerje, gre dodatek za pomoč in postrežbo od vstopa v delovno razmerje oziroma od taktat, ko so oslepeli, in nato ves čas do prenehanja delovnega razmerja, po prenehanju delovnega razmerja pa, dokler jim grede druge pravice po tem zakonu, ki so jih pridobili kot delovni invalidi I., II. ali III. kategorije invalidnosti.

(3) Varstveni dodatek se izplačuje zavarovancu od dneva, od katerega mu gre invalidska pokojnina, če vložil zahtevo za ta dodatek najkasneje v šestih mesecih od vročitve odločbe o pravici do invalidske pokojnine. Če vložil zahtevo po tem roku, se mu izplačuje varstveni dodatek od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

166. člen

(1) Oskrbnina, do katere ima delovni invalid pravico do nastopa poklicne rehabilitacije, mu gre od dneva, ko je postal invalid, oziroma od dneva, ko je bila ugotovljena nevarnost, da postane invalid, pa do dneva, ko mu je vročena odločba za poklicno rehabilitacijo. Od tega dneva pa do nastopa rehabilitacije gre delovnemu invalidu oskrbnina, če nastopi rehabilitacijo v roku, ki je določen v odločbi o poklicni rehabilitaciji.

(2) Če delovni invalid ne nastopi rehabilitacije v določenem roku, izgubi pravico do oskrbnine, dokler tega ne stori, razen če iz vzrokov, ki so bili izven njegove volje, ni mogel nastopiti rehabilitacije.

(3) Oskrbnina med poklicno rehabilitacijo gre delovnemu invalidu:

1) ki je nastopil rehabilitacijo v določenem roku ali jo je nastopil pozneje zato, ker je iz vzrokov izven njegove volje ni mogel nastopiti v določenem roku;

2) ki je izgubil pravico do oskrbnine do nastopa rehabilitacije v smislu prejšnjega odstavka, pa se je pozneje zglasil za ponovno napotitev na poklicno rehabilitacijo v enem letu od vročitve prve odločbe, če nastopi poklicno rehabilitacijo v roku, ki je določen v novi odločbi o rehabilitaciji.

(4) Pravica do oskrbnine gre delovnemu invalidu tudi tedaj, kadar je med uživanjem te pravice poslan na naknadno zdravljenje (medicinska rehabilitacija) — dokler traja tako zdravljenje.

167. člen

(1) Delovni invalid, ki je pridobil pravico do poklicne rehabilitacije, izgubi to pravico, če je ne izkoristi v določenem roku, pa ga pri tem niso zadržali vzroki izven njegove volje, in sicer:

1) če ne nastopi poklicne rehabilitacije v enem letu od dneva, ko mu je bila vročena odločba o poklicni rehabilitaciji;

2) če ne nastopi poklicne rehabilitacije v roku, ki je določen v novi odločbi o rehabilitaciji v smislu 2. točke tretjega odstavka 166. člena tega zakona.

(2) Pravico do poklicne rehabilitacije izgubi delovni invalid, če prekine začeto poklicno rehabilitacijo, ali če s tem, da ne izvršuje dolžnosti, ki so zvezane z rehabilitacijo, onemogoča svojo usposobitev za delo.

168. člen

Določbe 166. in 167. člena tega zakona veljajo tudi za delovne invalide oziroma zavarovance, ki jim gre pravica do oskrbnine v zvezi s privajanjem na delo.

169. člen

(1) Začasno nadomestilo gre delovnemu invalidu od dneva, ko je postal invalid, oziroma od dneva, ko je bila ugotovljena nevarnost, da postane invalid (prvi in drugi odstavek 164. člena), pa do dneva, ko je postala odločba o priznanju pravice do zaposlitve na ustreznem delu dokončna v upravnem postopku. Od tega dneva dalje oziroma od dneva končane poklicne rehabilitacije pa do nastopa preskrbljenega delovnega mesta gre delovnemu invalidu začasno nadomestilo, če se je priglasil za zaposlitev pri pristojnem organu posredovanja dela v osmih dneh od dneva, ko je postala odločba o priznanju pravice do zaposlitve dokončna, oziroma v osmih dneh od dneva končane poklicne rehabilitacije.

(2) Delovni invalid, ki se v roku iz prejšnjega odstavka ne priglasil za zaposlitev, izgubi pravico do začasnega nadomestila, razen če iz vzrokov, ki so bili izven njegove volje, ni mogel v predpisanem roku tega storiti.

(3) Delovnemu invalidu, ki se je v predpisanem roku priglasil pri organu posredovanja dela, se izplačuje začasno nadomestilo za mesece, v katerih se redno zglša za zaposlitev pri organu, pri katerem se je priglasil, in za mesece, v katerih se ni mogel redno zglšati iz vzrokov, ki so bili izven njegove volje.

170. člen

Delovni invalid, ki je pridobil pravico do zaposlitve na ustreznem delu, izgubi to pravico kakor tudi pravico do nadomestil v zvezi z omenjeno pravico, če je ne izkoristi v določenem roku in če ga pri tem niso zadržali vzroki, ki so bili izven njegove volje:

1) če se ne priglasil za zaposlitev pristojnemu organu posredovanja dela v enem letu od dneva, ko je postala odločba o priznanju pravice do zaposlitve dokončna, oziroma v enem letu od dneva končane poklicne rehabilitacije;

2) če ne nastopi preskrbljenega dela na ustreznem delovnem mestu v osmih dneh od dneva, ko mu je sporočeno, naj nastopi delo;

3) če brez opravičenega vzroka prekine delovno razmerje na ustreznem delu, ki mu je bilo preskrbljeno.

171. člen

(1) Na osnovi invalidnosti ali telesne okvare pridobljene pravice trajajo, dokler je podano stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti oziroma dokler je podana stopnja telesne okvare, po kateri je bila pravica priznana.

(2) Če nastanejo v stanju invalidnosti in preostale delovne zmožnosti oziroma v stopnji telesne okvare spremembe, zaradi katerih se po tem zakonu določena pravica izgubi ali spremeni ali zaradi katerih so izpolnjeni pogoji za pridobitev kakšne druge pravice, se pravica izgubi ali spremeni oziroma se nova pravica pridobi od prvega dneva naslednjega meseca po nastanku spremembe.

(3) Če je bila ugotovljena sprememba v smislu prejšnjega odstavka na zahtevo delovnega invalida, nastala pa je pred vložitvijo zahteve, se pravica izgubi ali spremeni oziroma nova pravica pridobi od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve; če je bila sprememba ugotovljena po uradni dolžnosti — pa od prvega dneva naslednjega meseca po izdaji odločbe o določitvi pravic v zvezi z ugotovljeno spremembo.

172. člen

(1) Invalidska pokojnina, dodatek za pomoč in postrežbo, varstveni dodatek in invalidnina se izplaču-

jejo v mesečnem znesku in zapadejo v izplačilo najprej prvi dan vsakega koledarskega meseca.

(2) Oskrbnina inčasno nadomestilo se izplačuje ta v mesečnem znesku in zapadeta v izplačilo za nazaj zadnji dan vsakega koledarskega meseca.

(3) Nadomestilo zaradi zaposlitve s skrajšanim delovnim časom in nadomestilo zaradi manjše plače na drugem delu se izplačujeta v mesečnem znesku in zapadeta v izplačilo skupaj s plačo.

(4) Zapadli prejemki iz prejšnjih odstavkov, ki niso mogli biti izplačani zaradi okoliščin, ki jih je povzročil prejemnik, se smejo izplačati pozneje največ za tri leta nazaj.

173. člen

(1) Delovnemu invalidu I. kategorije invalidnosti, ki stopi v stalno delovno razmerje in dela poln delovni čas ali najmanj polovico rednega delovnega časa, se ne izplačuje invalidska pokojnina in tudi ne dodatek za pomoč in postrežbo — ves čas, dokler traja taka zaposlitev.

(2) Delovnemu invalidu II. ali III. kategorije invalidnosti, ki stopi v stalno delovno razmerje in dela poln delovni čas ali najmanj polovico rednega delovnega časa, se izplačuje v času, dokler traja taka zaposlitev:

1) 50% invalidske pokojnine — če mu je priznana polna pokojnina (prvi odstavek 78. člena ali prvi odstavek 80. člena);

2) dve tretjini invalidske pokojnine — če mu je priznana zmanjšana pokojnina (drugi odstavek 78. člena ali drugi odstavek 80. člena).

(3) Določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi, kadar začne invalidski upokojenec, ki je pridobil pravico do pokojnine kot zavarovanec iz členov 12 do 22 tega zakona, opravljati samostojen poklic ali katerokoli samostojno dejavnost, ki je obsežna v členih 147 do 153 tega zakona, izvzemši umetniško dejavnost. Opravljanje samostojne dejavnosti se šteje v tem primeru za zaposlitev s polnim delovnim časom.

(4) Varstveni dodatek se ne izplačuje invalidskim upokojencem, dokler so zaposleni v smislu prejšnjih odstavkov.

174. člen

(1) Če nastanejo pri invalidskem upokojencu spremembe v premoženjskih razmerah ali druge spremembe, ki vplivajo na izplačevanje varstvenega dodatka, zaradi katerih niso več podani pogoji za izplačevanje tega prejemka, se ustavi izplačevanje varstvenega dodatka od prvega dneva naslednjega meseca po spremembi.

(2) Določba prejšnjega odstavka velja tudi za povečanje začasnega nadomestila iz drugega odstavka 125. člena tega zakona.

(3) Če so zaradi sprememb, ki vplivajo na prejemke, pozneje izpolnjeni pogoji za izplačevanje varstvenega dodatka oziroma za povečanje začasnega nadomestila, se izplačujejo ti prejemki od prvega dneva naslednjega meseca po izpolnitvi pogojev in vložitvi zahteve.

175. člen

Delovni invalid II. ali III. kategorije invalidnosti oziroma zavarovanec, pri katerem je ugotovljena nevarnost, da postane invalid, ki je pridobil pravico do oskrbnine ali začasnega nadomestila, poleg tega pa ima tudi pravico do družinske pokojnine, more uživati le eno od teh pravic, kakor si sam izbere.

176. člen

(1) Zapadli mesečni zneski prejemkov, pridobljenih po tem zakonu, se ne izplačujejo uživalcu, ki je poklican na pregled, na katerem naj se znova ugotovi stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti oziroma obstoj nevarnosti za invalidnost ali stopnja telesne okvare, pa brez opravičenega vzroka ne pride v določenem roku na pregled — vse dotlej, dokler se ne odzove pozivu.

(2) Po prejšnjem odstavku zadržani mesečni zneski prejemkov se pozneje izplačajo uživalcu, ki pride na pregled v enem mesecu od dneva, ki je bil za to določen.

(3) Uživalcu, ki pride na pregled po preteku enomesečnega roka iz prejšnjega odstavka, se zadržani mesečni zneski prejemkov ne izplačajo, novi prejemki pa se mu spet izplačujejo od prvega dneva naslednjega meseca potem, ko se je zglasil na pregled.

(4) V zvezi z uporabo določb tega zakona, ki se nanašajo na pridobitev in uporabo pravic v zvezi s poklicno rehabilitacijo in zaposlitvijo na ustreznem delu, se šteje čas, za katerega je uživalec izgubil pravico do zapadlih prejemkov v smislu prejšnjega odstavka, za čas, ko invalid po svoji volji ni uporabljal teh pravic.

177. člen

(1) Uživalcu po tem zakonu priznanih prejemkov, ki prestaja kazen zopora ali strogega zopora, na katero ga je obsodilo sodišče, ne pripadajo obroki invalidske pokojnine in drugih prejemkov, ki zapadajo v času prestajanja kazni, daljše kot mesec dni.

(2) Družinskim članom invalidskega upokojenca, ki prestaja kazen zopora ali strogega zopora, se izplačuje ta čas znesek, enak družinski pokojnini, do katere bi imeli pravico, če bi on umrl, vendar največ toliko, kolikor znaša njegova pokojnina, če izpolnjuje pogoje za pravico do družinske pokojnine in upokojenec ni izgubil pravice do invalidske pokojnine zaradi zmanjšanja pokojninske dobe po 51. členu zakona o pokojninskem zavarovanju.

178. člen

Invalidski upokojenec ali uživalec drugih po tem zakonu priznanih prejemkov, ki zaradi spremembe prebivališča ali iz kakšnega drugega vzroka začasno ne more sam sprejemati pokojnine ali drugih pripadajočih mu prejemkov, lahko pooblasti koga drugega, naj ta čas sprejema mesečne zneske pokojnine oziroma drugih prejemkov, ki zapadejo v izplačilo.

179. člen

(1) Delovnemu invalidu, ki se kot tuj državljan za stalno izseli v svojo državo ali v državo, v kateri je prej stalno prebival, se izplačujejo invalidska pokojnina, dodatek za pomoč in postrežbo in invalidnina v tujino, če zadevna država priznava tako pravico jugoslovanškim državljanom.

(2) Varstveni dodatek se ne izplačuje, dokler invalidski upokojenec živi v tujini, in sicer ne glede na to, ali gre za jugoslovanškega ali za tujega državljanca.

180. člen

(1) Pravice iz invalidskega zavarovanja prenehajo s smrtjo uživalca.

(2) Pravico do invalidske pokojnine izgubi upokojenec tudi tedaj, če zaradi zmanjšanja pokojninske dobe po 50. členu zakona o pokojninskem zavarovanju ne izpolnjuje več pogojev za pridobitev pravic po tem zakonu.

181. člen

Zavarovanec ne more pridobiti, delovni invalid pa izgubi pridobljeno pravico po tem zakonu, če je vedoma povzročil invalidnost z namenom, da bi prišel do pravic po tem zakonu.

182. člen

(1) Uživalec po tem zakonu priznanih pravic mora naznaniti zavodu za socialno zavarovanje, ki mu izplačuje invalidsko pokojnino ali druge prejeme, vsako spremembo v osebnosti ali v dejanskih okoliščinah, ki vpliva na samo pravico ali na njen obseg v smislu tega zakona.

(2) Prijavo v smislu prejšnjega odstavka mora vložiti v osmih dneh od dneva, ko nastane sprememba.

(3) Dolžnost prijave po prejšnjih dveh odstavkih veže tudi tistega, ki ga je uživalec pravic pooblastil, naj namesto njega prejema zneske zapadlih prejemkov.

DRUGI DEL

POSTOPEK ZA UVELJAVITEV PRAVIC IZ INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

VII. poglavje

1. Splošne določbe

183. člen

(1) O stvareh iz invalidskega zavarovanja odločajo okrajni zavodi za socialno zavarovanje.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek odločajo o stvareh iz invalidskega zavarovanja, ki se opira na mednarodne pogodbe, Zvezni zavod za socialno zavarovanje.

184. člen

Glede krajevne pristojnosti, odločanja v sporih o pristojnosti, vzajemne pravne pomoči med zavodi za socialno zavarovanje in podatkov, ki jih morajo posiljati zavodom sodišča in drugi državni organi, zavodi, gospodarske in druge organizacije in delodajalci, glede postopka in izdajanja odločb, izločitve uslužbencev in direktorjev oziroma predstojnikov zavodov za socialno zavarovanje in njihovih podružnic ter glede stroškov postopka in oprostitev taks veljajo v postopku za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja ustrezne določbe X. poglavja (členi 158, 160 do 163 in 165 do 168) zakona o pokojninskem zavarovanju.

185. člen

Kadar je treba za odločitev o pravici iz invalidskega zavarovanja ugotoviti invalidnost in preostalo delovno zmožnost, obstoj nevarnosti za invalidnost, telesno okvaro ali obstoj potrebe po pomoči in postrežbi drugega, ugotovi zavod za socialno zavarovanje ta dejstva po izvidu, ugotovitvi in mnenju, ki jih dobi od invalidskih komisij iz členov 186 do 188 tega zakona.

186. člen

(1) Invalidske komisije ustanavlja izvršilni odbor skupščine republiškega zavoda za socialno zavarovanje.

(2) Invalidsko komisijo sestavlja najmanj dvoje zdravnikov in ustrezno število drugih strokovnjakov, ki so potrebni za pravilno uporabo predpisov o usposobitvi za delo in o zaposlitvi delovnih invalidov.

(3) Invalidska komisija more dajati izvide, ugotovitve in mnenja samo, kadar je v polni sestavi. Komisija mora delati v skladu z določbami tega zakona in na podlagi njega izdanih predpisov.

(4) Natančnejše predpise o sestavi in delu invalidskih komisij izda Zvezni zavod za socialno zavarovanje.

187. člen

(1) Za dajanje izvidov, ugotovitev in mnenj zavodom za socialno zavarovanje, ki odločajo na prvi stopnji o stvareh iz invalidskega zavarovanja, se ustanovi invalidska komisija za območje enega ali več okrajnih zavodov za socialno zavarovanje. Z odločbo o ustanovitvi take komisije se določi tudi njen sedež.

(2) Za dajanje izvidov, ugotovitev in mnenj zavodom za socialno zavarovanje, ki odločajo na drugi stopnji o stvareh iz invalidskega zavarovanja, se ustanovi invalidska komisija na sedežu republiškega zavoda za socialno zavarovanje.

(3) Kadar odloča o stvareh iz invalidskega zavarovanja na prvi stopnji Zvezni zavod za socialno zavarovanje, zahteva izvid, ugotovitev in mnenje od tiste invalidske komisije iz prvega odstavka tega člena, ki je ustanovljena za območje, na katerem ima zavarovanec oziroma delovni invalid prebivališče.

188. člen

(1) Izvid, ugotovitev in mnenje o nezmožnosti vojaških zavarovancev za službo, v stalnem sestavu Jugoslovanske ljudske armade daje v postopku na prvi stopnji pristojna višja vojaška zdravniška komisija, v postopku na drugi stopnji pa glavna vojaška zdravniška komisija.

(2) Državni sekretariat za narodno obrambo izda natančnejše predpise o sestavi, imenovanju in delu vojaških zdravniških komisij, kadar opravljajo zadeve iz prejšnjega odstavka.

(3) Komisije iz 186. in 187. člena tega zakona dajejo izvid, ugotovitev in mnenje tudi za vojaške zavarovance, kadar naj se tem na njihovo zahtevo priznajo pravice na podlagi razvrstitve v kategorije invalidnosti po 26. členu tega zakona, kakor tudi kadar gre za izvid, ugotovitev in mnenje o obstoju telesne okvare in o potrebi stalne pomoči in postrežbe drugega.

189. člen

(1) Nezmožnost uslužbencev organov za notranje zadeve za opravljanje služb iz 144. člena tega zakona ugotavljajo organi zdravstvene službe; njihovo sestavo in način dela določi s svojimi predpisi Zvezni državni sekretariat za notranje zadeve.

(2) Postopek za uveljavitev pravic po tem zakonu za zavarovance, ki so bili s svojim zadnjim delovnim razmerjem v službah iz 144. člena tega zakona, se sme začeti šele, ko se poprej ugotovi nezmožnost za službo v smislu prejšnjega odstavka.

(3) Kadar ugotovi organ zdravstvene službe iz prvega odstavka tega člena nezmožnost uslužbenca organa za notranje zadeve za službo, se šteje, da pomeni tako ugotovljena nezmožnost pri odločanju o pravicah iz tega zakona ugotovljeno izgubo zmožnosti za opravljanje svojega dela. Invalidnost in preostala delovna zmožnost takega uslužbenca za drugo ustrezno delo ter obstoj telesne okvare in potreba stalne pomoči in postrežbe drugega se ugotovijo po izvidu, ugotovitvi in mnenju invalidske komisije iz 186. in 187. člena tega zakona.

190. člen

Kadar daje invalidska komisija iz prvega odstavka 187. člena tega zakona izvid, ugotovitev in mnenje o nezmožnosti za izvrševanje umetniškega poklica, si mora prej preskrbeti mnenje republiške komisije za socialno zavarovanje umetnikov, invalidska komisija iz drugega odstavka omenjenega člena pa mnenje Zvezne komisije za socialno zavarovanje umetnikov

(prvi in tretji odstavek 106. člena zakona o pokojninskem zavarovanju).

191. člen

(1) Ugotovitev in mnenje, ki ju dajejo invalidske komisije v smislu 185. člena tega zakona, morata obsegati:

- 1) ugotovitev vzroka invalidnosti (bolezen ali poškodba);
- 2) ugotovitev izgube ali zmanjšanja zmožnosti za svoje delo oziroma obstoja nevarnosti za invalidnost;
- 3) ugotovitev preostale delovne zmožnosti;
- 4) ugotovitev telesne okvare in njenega vzroka;
- 5) ugotovitev potrebe po stalni pomoči in postrežbi drugega;
- 6) mnenje o možnosti usposobitve invalida za delo s poklicno rehabilitacijo in za kakšno delo;
- 7) mnenje o možnosti zaposlitve delovnega invalida na ustreznem delu brez poklicne rehabilitacije;
- 8) mnenje o potrebi naknadnega zdravljenja (medicinske rehabilitacije);
- 9) dan nastanka invalidnosti, telesne okvare oziroma nevarnosti za invalidnost;
- 10) mnenje o potrebi ponovnega komisijskega pregleda;
- 11) obrazložitev ugotovitev in mnenj, danih v prejšnjih točkah.

(2) Kadar je invalidnost posledica več vzrokov v smislu 81. člena tega zakona, da invalidska komisija tudi ugotovitev o tem, koliko so vplivale na skupno invalidnost posledice bolezni ali poškodbe izven dela, koliko pa posledice nesreče pri delu ali poklicne bolezni.

(3) Če je za uporabo pravice do poklicne rehabilitacije ali pravice do zaposlitve potreben prevoz, da invalidska komisija po potrebi ugotovitev o tem, ali se mora delovni invalid glede na stanje svoje invalidnosti oziroma stopnjo telesne okvare voziti z javnimi prevoznimi sredstvi ali ne.

(4) Kot dan nastanka invalidnosti, nevarnosti za invalidnost, telesne okvare ali potrebe po pomoči in postrežbi drugega se vzame dan, ko je bila na podlagi komisijskega pregleda dana ugotovitev v smislu prvega odstavka tega člena. Izjemoma je mogoče ugotoviti, da je nastala invalidnost, telesna okvara ali potreba po pomoči in postrežbi pred komisijskim pregledom delovnega invalida, vendar samo na podlagi medicinske dokumentacije, ki izvira iz tistega časa.

192. člen

(1) Invalidska komisija da v postopku na prvi stopnji (prvi odstavek 187. člena) izvid, ugotovitev in mnenje na podlagi neposrednega pregleda zavarovanca oziroma delovnega invalida in na podlagi medicinske in druge dokumentacije o dejstvih, ki vplivajo na ugotovitev invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, nevarnosti za invalidnost, telesne okvare ali potrebe po pomoči in postrežbi drugega.

(2) V postopku na drugi stopnji (drugi odstavek 187. člena) da invalidska komisija ugotovitev in mnenje praviloma na podlagi dokumentacije, ki je bila zbrana v postopku na prvi stopnji, če spozna, da je to potrebno, pa tudi na podlagi neposrednega pregleda zavarovanca oziroma delovnega invalida. Če ta komisija spozna, da so dokumentacija ali izvid, ugotovitev in mnenje invalidske komisije v postopku na prvi stopnji nepopolni, jih lahko dopolni bodisi neposredno ali pa po invalidski komisiji, ki je dala izvid, ugotovitev in mnenje v postopku na prvi stopnji.

2. Postopek na prvi stopnji

193. člen

(1) V času, dokler traja delovno razmerje ali kakšno drugo svojstvo, ki daje pravico do zavarovanja po tem zakonu, začne postopek za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja pristojni zavod za socialno zavarovanje na mnenje zdravnika, ki je zavarovanca zdravil, ali na mnenje zdravniške komisije o njegovem zdravstvenem stanju in delovni zmožnosti v smislu predpisov o zdravstvenem zavarovanju. Zavod začne postopek tudi na zahtevo stranke.

(2) Ko preneha delovno razmerje oziroma svojstvo, ki daje pravico do zavarovanja, začne postopek za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja pristojni zavod za socialno zavarovanje na zahtevo stranke. Na zahtevo stranke se začne postopek tudi tedaj, kadar gre za priznanje pravice do poklicne rehabilitacije otrokom iz 97. člena tega zakona.

(3) Zahteva za postopek v smislu prejšnjih odstavkov se lahko vloži pisмено ali ustno na zapisnik pri okrajnem zavodu za socialno zavarovanje. Če je zahteva vložena pri zavodu, ki ni pristojen za odločanje, mora vlogo oziroma zapisnik takoj odstopiti pristojnemu zavodu.

(4) Določbe prejšnjih odstavkov veljajo tudi za primere, kadar je treba znova določiti pravice iz invalidskega zavarovanja, ker so pozneje nastale spremembe v stanju prej ugotovljene invalidnosti in preostale delovne zmožnosti ali telesne okvare.

(5) Zavod za socialno zavarovanje, ki je začel postopek, si mora pred izdajo odločbe preskrbeti izvid, ugotovitev in mnenje invalidske komisije iz prvega odstavka 187. člena tega zakona.

194. člen

(1) Odločba, s katero se zavarovancu priznajo določene pravice po tem zakonu, mora v svojem dispozitivu vsebovati: kategorijo invalidnosti (26. člen) — razen v primerih, kadar pridobi zavarovanec pravico na podlagi nezmožnosti za določeno službo ali dejavnost, stopnjo telesne okvare (28. člen), vrste pravic, ki se zavarovancu priznajo, in pogoje zanje.

(2) Vsaka odločba, izdana v postopku o stvareh iz invalidskega zavarovanja, izvenzem odločbo, izdano po drugem odstavku 94. člena in prvem odstavku 96. člena tega zakona, s katero se zahteva zavrača, mora obsegati obrazložitev.

195. člen

(1) Kadar se v postopku pri pristojnem zavodu za socialno zavarovanje ugotovi, da ima stranka pravico, s katero so zvezani denarni prejemki, pa ni mogoče takoj določiti njihove višine ali ni mogoče končati postopka zaradi kakšnega predhodnega vprašanja, določi zavod s sklepom, naj se izplačuje stranki začasno, dokler ne bo ugotovljen znesek, do katerega ima pravico, na račun pripadajočih prejemkov znesek, ki ga določi po podatkih, s katerimi razpolaga (akontacija).

(2) Kadar o stvareh ni mogoče odločiti zaradi tega, ker ni mogoče dokončno ugotoviti zneska plač, po katerih naj se izračuna pokojninska osnova, določi zavod začasno odločbo znesek prejemkov po podatkih, s katerimi razpolaga.

(3) Določbe prejšnjih dveh odstavkov veljajo tudi za primere, kadar teče pri pristojnem zavodu za socialno zavarovanje po razveljavitvi odločbe v reviziji postopek za novo odločbo.

(4) Po izdaji odločbe se obračunajo izplačila, izvršena po prejšnjih odstavkih.

196. člen

Odločba, izdana v postopku o stvareh iz invalidskega zavarovanja, se vroči zavarovancu oziroma delovnemu invalidu in pa organizaciji oziroma organu, zavodu ali delodajalcu, pri katerem je zavarovaneec v delovnem razmerju.

197. člen

(1) Odločba, s katero se komu priznajo pravice iz invalidskega zavarovanja na podlagi ugotovljene invalidnosti, se začne izvrševati po preteku roka za pritožbo, če ni s tem zakonom drugače določeno. Druge odločbe, s katerimi so komu priznane pravice iz invalidskega zavarovanja, se začnejo izvrševati takoj, ko so izdane, če ni s tem zakonom drugače predpisano.

(2) Revizija ne zadrži izvršitve odločbe.

(3) Pritožba, s katero se izpodbija ugotovitev invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, zadrži izvršitev odločbe.

(4) Pritožba, s katero se ne izpodbija ugotovitev invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, ne zadrži izvršitve odločbe, če ni s tem zakonom za posamezne primere drugače predpisano.

198. člen

(1) Odločbo o pravicah iz invalidskega zavarovanja izvršuje zavod za socialno zavarovanje, ki je odločbo izdal, če ni s tem zakonom predpisano, da izvršuje odločbo v posameznem delu kakšen drug organ.

(2) Če uživalec med uživanjem invalidske pokojnine ali invalidnine spremeni stalno prebivališče, prevzame nadaljnje izvrševanje teh pravic okrajni zavod za socialno zavarovanje, ki je pristojen za novo stalno prebivališče.

(3) Če spremeni delovni invalid stalno prebivališče medtem, ko uživa pravice v zvezi s poklicno rehabilitacijo ali zaposlitvijo na drugem delu, prevzame zavod, ki je pristojen za njegovo novo stalno prebivališče, nadaljnje izvrševanje teh pravic na račun zavoda, ki je izdal odločbo — če se ta zavod s tem strinja.

199. člen

(1) Odločba, s katero je komu priznana pravica do poklicne rehabilitacije, sa izvršuje glede oskrbnine takoj, glede poklicne rehabilitacije pa šele, ko postane dokončna v upravnem postopku.

(2) Za neposredno napotitev invalida na poklicno rehabilitacijo se izda posebna odločba o izvršitvi odločbe iz prejšnjega odstavka. V dispozitivu te odločbe mora biti določeno: organizacija oziroma zavod, v katerem bo invalid na rehabilitaciji, poklic, za katerega naj se usposobi, začetek in trajanje poklicne rehabilitacije ter pravice, ki gredo invalidu v zvezi s pravico do poklicne rehabilitacije po tej odločbi. Pritožba zoper to odločbo začasno ustavi izvrševanje odločbe o pravici do poklicne rehabilitacije glede izplačevanja oskrbnine, razen v primeru, kadar delovni invalid v določenem roku nastopi rehabilitacijo.

(3) Po končani poklicni rehabilitaciji izda pristojni zavod za socialno zavarovanje odločbo o pravici delovnega invalida do zaposlitve na delu, za katero se je s poklicno rehabilitacijo usposobil, in o začasnem nadomestilu v zvezi s to pravico.

200. člen

(1) Odločbo, s katero je komu priznana pravica do zaposlitve na ustreznem delu, začne glede začasnega nadomestila takoj izvrševati zavod za socialno zavarovanje, ki je odločbo izdal, glede napotitve na

ustrezno delo pa jo izvrši, ko postane dokončna v upravnem postopku, organ posredovanja dela, pri katerem se je delovni invalid oziroma zavarovaneec v predpisanem roku priglasi za zaposlitev.

(2) O neposredni napotitvi delovnega invalida na ustrezno zaposlitev izda organ posredovanja dela posebno odločbo o izvršitvi odločbe iz prejšnjega odstavka. V dispozitivu te odločbe mora biti določeno: organizacija oziroma zavod ali delodajalec, pri katerem je invalidu preskrbljena zaposlitev delovno mesto, na katerem naj dela, in delovni čas

(3) Napotitev delovnih invalidov na delovna mesta v javnih službah mora biti v skladu s predpisi o sprejemanju javnih uslužbencev.

201. člen

O pravici do nadomestila med zaposlitvijo na delu, na katero je delovni invalid oziroma zavarovaneec poslan v smislu prejšnjega člena, odloči pristojni zavod za socialno zavarovanje, ko dobi sporočilo o nastopu dela, delovnem času in plači.

202. člen

(1) O varstvenem dodatku se odloča na zahtevo.
(2) Zahteva se lahko vložijo med postopkom ali po končanem postopku za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja.

3. Revizija

203. člen

(1) Vsako odločbo okrajnega zavoda za socialno zavarovanje, s katero se priznava ali določa kakšna pravica iz invalidskega zavarovanja, je treba predložiti v revizijo.

(2) V reviziji se lahko preizkuša pravilnost izvidov, ugotovitev in mnenj, ki jih dajejo invalidske komisije iz prvega odstavka 187. člena tega zakona. V tem primeru mora zavod pred odločitvijo o razveljavitvi odločbe prve stopnje zahtevati ugotovitev in mnenje invalidske komisije iz drugega odstavka 187. člena tega zakona.

204. člen

(1) Za revizijo ter za novo odločbo, če se odločba prve stopnje v reviziji razveljavi, veljajo določbe od drugega odstavka 177. člena do 181. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(2) Zoper odločbo, s katero se v reviziji razveljavi odločba prve stopnje, ni mogoč upravni spor, ne glede na to, ali je bila zoper odločbo prve stopnje vložena pritožba ali ne.

4. Pritožba

205. člen

(1) Zoper odločbo okrajnega zavoda za socialno zavarovanje ima stranka pravico pritožbe.

(2) O pritožbi odloča republiški zavod za socialno zavarovanje.

(3) Če se s pritožbo izpodbija ugotovitev ali mnenje invalidske komisije, mora republiški zavod za socialno zavarovanje pred odločitvijo o pritožbi zahtevati mnenje invalidske komisije iz drugega odstavka 187. člena tega zakona.

(4) Kadar se s pritožbo izpodbijata ugotovitev in mnenje o nezmožnosti vojaškega zavarovanca za službo v stalnem sestavu Jugoslovanske ljudske armade, mora republiški zavod za socialno zavarovanje pred odločitvijo o pritožbi dobiti mnenje Glavne vojaške zdravniške komisije (prvi odstavek 188. člena).

206. člen

(1) Odločba, ki jo izda republiški zavod za socialno zavarovanje o pritožbi, je v upravnem postopku dokončna; zoper njo je mogoč upravni spor.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek ni mogoč upravni spor zoper odločbo o pritožbi, če je s to odločbo v reviziji hkrati razveljavljena odločba prve stopnje in je treba zaradi tega izdati novo odločbo prve stopnje.

(3) Upravni spor je mogoč tudi zoper odločbe, ki jih izda na prvi stopnji Zvezni zavod za socialno zavarovanje (drugi odstavek 183. člena).

5. Ugovor

207. člen

(1) Kadar odloča o stvareh iz invalidskega zavarovanja Zvezni zavod za socialno zavarovanje (drugi odstavek 183. člena), mora pred odločitvijo poslati stranki na vpogled izvid, ugotovitev in mnenje, ki jih je dala invalidska komisija iz prvega odstavka 187. člena tega zakona.

(2) Če stranka ni zadovoljna z izvidom, ugotovitvijo in mnenjem invalidske komisije, lahko vloži v osmih dneh pri Zveznem zavodu za socialno zavarovanje ugovor.

(3) Če je stranka vložila ugovor v smislu prejšnjega odstavka, mora zahtevati Zvezni zavod za socialno zavarovanje pred odločitvijo o stvari iz invalidskega zavarovanja mnenje invalidske komisije iz drugega odstavka 187. člena tega zakona, ustanovljene v sedežu ljudske republike, v kateri ima zavarovanec oziroma delovni invalid prebivališče.

6. Nov postopek

208. člen

(1) Če je postala odločba dokončna v upravnem postopku ali pravnomočna, je mogoče začeti v isti stvari nov postopek ob pogojih in na način, ki so določeni v členih 184 do 187 zakona o pokojninskem zavarovanju.

(2) Določbe tega zakona, ki se tičejo postopka, revizije in pritožbe, ter določbe zakona o pokojninskem zavarovanju, ki se na podlagi tega zakona uporabljajo v postopku za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja, veljajo tudi za odločbe, ki se izdajo v novem postopku.

(3) Ne glede na določbe o izvršitvi odločb po 197., 199. in 200. členu tega zakona se izvršuje v novem postopku izdana odločba, s katero se razveljavlja ali zmanjšuje pravica, priznana s prejšnjo odločbo, šele od dneva, ko postane dokončna v upravnem postopku.

209. člen

(1) Nova določitev pravic na podlagi sprememb v stanju invalidnosti in preostale delovne zmožnosti oziroma sprememb v stopnji telesne okvare, ki vplivajo na pravico, priznana v odločbi, ki je postala dokončna v upravnem postopku ali pravnomočna, se opravi v novem postopku.

(2) Za ugotovitev sprememb iz prejšnjega odstavka je pristojni zavod za socialno zavarovanje upravičen odrediti ponoven komisijski pregled uživalca pravic, priznanih po tem zakonu, in dolžan odrediti tak pregled na zahtevo stranke.

7. Določbe o uporabi zakona o splošnem upravnem postopku

210. člen

(1) V postopku o stvareh iz invalidskega zavarovanja se uporabljajo določbe poglavij I do XIV zakona

o splošnem upravnem postopku, če ni v tem poglavju predpisan drugačen postopek.

(2) Od določb, ki jih vsebujejo poglavja XV do XIX zakona o splošnem upravnem postopku, veljajo v postopku o stvareh iz invalidskega zavarovanja le določbe 2. do 10. točke 249. člena in členov 250 do 259, kolikor se nanašajo na primere iz 2. do 10. točke 249. člena, določbe 260. člena, drugega odstavka 262. člena in 263. člena, kolikor se nanašajo na odločbe, izdane po drugem odstavku 262. člena, ter določbe 270. in 296. člena.

(3) Po nadzorstveni pravici v smislu drugega odstavka 262. člena zakona o splošnem upravnem postopku sme republiški zavod za socialno zavarovanje razveljaviti odločbo okrajnega zavoda za socialno zavarovanje ne glede na to, ali je opravil revizijo ali ne. V delih, ki temeljijo na ugotovitvah in mnenjih iz 191. člena tega zakona, sme razveljaviti odločbo samo na podlagi mnenja, ki ga dobi od invalidske komisije iz drugega odstavka 187. člena tega zakona.

(4) Zvezni zavod za socialno zavarovanje sme po nadzorstveni pravici v smislu drugega odstavka 262. člena zakona o splošnem upravnem postopku razveljaviti odločbo, ki jo je izdal republiški zavod za socialno zavarovanje, ko je odločal o pritožbi.

8. Postopek za prevedbo invalidskih pokojnin in invalidnin

211. člen

(1) Za izdajo odločbe o prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine po X. poglavju tega zakona je pristojen okrajni zavod za socialno zavarovanje, ki izvršuje odločbo o invalidski pokojnini oziroma o invalidnini.

(2) Za izdajo odločbe o prevedbi invalidske pokojnine in invalidnine v primerih iz drugega odstavka 183. člena tega zakona je pristojen Zvezni zavod za socialno zavarovanje.

(3) Določbe o postopku za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja po tem zakonu veljajo tudi za prevedbo invalidskih pokojnin in invalidnin.

(4) Ne glede na prejšnji odstavek ni treba predložiti v revizijo v smislu 203. člena tega zakona odločbe o prevedbi invalidskih pokojnin in invalidnin, ki se izdajo po uradni dolžnosti.

TRETJI DEL

ORGANIZACIJA IZVAJANJA INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

VIII. poglavje

212. člen

(1) Invalidsko zavarovanje izvajajo zavodi za socialno zavarovanje, ki organizirajo v ta namen svojo posebno službo.

(2) Posamezne zadeve v izvajanju invalidskega zavarovanja opravljajo upravni organi in sveti ljudskih odborov, ki so pristojni za delo, ter drugi organi, zavodi in organizacije, ki po tem zakonu sodelujejo ali so samostojno udeleženi pri izvajanju invalidskega zavarovanja.

(3) Gospodarske in druge organizacije, državni organi in zavodi, pri katerih so podane možnosti za poklicno rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov, sodelujejo pri izvajanju invalidskega zavarovanja s tem, da neposredno sprejemajo na rehabilitacijo in zaposlitev invalide na način, ki ga določa zakon, v mejah svojih dejanskih možnosti in v mejah sporazuma s pristojnim zavodom za socialno zavarovanje.

213. člen

(1) Okrajni zavodi za socialno zavarovanje skrbijo za uresničevanje pravic iz invalidskega zavarovanja, če niso s tem zakonom ali z drugimi predpisi posamezne zadeve dane v pristojnost drugih organov, organizacij in zavodov, skrbijo, da se uresničuje sodelovanje med organi, zavodi in organizacijami, ki imajo po tem zakonu določene naloge v izvajanju invalidskega zavarovanja na svojem območju, sodelujejo pri ugotavljanju nesreč, ki zadenejo zavarovance pri delu v gospodarskih in drugih organizacijah, zavodih ter pri delodajalcih, in vodijo v ta namen o tem predpisane evidence.

(2) Republiški zavodi za socialno zavarovanje skrbijo za delovanje in napredek službe zavodov v izvajanju invalidskega zavarovanja, zagotavljajo sredstva za izvajanje invalidskega zavarovanja iz republiških skladov, ki so namenjeni za pravice in za pospeševanje službe, skrbijo za enotno izvajanje invalidskega zavarovanja na svojem območju, za to, da se uresničuje sodelovanje med organi, zavodi in organizacijami, ki imajo po tem zakonu določene naloge v izvajanju invalidskega zavarovanja, in vodijo v ta namen o tem predpisane zbirne evidence.

(3) Zvezni zavod za socialno zavarovanje skrbi za pravilno delovanje in za pospeševanje invalidskega zavarovanja v vsej Jugoslaviji, proučuje in obdeluje vprašanja s področja invalidskega zavarovanja ter izvaja oziroma predlaga pristojnim državnim organom ukrepe za preprečevanje invalidnosti in za boljše varstvo delovnih invalidov, vzdržuje zveze in skrbi za izmenjavo izkušenj s tujimi službami invalidskega zavarovanja.

214. člen

(1) Občinski oziroma okrajni organi posredovanja dela zaposlujejo po predpisih o organizaciji te službe delovne invalide oziroma zavarovance, ki jim je z odločbo pristojnega zavoda za socialno zavarovanje priznana pravica do zaposlitve v smislu tega zakona, in vodijo v ta namen predpisane evidence o invalidih in zavarovancih, ki uporabljajo pravico do zaposlitve, ter o delovnih mestih, na katerih se lahko zaposlijo delovni invalidi.

(2) Republiški organ posredovanja dela skrbi za delovanje in napredek te službe v zvezi z zaposlovanjem delovnih invalidov na svojem območju in vodi v ta namen o tem predpisane zbirne evidence.

215. člen

Predpise o evidencah iz 213. in 214. člena tega zakona izda Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za delo po zaslišanju Zveznega zavoda za socialno zavarovanje.

216. člen

(1) Upravni organ občinskega ljudskega odbora, ki je pristojen za delo, določi z odločbo za vsako posamezno gospodarsko ali drugo organizacijo in zavod ter za zasebnega delodajalca mesta, na katerih je mogoča poklicna rehabilitacija, in delovna mesta, na katerih je mogoče zaposlovati delovne invalide.

(2) Mesta za poklicno rehabilitacijo in za zaposlovanje delovnih invalidov se določijo na predlog posebne komisije, ki jo imenuje svet občinskega ljudskega odbora, pristojen za delo; v njej so zastopniki ljudskega odbora, zavoda za socialno zavarovanje, občinskega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije in občinskega organa posredovanja dela. V komisiji je tudi zastopnik organizacije, zavoda oziroma državnega organa, za katerega se določajo delovna mesta. Da bi komisija mogla dati predlog, si preskrbi po možnosti strokovno mnenje od okrajnega ali republiškega za-

voda za produktivnost dela oziroma od drugih ustanov ali organizacij, ki se ukvarjajo s tehnologijo in organizacijo proizvodnje, varnostjo dela, higieno dela in podobnim.

(3) Po sklepu okrajnega ljudskega odbora se lahko določijo delovna mesta določene vrste v posameznih gospodarskih panogah in drugih dejavnostih kot mesta, na katerih je treba zaposlovati predvsem delovne invalide. V takem primeru odpade posebna določitev takih delovnih mest po postopku iz prejšnjih dveh odstavkov.

217. člen

(1) Način poklicne rehabilitacije in zaposlovanja delovnih invalidov na delovnih mestih, določenih v smislu 216. člena tega zakona, roki za nastop rehabilitacije in zaposlitve, trajanje rehabilitacije ter natančnejši pogoji za rehabilitacijo in zaposlovanje na posameznih delovnih mestih so določeni v pogodbah, ki jih sklenejo okrajni zavodi za socialno zavarovanje s posameznimi gospodarskimi in drugimi organizacijami oziroma zavodi, državnimi organi ali zasebnimi delodajalci. S temi pogodbami se določijo tudi medsebojne pravice in obveznosti pogodbenih strank v zvezi z uporabo delovnih mest, določenih za rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov, v zvezi z nagrajevanjem delovnih invalidov za delo, ki ga ti opravljajo med rehabilitacijo, in v zvezi s posebnimi pogoji, ki jih je treba zagotoviti, da bi se mogli rehabilitirati in zaposlovati tisti delovni invalidi, ki se zaradi stanja svoje invalidnosti in splošnega zdravstvenega stanja ne morejo usposobiti oziroma delati v enakih pogojih kot drugi delavci.

(2) Pogodbe v smislu prejšnjega odstavka sklenejo okrajni zavodi za socialno zavarovanje po potrebi tudi z invalidskimi delavnicami in s posebnimi zavodi iz 104. člena tega zakona.

(3) Delavski sveti in upravni odbori gospodarskih organizacij, organi družbene uprave v zavodih in upravni organi drugih organizacij ter sindikalne organizacije zadevnih delovnih kolektivov skrbijo, da se pravilno izkoriščajo možnosti za rehabilitacijo in zaposlovanje delovnih invalidov, ter za pravilnost njihove rehabilitacije in zaposlovanja v skladu z določbami tega zakona in sklenjenih pogodb, spremljajo uspehe rehabilitacije in zaposlovanja delovnih invalidov in dajejo pristojnim organom predloge za izpolnitev teh ukrepov in zboljšanje njihovih uspehov.

(4) Okrajni zavodi za socialno zavarovanje so upravičeni in dolžni, da pri gospodarskih in drugih organizacijah oziroma zavodih ter pri državnih organih in zasebnih delodajalcih pregledujejo, ali se poklicna rehabilitacija in zaposlovanje delovnih invalidov izvajata v skladu z določbami tega zakona in sklenjenih pogodb, ter da v ta namen zahtevajo potrebna sporočila in podatke.

218. člen

Če se okrajni zavod za socialno zavarovanje ne more sporazumeti o sklenitvi pogodbe v smislu prejšnjega člena s posamezno gospodarsko ali drugo organizacijo oziroma zavodom, državnim organom ali delodajalcem, čeprav ima ta dejansko možnost sprejeti delovne invalide na rehabilitacijo oziroma zaposlitev glede na potrebe po delovni sili in strokovnih kadrih ter glede na organizacijo proizvodnje oziroma dela, določi, medsebojna razmerja svet okrajnega ljudskega odbora, ki je pristojen za delo, s svojo odločbo.

219. člen

(1) Okrajni zavodi za socialno zavarovanje na območju istega republiškega zavoda za socialno zavarovanje se lahko s medsebojnimi pogodbami dogovorijo, da najdejo delovni invalidi z območja enega okrajne-

ga zavoda poklicno rehabilitacijo in zaposlitev na območju drugega okrajnega zavoda, kakor tudi, da izvršujejo zavodi, ki je na njihovem območju poskrbljeno za rehabilitacijo in zaposlitev, tudi posamezne druge zadeve v zvezi s temi pravicami za zavod, s katerim so sklenili pogodbo. S takimi pogodbami se določijo tudi medsebojne obveznosti ter način povrnitve in medsebojnega obračunavanja stroškov v zvezi z opravljanjem poverjenih zadev.

(2) Republiški zavod za socialno zavarovanje se lahko sporazume z drugimi republiškimi zavodi ter z republiškim organom posredovanja dela v drugi ljudski republiki, da prevzamejo ti poklicno rehabilitacijo oziroma zaposlitev določenega števila delovnih invalidov z njegovega območja v svoji ljudski republiki. S takimi sporazumi določijo republiški zavodi okrajne zavode za socialno zavarovanje, ki bodo poslali invalide dela s svojega območja na poklicno rehabilitacijo oziroma zaposlitev, ter okrajne zavode, ki bodo prevzeli na svojih območjih rehabilitacijo oziroma zaposlitev takih invalidov. V mejah takih sporazumov sklenejo posamezni okrajni zavodi pogodbe v smislu prvega odstavka tega člena.

(3) Zavodi za socialno zavarovanje se lahko sporazumejo z organi posredovanja dela na svojem območju, da prevzamejo ti organi opravljanje posameznih zadev v zvezi s poklicno rehabilitacijo za pristojne zavode proti ustreznemu povračilu.

220. člen

(1) Gospodarske in druge organizacije, zavodi, državni organi in zasebni delodajalci so dolžni v izvrševanju pogodb oziroma odločb iz 217. in 218. člena tega zakona:

1) sprejeti na poklicno rehabilitacijo delovnega invalida oziroma zavarovanca, poslanega na mesto, ki je določeno za rehabilitacijo v smislu določb tega zakona in sklenjene pogodbe;

2) zaposliti na delo poslanega delovnega invalida na delovnem mestu, ki je določeno za zaposlovanje delovnih invalidov v smislu določb tega zakona in sklenjene pogodbe;

3) pri poklicni rehabilitaciji in zaposlovanju delovnih invalidov v redu izpolnjevati obveznosti, ki izhajajo iz tega zakona in sklenjene pogodbe;

4) v redu voditi predpisane evidence in vlagati predpisane prijave o delovnih invalidih, ki so pri njih na poklicni rehabilitaciji ali v delovnem razmerju.

(2) Določbe prejšnjega odstavka veljajo tudi za invalidske delavnice, posebne zavode za rehabilitacijo invalidov ter za šole in tečaje, na katerih se strokovno usposablja tudi delovni invalidi.

(3) Predpise o evidencah in o načinu vlaganja prijav iz 4. točke prvega odstavka tega člena izda Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za delo po zaslisanju Zveznega zavoda za socialno zavarovanje,

221. člen

(1) Gospodarske in druge organizacije, zavodi, državni organi in zasebni delodajalci iz 220. člena tega zakona morajo v osmih dneh vložiti pri okrajnem zavodu za socialno zavarovanje prijavo:

1) o vstopu delovnega invalida na poklicno rehabilitacijo, o izostankih in presledkih med rehabilitacijo z razlogi za presledke ter o dnevu končane rehabilitacije;

2) o vstopu delovnega invalida na delo, o plači za delovno mesto, na katerem je invalid zaposlen, koliko časa dela invalid in koliko traja reden delovni čas, predpisan za delo, ki ga opravlja invalid, o spremembah v plači in delovnem času, o premetitvi na

drugo delovno mesto ter o izostankih z dela in o prekinitvi delovnega razmerja;

3) z drugimi podatki, ki so jih po posebnih predpisih dolžni prijavljati tudi za druge zaposlene.

(2) Gospodarske in druge organizacije, zavodi, državni organi in zasebni delodajalci, h katerim napoti organ posredovanja dela delovnega invalida za zaposlitev, morajo poslati temu organu v osmih dneh sporočilo o tem, da je invalid nastopil delo, oziroma o tem, da ni nastopil dela v določenem roku, ter sporočilo o premetitvi invalida na drugo delovno mesto ali o prenehanju njegovega delovnega razmerja.

(3) Gospodarske in druge organizacije, zavodi, državni organi in zasebni delodajalci morajo prijaviti okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje v osmih dneh tudi delovnega invalida, ki je pri njih nastopil delo, čeprav ga ni poslal za zaposlitev organ posredovanja dela, temveč se je sam zaposlil, in sicer ne glede na to, ali dela poln ali skrajšan delovni čas.

(4) Predpise o načinu vlaganja prijav in dajanja poročil po prejšnjih odstavkih izda Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za delo po zaslisanju Zveznega zavoda za socialno zavarovanje.

222. člen

(1) Gospodarske in druge organizacije, zavodi, državni organi in zasebni delodajalci morajo okrajnemu zavodu za socialno zavarovanje takoj prijaviti vsak primer nesreče pri delu.

(2) Predpise o načinu vlaganja prijav iz prejšnjega odstavka izda Sekretariat Zveznega izvršnega sveta na delo po zaslisanju Zveznega zavoda za socialno zavarovanje.

Č E T R T I D E L

POVRNITEV ŠKODE, KAZNI IN VARSTVENI UKREPI

IX. poglavje

223. člen

(1) Gospodarske in druge organizacije, zavodi, državni organi in zasebni delodajalci morajo povrniti zavodu za socialno zavarovanje škodo, ki je nastala zaradi tega:

1) ker niso sprejeli na poklicno rehabilitacijo ali niso zaposlili na preskrbljenem delovnem mestu delovnega invalida, katerega jim je v ta namen poslal pristojni organ, čeprav bi ga bili morali po tem zakonu oziroma po pogodbi sprejeti;

2) ker so nezakonito prekinili poklicno rehabilitacijo ali delovno razmerje delovnega invalida;

3) ker niso storili s pogodbo določenih ukrepov v zvezi s poklicno rehabilitacijo ali zaposlitvijo delovnih invalidov ali niso izpolnili drugih s pogodbo prevzetih obveznosti;

4) ker sploh niso vložili prijave ali so po preteku predpisanega roka vložili prijavo iz prvega ali tretjega odstavka 221. člena tega zakona ali so navedli v teh prijavah nepravilne ali neresnične podatke;

5) ker so bili zaradi nerednega vodstva predpisanih evidenc vpisani v listine nepravilni podatki ali so bili podatki o plačah in kategorijah delovnih mest ali o trajanju delovnega razmerja zavarovancev oziroma delovnih invalidov zaradi tega neresnični;

6) ker so omogočili, da je zavarovanec, pri katerem je bila ugotovljena nevarnost za invalidnost v zvezi z delom na določenem delovnem mestu, še naprej delal na tistem delovnem mestu in je zaradi tega postal invalid;

7) ker niso storili predpisanih ali na podlagi zakona ukazanih higienskih in tehničnih varstvenih ukrepov in je imelo to za posledico invalidnost, telesno okvaro ali pa poslabšanje prejšnje invalidnosti oziroma telesne okvare.

(2) Odškodnina v primerih iz prejšnjega odstavka se odmeri glede na dejansko povzročeno škodo.

(3) V primerih iz 6. in 7. točke prvega odstavka tega člena obsega dejansko povzročena škoda, kadar gre za trajne dajatve, skupno vrednost dajatev, ki jih je dolžan dati zavod za socialno zavarovanje. Višina te odškodnine se določi s posebnimi predpisi.

(4) Odškodninske zahtevke uveljavlja zavod za socialno zavarovanje pri rednem sodišču.

(5) Glede odgovornosti za škodo, ki jo v primerih iz prvega odstavka tega člena prizadenejo zavodu za socialno zavarovanje uslužbenci državnih organov pri opravljanju svoje službe, se uporabljajo ustrezne določbe zakona o javnih uslužbencih.

224. člen

Gospodarski ali drugi organizaciji, zavodu in zasebnemu delodajalcu, pri katerih se iz nastalih primerov invalidnosti oziroma telesne okvare pri njih zaposlenih zavarovancev ugotovi, da je zaradi opuščanja predpisanih ali na podlagi zakona ukazanih higienskih ali tehničnih varstvenih ukrepov podana stalna nevarnost, da postanejo pri njih zaposleni delavci invalidi, naloži pristojni okrajni zavod za socialno zavarovanje po zaslišanju pristojnega inšpektorata za delo, da morajo plačevati dodatni prispevek za socialno zavarovanje po posebnih predpisih vse do tlej, dokler ne izvršijo predpisanih oziroma ukazanih varstvenih ukrepov.

225. člen

(1) Zavod za socialno zavarovanje je odgovoren po zakonu o javnih uslužbencih za škodo, ki jo prizadenejo zavarovancu oziroma delovnemu invalidu njegovi uslužbenci v zvezi z opravljanjem svoje službe.

(2) Uslužbenci zavoda za socialno zavarovanje in člani komisij iz členov 185 do 187 tega zakona, ki prizadenejo zavodu škodo v zvezi z opravljanjem svoje službe, so odgovorni po zakonu o javnih uslužbencih.

226. člen

(1) Delovni invalid mora povrniti zavodu za socialno zavarovanje škodo, ki mu jo je povzročil s tem, da je užival pravico, ki mu po zakonu ne gre, in sicer:

1) če je škoda nastala zaradi tega, ker je dal nepravilne podatke ali ker ni v zakonitem roku vložil predpisanih prijav v zvezi z uveljavljanjem ali uživanjem pravic iz invalidskega zavarovanja;

2) če je škoda nastala zato, ker mu je zavod izplačeval prejemke, ki mu po odločbi o priznanju pravice ne gre, ali zato, ker mu je zavod izplačeval večji znesek prejemkov, kot mu je bil določen v odločbi.

(2) Odškodnina iz prejšnjega odstavka se odmeri glede na dejansko povzročeno škodo.

(3) Odškodninski zahtevek iz prvega odstavka tega člena uveljavlja zavod za socialno zavarovanje pri rednem sodišču.

227. člen

(1) Če je bila zavarovančeva invalidnost ali telesna okvara povzročena s kaznivim dejanjem, ima zavod za socialno zavarovanje, ki je zavarovancu priznal pravico po tem zakonu v zvezi s to invalidnostjo oziroma telesno okvaro, pravico zahtevati odškodnino od tistega, ki je s pravnomočno sodbo sodišča spoznan za krivega za zadevno kaznivo dejanje.

(2) Če je zavarovančevo invalidnost ali telesno okvaro povzročil kdo drug, kazenski postopek pa ni bil uveden, ali je bil uveden, pa se ni končal s sodbo, ima zavod za socialno zavarovanje, ki je zavarovancu priznal pravice po tem zakonu v zvezi s tako invalidnostjo oziroma telesno okvaro, pravico zahtevati odškodnino od tistega, ki je invalidnost oziroma telesno okvaro povzročil.

(3) Če je v primerih iz prvega odstavka tega člena storil kaznivo dejanje delavec ali uslužbenec v zvezi z opravljanjem dolžnosti v gospodarski ali kakšni drugi organizaciji ali zavodu, ki mu je priznana lastnost pravne osebe, sta zavodu za socialno zavarovanje odgovorna za škodo organizacija oziroma zavod.

(4) Odškodnina iz prvega do tretjega odstavka tega člena se odmeri glede na dejansko povzročeno škodo. Kadar gre za trajne dajatve, obsega dejansko povzročena škoda skupno vrednost dajatev, ki jih je dolžan dati zavod za socialno zavarovanje. Višina te odškodnine se določi s posebnimi predpisi.

(5) Odškodninski zahtevek v primerih iz prvega do tretjega odstavka tega člena uveljavlja zavod za socialno zavarovanje v postopku pri rednem sodišču.

228. člen

Z denarno kaznijo do 50.000 dinarjev se kaznuje za prekršek odgovorna oseba gospodarske ali kakšne druge organizacije, državnega organa ali zavoda:

1) če v nasprotju z določbami tega zakona in zakona o delovnih razmerjih premesti delovnega invalida na drugo delo ali mu določi drugačen delovni čas;

2) če sploh ne vodi ali ne vodi v redu predpisanih evidenc o delovnih invalidih;

3) če ne predloži ali predloži po preteku predpisane roka prijavo iz prvega ali tretjega odstavka 221. člena in iz 222. člena tega zakona;

4) če noče dati organom socialnega zavarovanja podatkov, ki jih ti potrebujejo za izvajanje invalidskega zavarovanja ali za ugotovitev pravic iz invalidskega zavarovanja, ali če ovira ogled na kraju samem ali pregled poslovnih knjig in evidenc, ki se nanašajo na podatke v zvezi z invalidskim zavarovanjem.

229. člen

Z denarno kaznijo do 100.000 dinarjev se kaznuje za prekršek zasebni delodajalec, ki stori kakšno dejanje iz 228. člena tega zakona.

230. člen

Upravni kazenski postopek o prekrških iz 228. in 229. člena tega zakona vodi pristojni sodnik za prekrške po določbah temeljnega zakona o prekrških.

P E T I D E L

PREVEDBA INVALIDSKIH POKOJNIN IN INVALIDNIN

X. poglavje

1. Splošne določbe o prevedbi pokojnin in invalidnin

231. člen

(1) Invalidske pokojnine in invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi o določanju in o prevedbi pokojnin in invalidnin (*«Uradni list FLRJ» št. 39/52, 2/53 in 1/56*), se prevedejo po uradni dolžnosti.

(2) O izplačevanju varstvenega dodatka po tem zakonu invalidskim upokojencem, katerim se je izplačeval varstveni oziroma začasni dodatek po predpisih, ki so bili v veljavi do 31. decembra 1958, se odloči po uradni dolžnosti ob prevedbi pokojnine.

232. člen

(1) Podlaga za prevedbo po uradni dolžnosti, če ni s tem zakonom drugače določeno, so invalidnost, delovna doba in druga dejstva, ugotovljena v odločbi o odmeri oziroma prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine po uredbi o določanju in o prevedbi pokojnin in invalidnin (v nadaljnjem besedilu: *«uredba iz leta 1952»*).

(2) Prevedba se opravi ne glede na to, ali je bila pravica do invalidske pokojnine oziroma invalidnine priznana na podlagi trajne invalidnosti ali pa na podlagi invalidnosti, za katero je bilo pričakovati, da bo trajala več kot eno leto.

233. člen

(1) Pri uradni prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, se vzame za novo pokojninsko osnovo povprečna pokojninska osnova tistega zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, ki po številčni označbi (rimska številka) ustreza pokojninskemu razredu, v katerega je bil zavarovanec razvrščen po uredbi iz leta 1952.

(2) Kadar je bila invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, se vzame pri uradni prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine, odmerjene ali prevedene po 9. ali 10. členu uredbe iz leta 1952, če je to za uživalca ugodnejše, namesto osnove iz prejšnjega odstavka za novo pokojninsko osnovo povprečna pokojninska osnova iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, ki po številčni označbi (rimska številka) ustreza najvišjemu pokojninskemu razredu, določenemu po 9. oziroma po 10. členu uredbe iz leta 1952 za tisto strokovno izobrazbo, po kateri bi bil uživalec razvrščen v pokojninski razred pri odmeri ali prevedbi invalidske pokojnine oziroma invalidnine po omenjeni uredbi.

(3) Uživalci invalidske pokojnine ali invalidnine, pridobljene na podlagi nesreče pri delu ali poklicne

bolezni, ki niso bili razvrščeni v pokojninski razred glede na strokovno izobrazbo po 9. ali 10. členu uredbe iz leta 1952, se pri prevedbi na invalidsko pokojnino po tem zakonu na svojo zahtevo najprej razvrstijo v pokojninski razred po 9. ali 10. členu uredbe iz leta 1952 glede na strokovno izobrazbo, in sicer v najvišji pokojninski razred, določen za strokovno izobrazbo, ki se uživalcu priznava. Glede na tako ugotovljeni pokojninski razred se jim nato določi povprečna pokojninska osnova v smislu prvega odstavka tega člena. Strokovna izobrazba se v teh primerih ugotovi po strokovni izobrazbi, ki se zahteva za delo oziroma delovno mesto, na katerem je uživalec delal, neposredno preden je postal invalid — pri tem pa uporabijo ustrezne določbe členov 203 do 207 zakona o pokojninskem zavarovanju in predpisi o kategorizaciji delovnih mest, izdani na podlagi 64. člena omenjenega zakona.

(4) Določbe drugega in tretjega odstavka tega člena se uporabijo tudi pri prevedbi invalidskih pokojnin, odmerjenih v višini 100% pokojninske osnove po uredbi o določanju pravice do pokojnine zavarovancem — vojaškim vojnimi invalidom (*«Uradni list FLRJ» št. 26/53*) ali po uredbi o določanju invalidskih prejemkov mirovnim vojaškim invalidom (*«Uradni list FLRJ» št. 29/53*).

234. člen

(1) Če je invalidnost posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, je novi znesek invalidske pokojnine enak 100%-nemu znesku povprečne pokojninske osnove, izračunane po 233. členu tega zakona.

(2) Če je invalidnost posledica bolezni ali poškodbe izven dela, se odmeri novi znesek prevedene invalidske pokojnine od povprečne pokojninske osnove, izračunane po 233. členu tega zakona, v odstotku, ki se določi po členu 71 do 75 tega zakona, in sicer po prej priznani delovni dobi.

(3) Če je znašala invalidska pokojnina 100% pokojninske osnove in bila odmerjena po uredbah, omenjenih v četrtem odstavku 233. člena tega zakona, je novi znesek prevedene invalidske pokojnine enak 100%-nemu znesku povprečne pokojninske osnove, izračunane po 233. členu tega zakona.

(4) Obračunska delovna leta v primerih iz 75. člena tega zakona za uporabo drugega odstavka tega člena pri prevedbi po uradni dolžnosti se ugotovijo po podatkih, ki jih vsebuje invalidski spis.

235. člen

(1) Uživalec invalidske pokojnine ali invalidnine, — udeleženec narodnoosvobodilne vojne, ki je odšel v narodnoosvobodilni boj pred 9. septembrom 1943 in se mu ves čas od odhoda v narodnoosvobodilni boj do 15. maja 1943 dvojno šteje za pokojnino, in uživalec invalidske pokojnine ali invalidnine — udeleženec španske državljanske vojne, ki je bil po uredbi iz leta 1952 razvrščen v kakšen pokojninski razred, nižji od X. pokojninskega razreda, se ob prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine po uradni dolžnosti razvrsti v X. zavarovalni razred iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, nato pa se vzame za novo

pokojninsko osnovo prevedene invalidske pokojnine povprečna pokojninska osnova tega zavarovalnega razreda.

(2) Uživalcu invalidske pokojnine — udeležencu narodnoosvobodilne vojne od leta 1941 ter udeležencu španske državljanske vojne, čigar invalidska pokojnina, prevedena po določbah tega poglavja, bi znašala glede na priznano dobo manj kot 100% pokojninske osnove, gre prevedena invalidska pokojnina v višini 100% pokojninske osnove. Drugim udeležencem narodnoosvobodilne vojne se poveča prevedena invalidska pokojnina po drugem in petem odstavku 76. člena tega zakona. Taka odmera prevedene invalidske pokojnine se opravi po uradni dolžnosti.

(3) Določba drugega odstavka tega člena velja tudi za uživalce invalidnine, ki se po določbah tega zakona prevede na invalidsko pokojnino.

236. člen

(1) Pri prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine umetnikov, ki so bili po drugem odstavku 12. člena uredbe o socialnem zavarovanju umetnikov (»Uradni list FLRJ« št. 32/55) razvrščeni v I. pokojninski razred, se določi nova pokojninska osnova z uporabo tretjega odstavka 193. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(2) Pri prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine uživalca, kateremu je bila po 29., 30., ali 31. členu uredbe iz leta 1952 priznana dodatna pokojnina oziroma dodatna invalidnina, se določi nova pokojninska osnova z uporabo drugega odstavka 193. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, če znaša invalidska pokojnina skupaj z dodatno pokojnino, ki jo je uživalec prejel oziroma od katere mu je bila odmerjena invalidnina, 25.000 dinarjev ali več, in z uporabo prvega odstavka 195. člena omenjenega zakona, če je bila invalidska pokojnina skupaj z dodatno pokojnino manjša od navedenega zneska.

(3) Pri prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine uslužbenec organov za notranje zadeve, katerim je bila pri odmeri oziroma prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine pokojninska osnova povečana za določeni dodatek po 9. členu uredbe o socialnem zavarovanju uslužbenec v resoru notranjih zadev (»Uradni list FLRJ« št. 15/53), se določi nova pokojninska osnova z uporabo tretjega odstavka 195. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(4) Pri prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine uživalcev, katerim je bila izjemoma priznana pravica do pokojnine oziroma invalidnine po osmem odstavku 45. člena uredbe iz leta 1952, se smiselno uporabi določba 198. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

237. člen

(1) Po uradni prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, se uporabijo, če uživalec prevedene invalidske pokojnine to zahteva in če je to zanj ugodnejše, smiselno določbe členov 203 do 213 in 215 zakona o pokojninskem zavarovanju. Za uporabo teh določb se vzame strokovna izobrazba, ki se zahteva za delo oziroma za delovno mesto, na katerem je uživalec delal neposredno preden je postal invalid.

(2) Uživalci, ki so pridobili pravico do invalidske pokojnine ali invalidnine zaradi nesreče pri delu kot vajenci oziroma učenci strokovnih šol s praktičnim poukom, kot učenci nižjih ali srednjih strokovnih šol, kot študenti višjih šol, fakultet ali z njimi izenačenih šol, ali pa kot mladinski udeleženci določenih mladinskih delovnih akcij, se razvrstijo na njihovo zahtevo, ko je izvršena prevedba po uradni dolžnosti, v ustrezni zavarovalni razred po 65. in 66. členu tega zakona, nato pa se jim odmeri prevedena invalidska pokojni-

na od povprečne pokojninske osnove tako ugotovljena zavarovalnega razreda.

238. člen

(1) Obdobja, ki se po tem zakonu oziroma po zakonu o pokojninskem zavarovanju štejejo za pokojnino, po prejšnjih predpisih pa se niso štela, se vštejejo v pokojninsko dobo na zahtevo uživalca, čigar pokojnina oziroma invalidnina je prevedena na invalidsko pokojnino po določbah tega poglavja, če uživalec glede na skupno pokojninsko dobo, ki se mu priznava po tem zakonu, ob nastanku invalidnosti izpolnjuje pogoje za pravico do invalidske pokojnine po 34. členu, upoštevajoč tudi določbe 35. člena tega zakona.

(2) Pri ugotavljanju skupne pokojninske dobe v smislu prejšnjega odstavka se odbijejo od skupne pokojninske dobe, priznane po prejšnjih predpisih, obdobja, ki se po tem zakonu in po zakonu o pokojninskem zavarovanju ne priznavajo za pokojnino, dodajo pa tista obdobja, ki se po tem zakonu in po zakonu o pokojninskem zavarovanju priznavajo, po prejšnjih predpisih pa se niso priznavala ali so se odštevala od dejanske dopolnjene pokojninske dobe, ali pa so se priznavala samo v dejanskem trajanju, ne pa s povečanjem.

(3) Glede na skupno pokojninsko dobo, izračunano po prvem in drugem odstavku tega člena, upoštevajoč pri tem obdobja do nastanka invalidnosti, se odmeri uživalcu nov odstotek prevedene invalidske pokojnine po členih 71 do 75 tega zakona, če je to zanj ugodnejše.

(4) Uživalcu prevedene invalidske pokojnine, ki mu je bila prejšnja invalidska pokojnina oziroma invalidnina odmerjena po 9. ali 10. členu uredbe iz leta 1952 ali z uporabo omenjenih členov prevedena po določbah tega poglavja, se določi nova pokojninska osnova glede na skupno pokojninsko dobo, izračunano po prejšnjih odstavkih tega člena tako, kot je določeno v šestem odstavku 216. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

239. člen

(1) Uživalcu invalidske pokojnine ali invalidnine, ki je bil po uveljavitvi te pravice v delovnem razmerju in delal poln redni delovni čas, se všteje na njegovo zahtevo čas take zaposlitve do 31. decembra 1953 v delovno dobo za odmero novega odstotka prevedene invalidske pokojnine, če je to zanj ugodnejše. Novi odstotek se odmeri po členih 71 do 75 tega zakona; pri tem se vzame za odmero ustreznega odstotka glede na starost namesto starosti ob nastanku invalidnosti starost ob prenehanju zadnje zaposlitve, ki se po tem odstavku šteje v delovno dobo.

(2) Uživalcu invalidske pokojnine ali invalidnine, ki je bil po 1. aprilu 1952, a najdalj do 31. decembra 1953, v delovnem razmerju in je najmanj tri leta delal poln redni delovni čas, se odmeri na njegovo zahtevo, če je to zanj ugodnejše, namesto prevedene invalidske pokojnine nova invalidska pokojnina po določbah tega zakona z uporabo prejšnjega odstavka, v skladu z 213. členom zakona o pokojninskem zavarovanju.

240. člen

(1) Uživalcem invalidske pokojnine ali invalidnine, odmerjene oziroma prevedene po uredbi iz leta 1952, katerim se pokojnina oziroma invalidnina prevede po določbah tega poglavja, se prevede pokojnina oziroma invalidnina na njihovo zahtevo kot osebna pokojnina po določbah XI. poglavja zakona o pokojninskem zavarovanju, če na dan 31. decembra 1953 izpolnjujejo pogoje za osebno pokojnino po 19. členu, po prvem odstavku 20. člena ali po prvem odstavku 73. člena omenjenega zakona.

(2) V primerih iz prejšnjega odstavka imajo uživalci prevedene osebne pokojnine pravico tudi do

dotatka za pomoč in postrežbo v zvezi s prej ugotovljeno invalidnostjo ter pravico do invalidnine zaradi telesne okvare, ki jim gre po določbah XI. poglavja tega zakona, če glede na stanje invalidnosti ali stopnjo telesne okvare izpolnjujejo pogoje za pridobitev omenjenih pravic po tem zakonu.

(3) Uživanci osebne pokojnine, uveljavljene po prvem odstavku tega člena, morejo znova pridobiti pravico do invalidske pokojnine le v primeru nesreče pri delu, ki jih zadene v delovnem razmerju po uveljavitvi te osebne pokojnine.

241. člen

(1) Če bi bila prevedena polna invalidska pokojnina manjša od zakonite invalidske pokojnine oziroma invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, s povečanjem po uredbi o povečanju plač, nagrad vajencev, invalidskih prejemkov, pokojnin, invalidnin in otroških dodatkov («Uradni list FLRJ» št. 31/55) oziroma pri upokojencih — vojaških zavarovancih tudi s posebnim dodatkom iz 11b člena uredbe o socialnem zavarovanju vojaških oseb («Uradni list FLRJ» št. 30/55) ter s povečanjem po uredbi o izplačevanju drugega začasnega dodatka uživalcem invalidske pokojnine in uživalcem invalidnine («Uradni list FLRJ» št. 39/58), se izplačuje še naprej prejšnja zakonita invalidska pokojnina oziroma invalidnina s temi povečanji oziroma s temi povečanji in posebnim dodatkom.

(2) Če pripada uživalcu zmanjšan znesek prevedene invalidske pokojnine, se mu odmeri v primerih iz prejšnjega odstavka ta pokojnina v višini 75% pokojninskega zneska, zavarovanega po prvem odstavku tega člena.

(3) Uživalcem invalidske pokojnine in invalidnine, ki so dobivali poleg pokojnine oziroma invalidnine še dodatno invalidsko pokojnino oziroma dodatno invalidnino po členih 29 do 32 uredbe iz leta 1952 oziroma dodatno invalidsko pokojnino in dopolnilno invalidsko pokojnino po uredbi o spremembah in dopolnitvah uredbe o socialnem zavarovanju vojaških oseb («Uradni list FLRJ» št. 57/54), se jim všteje pri uporabi prvega odstavka tega člena v zakonito invalidsko pokojnino oziroma invalidnino tudi znesek dodatne invalidske pokojnine oziroma dodatne invalidnine in dopolnilne invalidske pokojnine.

242. člen

Kadar se invalidska pokojnina ali invalidnina, odmerjena ali prevedena po uredbi iz leta 1952, prevede po tem zakonu, ne da bi se pri tem znova ugotavljala invalidnost uživalca, določi zavod za socialno zavarovanje na njegovo zahtevo, naj se pozneje, ko je izvršena prevedba po uradni dolžnosti s pregledom ugotovi kategorija njegove invalidnosti v smislu 26. člena tega zakona. Na podlagi tako ugotovljene invalidnosti in preostale delovne zmožnosti se uživalec znova prevede na ustrezno invalidsko pokojnino oziroma se mu določijo druge pravice v smislu določb tega poglavja.

243. člen

(1) Izvršilni odbor skupščine republiškega zavoda za socialno zavarovanje lahko sklene, da morajo okrajni zavodi za socialno zavarovanje po uradni predvidbi invalidskih pokojnin in invalidnin odrediti komisijski pregled za uživalce — moške, ki še niso stari 55 let, in ženske, ki še niso stare 50 let, katerim je bila invalidska pokojnina oziroma invalidnina prevedena, ne da bi se bila znova ugotavljala njihova invalidnost, in na podlagi tako ugotovljene invalidnosti razvrstiti uživalce v ustrezno kategorijo invalidnosti (26. člen) ter jih znova prevesti na ustrezno invalid-

ske pokojnino oziroma jim določiti druge pravice v smislu določb tega poglavja. Od tega so izvzeti vojaški vojni invalidi, udeleženci narodnoosvobodilne vojne in udeleženci španske državljanske vojne iz 1. točke pod c) in d) prvega odstavka 248. člena tega zakona ter uživalci, ki so uveljavili svojo pravico do invalidske pokojnine kot vojaški zavarovanci.

(2) Prevedena invalidska pokojnina ter druge pravice, priznane v primerih iz prejšnjega odstavka, pripadajo uživalcem od prvega dneva naslednjega meseca po pregledu.

244. člen

(1) Kadar je v tem poglavju predpisano, da se razvrstijo uživalci za prevedbo invalidske pokojnine ali invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, na invalidsko pokojnino po tem zakonu oziroma za določitev drugih pravic po tem zakonu v ustrezne kategorije invalidnosti (26. člen) na podlagi neposrednega pregleda, odrejenega po uradni dolžnosti, pa uživalec ne pride na pregled, se uporabijo določbe 176. člena tega zakona.

(2) Določbe 176. člena tega zakona veljajo tudi za primere iz prvega odstavka 243. člena tega zakona.

245. člen

(1) Invalidska pokojnina in invalidnina, prevedena po uradni dolžnosti kot invalidska pokojnina po tem zakonu, gre uživalcu od 1. januarja 1959.

(2) Uživalcem invalidske pokojnine, katerim se je do 31. decembra 1958 izplačeval poleg zakonite pokojnine tudi varstveni oziroma začasni dodatek po prejšnjih predpisih, se izplačuje od tega dne dalje poleg pokojnine iz prejšnjega odstavka tudi varstveni dodatek po tem zakonu, če izpolnjujejo pogoje iz členov 84 do 86 tega zakona.

(3) Invalidska pokojnina, prevedena na zahtevo uživalca, gre uživalcu od 1. januarja 1959, če vložil zahtevo v šestih mesecih od dneva, ko začne veljati ta zakon; če vložil zahtevo po preteku tega roka, pa od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

246. člen

(1) Prevedbo invalidskih pokojnin in invalidnin po uradni dolžnosti opravijo zavodi za socialno zavarovanje najpozneje v enem letu od dneva, ko začne veljati ta zakon.

(2) Dokler ne bodo izdane odločbe o prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine, se bo izplačeval uživalec kot akontacija znesek prejemkov, ki jim gre do dan 31. decembra 1958; varstveni oziroma začasni dodatek, priznan po prejšnjih predpisih, se jim bo izplačeval najdalj do 30. junija 1959, pri čemer se bodo smiselno uporabljale določbe 9. točke odloka o odmerjanju in izplačevanju varstvenega dodatka na pokojnino («Uradni list FLRJ» št. 55/57).

(3) Odločbe o prevedbi invalidskih pokojnin in invalidnin na zahtevo, vložene do 30. junija 1959, morajo izdati pristojni zavodi za socialno zavarovanje v roku, ki je predpisan za izdajo odločb. Pri tem se šteje začetek tega roka od 1. julija 1959.

2. Razvrstitev invalidskih upokojencev in prevedba pokojnin

247. člen

Za uradno prevedbo invalidskih pokojnin na invalidske pokojnine po tem zakonu oziroma za priznanje ustreznih drugih pravic po tem zakonu se razvrstijo uživalci invalidskih pokojnin, odmerjenih ali prevedenih po uredbi iz leta 1952, po svoji starosti oziroma po stanju invalidnosti in preostale delovne zmožnosti v ustrezne kategorije invalidnosti v smislu 26. člena tega zakona.

248. člen

(1) Kot delovni invalidi I. kategorije invalidnosti se razvrstijo:

1) brez ponovne ugotovitve invalidnosti ob prevedbi po uradni dolžnosti:

a) invalidski upokojenki, ki so dopolnili 55 let, in upokojenke, ki so dopolnile 50 let starosti;

b) invalidski upokojenki (upokojenke), ki še niso stari 55 oziroma 50 let, pa je bila njihova invalidnost ugotovljena s pregledom po 1. januarju 1957;

c) invalidski upokojenki, ki so vojaški vojni invalidi od I. do VI. skupine;

d) invalidski upokojenki — udeleženci narodnoosvobodilne vojne, ki so odšli v narodnoosvobodilni boj pred 9. septembrom 1943, in udeleženci španske državljanske vojne;

2) na podlagi pregleda obstoječe medicinske dokumentacije, po potrebi pa tudi na podlagi neposrednega pregleda invalidskega upokojenca — upokojenki, ki so stari nad 45 let, pa še niso stari 55 let, in upokojenke, ki so stare nad 40 let, pa še niso stare 50 let, če je bila njihova invalidnost zadnjič ugotovljena pred 1. januarjem 1957;

3) na podlagi ponovnega pregleda invalidskih upokojenec — upokojenki, ki še niso stari 45 let, in upokojenke, ki še niso stare 40 let, če je bila njihova invalidnost zadnjič ugotovljena pred 1. januarjem 1957.

(2) Invalidski upokojenki, katerim je bila pokojnina odmerjena ali prevedena po uredbi iz leta 1952, pa se pri njih na podlagi preverjanja oziroma ponovnega pregleda v smislu 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena ugotovi, da pri njih ni podana invalidnost I. kategorije, se razvrstijo glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti kot invalidi II. ali III. kategorije in pri tem smiselno uporabijo določbe prvega in drugega odstavka 253. člena tega zakona.

(3) Določbe prvega in drugega odstavka tega člena se uporabijo tudi za invalidske upokojenke, ki bodo dopolnili starost, predpisano v prvem odstavku tega člena, do 31. decembra 1959.

249. člen

(1) Invalidskim upokojenkam, ki bodo po prvem odstavku 248. člena tega zakona razvrščeni v I. kategorijo invalidnosti, se prevede invalidska pokojnina, odmerjena oziroma prevedena po uredbi iz leta 1952, po določbah členov 231 do 246 tega zakona.

(2) Invalidskim upokojenkam, ki bodo po drugem odstavku 248. člena tega zakona razvrščeni v II. ali III. kategorijo invalidnosti, se prevede njihova pokojnina na invalidsko pokojnino, ki se odmeri tako, da se smiselno uporabi prvi odstavek 253. člena tega zakona. Če ti ne izpolnjujejo pogojev, ki so v omenjeni določbi predpisani za prevedbo na invalidsko pokojnino, se jim namesto invalidske pokojnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, priznajo ustrezne druge pravice, ki jim grede glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti po določbah III. in IV. poglavja tega zakona; pri tem se smiselno uporabijo določbe drugega odstavka 253. člena ter 255. in 256. člena tega zakona.

250. člen

Posebni dodatek za tujo pomoč in postrežbo, do katerega so imeli invalidski upokojenki pravico po predpisih, veljavnih do 31. decembra 1958, se prevede na dodatek za postrežbo in pomoč iz prvega odstavka 83. člena tega zakona

3. Razvrstitev užiivalcev invalidnin in prevedba invalidnin

251. člen

Za uradno prevedbo invalidnin na invalidske pokojnine oziroma za določitev ustreznih drugih pravic

po tem zakonu se razvrstijo užiivalci invalidnin II. in III. skupine, odmerjenih ali prevedenih po uredbi iz leta 1952, glede na svojo starost oziroma glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti v ustrezne kategorije invalidnosti v smislu 26. člena tega zakona.

252. člen

(1) Užiivalci invalidnine II. in III. skupine — moški, ki so dopolnili 55 let, in ženske, ki so dopolnile 50 let starosti, se razvrstijo brez ponovne ugotovitve invalidnosti kot invalidi II. kategorije invalidnosti, nato pa se jim dosedanja invalidnina prevede na zmanjšano invalidsko pokojnino, ki znaša 75% polne invalidske pokojnine.

(2) Užiivalci invalidnine II. in III. skupine — moški, ki še niso stari 55 let, in ženske, ki še niso stare 50 let, se razvrstijo v ustrezno kategorijo invalidnosti po določbah tega zakona, in sicer:

1) če je bila invalidnost ugotovljena s pregledom po 1. januarju 1957 — po ugotovitvi, dani na podlagi zadnjega pregleda;

2) če je bila invalidnost zadnjič ugotovljena pred 1. januarjem 1957 — po ugotovitvi, ki bo dana na podlagi ponovnega pregleda.

253. člen

(1) Užiivalcem invalidnine iz drugega odstavka 252. člena tega zakona, pri katerih se ugotovi, da je podana invalidnost II. ali III. kategorije, se prevede invalidnina na invalidsko pokojnino po tem zakonu, in sicer:

1) na zmanjšano invalidsko pokojnino, ki znaša 75% polne invalidske pokojnine — moškim, ki so stari nad 45 let, in ženskam, ki so stare nad 40 let, če niso zmožni za svoje delo in brez poprejšnje poklicne rehabilitacije tudi ne za drugo ustrezno delo;

2) na polno invalidsko pokojnino — užiivalcem, ki so stari nad 40 let, oziroma slepim užiivalcem ne glede na starost, ki so se s poklicno rehabilitacijo usposobili za drugo delo, pa je potem nastal pri njih nov primer invalidnosti, zaradi katerega so postali nezmožni za delo, za katero so bili rehabilitirani, brez ponovne rehabilitacije pa niso zmožni za drugo ustrezno delo;

3) na polno invalidsko pokojnino — vojaškim vojnim invalidom od I. do VI. skupine, ki imajo po 15. maju 1945 delovno dobo najmanj petih let, če ne morejo opravljati svojega dela več kot polovico rednega delovnega časa, ne glede na to, ali bi morda mogli opravljati kakšno drugo delo;

4) na polno invalidsko pokojnino — udeležencem narodnoosvobodilne vojne, ki so odšli v narodnoosvobodilni boj pred 9. septembrom 1943, in udeležencem španske državljanske vojne, če ne morejo opravljati svojega dela več kot polovico rednega delovnega časa, ne glede na to, ali bi morda mogli opravljati kakšno drugo delo.

(2) Užiivalcem invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, ki ne izpolnjujejo pogojev za prevedbo invalidnine na invalidsko pokojnino v smislu 1. do 4. točke prejšnjega odstavka, pri katerih pa se po drugem odstavku 252. člena tega zakona ugotovi, da je podana invalidnost II. ali III. kategorije, se priznajo namesto prejšnje invalidnine ustrezne nove pravice, ki grede po določbah III. in IV. poglavja tega zakona invalidom II. oziroma III. kategorije invalidnosti — glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti, in sicer ne glede na pokojninsko in delovno dobo, ki se zahteva po tem zakonu za pridobitev pravic v primeru invalidnosti zaradi bolezni ali poškodbe izven dela.

254. člen

Določbe 252. in 253. člena tega zakona se uporabijo smiselno tudi za užiivalce invalidnine, ki bodo do-

polnili v omenjenih členih določeno starost do 31. decembra 1959.

255. člen

Oskrbnina (108. člen) in nadomestila (123. člen), do katerih pridobijo pravico užívalci prejšnje invalidnine v primerih iz drugega odstavka 253. člena tega zakona, se odmerijo po plači s stalnimi dodatki, ki je bila s tarifnim pravilnikom ali kakšnim drugim predpisom oziroma s kolektivno pogodbo določena za delovno mesto, na katerem je užívalec delal neposredno pred nastankom invalidnosti, in sicer po tarifnih pravilnikih oziroma predpisih ali pogodbah, ki bodo veljali na dan 1. januarja 1959.

256. člen

Užívalcem invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, katerim se invalidnina ne prevede na invalidsko pokojnino, temveč se jim priznajo ustrezne nove pravice po tem zakonu, grede te pravice od 1. januarja 1959; pri tem se jim obračunajo zneski, izplačani na račun prejemkov po prejšnjih predpisih do dneva, ko jim bodo priznane nove pravice, če bo znesek prejemkov na podlagi novih pravic večji.

4. Posebne določbe o prevedbi invalidskih pokojnin vojaških zavarovancev

257. člen

(1) Invalidskim upokojevcem, ki jim je bila pokojnina odmerjena ali prevedena po uredbi o socialnem zavarovanju vojaških oseb («Uradni list FLRJ» št. 12/53, 5/54 in 30/55), in sicer upokojevcem, stari nad 45 let, in upokojenkam, stari nad 40 let, se prevede pokojnina po določbah tega poglavja na polno invalidsko pokojnino brez ponovne ugotovitve njihove invalidnosti in preostale delovne zmožnosti.

(2) Invalidski upokojevcem iz prejšnjega odstavka, ki na dan 31. decembra 1958 niso bili stari 55 let, in upokojenke, ki na ta dan niso bile stare 50 let, se razvrstijo na njihovo zahtevo v ustrezne kategorije invalidnosti (26. člen) na podlagi ponovne ugotovitve invalidnosti in preostale delovne zmožnosti.

(3) Invalidskim upokojevcem (upokojenkam), ki se na podlagi ponovne ugotovitve invalidnosti in preostale delovne zmožnosti po drugem odstavku tega člena razvrstijo v II. ali III. kategorijo invalidnosti, se priznajo ustrezne nove pravice, ki grede po določbah III. in IV. poglavja tega zakona invalidom II. oziroma III. kategorije invalidnosti, in sicer ne glede na pokojninsko dobo in delovno dobo, ki se zahteva po tem zakonu za pridobitev pravic v primeru invalidnosti zaradi bolzani ali poškodbe izven dela. Upokojevcem, ki jim bodo priznane te pravice, ne morejo pozneje zahtevati, da jim namesto teh pravic oživi prevedena invalidska pokojnina na podlagi razvrstitve po prvem odstavku tega člena.

258. člen

(1) Invalidskim upokojevcem, ki jim je bila pokojnina odmerjena ali prevedena po uredbi o socialnem zavarovanju vojaških oseb, ki še niso dopolnili 45 let, in upokojenkam, ki še niso dopolnile 40 let, se prevede pokojnina po določbah tega poglavja na zmanjšano 75%-no invalidsko pokojnino brez ponovne ugotovitve invalidnosti in preostale delovne zmožnosti.

(2) Invalidski upokojevcem (upokojenke) iz prejšnjega odstavka se razvrstijo na njihovo zahtevo v ustrezno kategorijo invalidnosti (26. člen) na podlagi ponovne ugotovitve invalidnosti in preostale delovne zmožnosti.

(3) Invalidskim upokojevcem, ki bodo po drugem odstavku tega člena razvrščeni v I. kategorijo invalidnosti, se prevede pokojnina na novo, polno invalidsko pokojnino.

(4) Invalidskim upokojevcem, ki bodo po drugem odstavku tega člena razvrščeni v II. ali III. kategorijo invalidnosti, se prevede pokojnina tako, da se pri tem uporabijo določbe 253. člena tega zakona, če izpolnjujejo pogoje iz omenjenega člena; če ne izpolnjujejo omenjenih pogojev, pa se jim priznajo ustrezne nove pravice glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti po določbah III. in IV. poglavja tega zakona, pri čemer se uporabi tudi 255. člen tega zakona.

259. člen

Pri prevedbi invalidske pokojnine ali invalidnine vojaškega zavarovanca se izračuna osnova za odmero nove invalidske pokojnine po 196. členu zakona o pokojninskem zavarovanju. Kot temeljna in položajna plača v smislu omenjenega člena se vzame temeljna in položajna plača, ki bo pripadala na dan 1. januarja 1959 aktivni vojaški osebi tistega čina oziroma razreda, ki ga je imel užívalec ob upokojitvi.

260. člen

(1) Invalidskim upokojevcem, ki jim je bila invalidnina odmerjena ali prevedena po uredbi o socialnem zavarovanju vojaških oseb, se prevede prejšnja invalidska pokojnina na njihovo zahtevo, ki jo vložijo med postopkom uradne prevedbe ali po prevedbi, vendar najpozneje do 31. decembra 1959 — na osebno pokojnino po zakonu o pokojninskem zavarovanju, če so imeli na dan, ko jim je prenehala služba v stalnem sestavu Jugoslovanske ljudske armade, najmanj 10 let službe, ki se jim šteje v smislu drugega odstavka 82. člena zakona o pokojninskem zavarovanju za službo v Jugoslovanski ljudski armadi. Če imajo v takih primerih manj kot 15 za pokojnino vštvenih let, znaša njihova osebna pokojnina 40% pokojninske osnove.

(2) Upokojevcem, katerim se prevede pokojnina po prejšnjem odstavku, ne morejo pozneje zahtevati, naj jim oživi invalidska pokojnina, in tudi ne, da naj se jim za isti primer invalidnosti priznajo pravice kot invalidom II. ali III. kategorije v smislu drugega ali tretjega odstavka 257. člena ali drugega do četrtega odstavka 258. člena tega zakona.

261. člen

(1) Osebi, ki je nesposobna za delo in pridobivanje služba pa ji je prenehala kot podoficirju, oficirju ali vojaškemu uslužbencu Jugoslovanske ljudske armade v razdobju od 15. maja 1945 do 16. februarja 1950 brez pravice do invalidske pokojnine, se prizna v smislu prvega odstavka pod a) 43. člena uredbe iz leta 1952 pravica do invalidske pokojnine po določbah uredbe o socialnem zavarovanju vojaških oseb z dne 18. marca 1953 («Uradni list FLRJ» št. 12/53), če vloži zahtevo za invalidsko pokojnino do 30. junija 1959. Ta pravica se ji prizna, če ugotovi višja vojaška zdravniška komisija Vojaške medicinske akademije v Beogradu na podlagi predloženih medicinskih dokazov, po potrebi pa tudi s pregledom, da je bila ta oseba ob prenehanju službe v Jugoslovanski ljudski armadi popolnoma nezmožna za delo in pridobivanje in da je taka nezmožnost podana tudi na dan njene ugotovitve.

(2) Osebi, ki je popolnoma nezmožna za službo v Jugoslovanski ljudski armadi, služba pa ji je prenehala kot podoficirju, oficirju ali vojaškemu uslužbencu Jugoslovanske ljudske armade po 16. februarju 1950, toda pred 1. januarjem 1955, brez pravice do invalidske pokojnine oziroma invalidnine, se prizna pravica do invalidnine oziroma invalidske pokojnine po uredbi o socialnem zavarovanju vojaških oseb, če vloži zahtevo za invalidsko pokojnino oziroma invalidnino do 30. junija 1959. Ta pravica

se ji prizna, če ugotovi višja vojaška zdravniška komisija Vojaške medicinske akademije v Beogradu na podlagi predloženih medicinskih dokazov, po potrebi pa tudi s pregledom, da je bila ta oseba ob prenehanju službe v Jugoslovanski ljudski armadi popolnoma nezmožna za službo v Jugoslovanski ljudski armadi in da je taka nezmožnost podana tudi na dan njene ugotovitve. Če taka oseba ni popolnoma nezmožna za službo v Jugoslovanski ljudski armadi, temveč le deloma — toda nad 33 $\frac{1}{3}$ %, pa je bila taka nezmožnost podana tudi na dan prevedbe v rezervo, se ji prizna glede na stopnjo zmanjšanja splošne delovne zmožnosti na dan njene ugotovitve pravica do invalidnine II. ali III. skupine po predpisih, ki so veljali do 31. decembra 1958.

(3) Pokojnina oziroma invalidnina po prejšnjih dveh odstavkih se prizna na zahtevo in prevede na invalidsko pokojnino po členih 257 do 260 tega zakona. Tako priznana pokojnina gre upravičencu od prvega dneva meseca, ki sledi mesecu, v katerem je vložil zahtevo.

262. člen

Določbe členov 257 do 261 tega zakona veljajo tudi za invalidske upokoјjence — vojaške zavarovance, ki bodo dopolnili v omenjenih členih določeno starost do 31. decembra 1959.

ŠESTI DEL

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

XI. poglavje

263. člen

(1) Če ni v tem zakonu za posamezne primere izrečno drugače določeno, pridobijo osebe, ki so postale invalidi pred 1. januarjem 1959, pravice po tem zakonu le tedaj, če so do svoje invalidnosti izpolnile pogoje za pridobitev pravic iz invalidskega zavarovanja po predpisih, ki so veljali do 31. decembra 1958, in če vložijo zahtevo za priznanje teh pravic do 31. decembra 1959.

(2) Osebam iz prejšnjega odstavka, ki so izpolnile pogoje za pridobitev pravic po prejšnjih predpisih, se priznajo pravice po omenjenih predpisih, nato pa se tako priznane pravice prevedejo na ustrezne pravice po določbah X. poglavja tega zakona.

(3) Invalidnost, ki ni bila ugotovljena po predpisih, veljavnih do 31. decembra 1958, se more v primerih iz prvega odstavka tega člena pozneje ugotavljati samo na podlagi medicinske dokumentacije, ki izvira iz dobe, ko je invalidnost nastala.

264. člen

Pri odločanju o pritožbah, vloženi h zoper odločbe o pravici do invalidske pokojnine ali invalidnine, izdane po predpisih, ki so veljali do 31. decembra 1958, se uporabljajo materialnopravne določbe teh predpisov. Prav tako se odloča tudi o pritožbah zoper odločbe, izdane v smislu 263. člena tega zakona.

265. člen

(1) Osebam, ki jim je bila po prejšnjih predpisih priznana pravica do odpravnine namesto invalidske pokojnine ali invalidnine, pa jim ta do 31. decembra 1958 ni bila popolnoma izplačana, se izplačujejo mesečni obroki po prejšnjih predpisih priznane odpravnine še naprej, dokler ni ta popolnoma izplačana.

(2) Osebam iz prejšnjega odstavka, ki pridobijo pravico po tem zakonu, se neha izplačevati odpravnina od prvega dneva meseca, ki sledi mesecu, v katerem jim je priznana pravica po tem zakonu.

(3) Pravica, priznana po tem zakonu, ne pripada za čas, za katerega so že izplačani mesečni obroki odpravnine, če ti obroki presegajo mesečni znesek, ki pripada upravičencu na podlagi pravice, priznane po tem zakonu; če pa so ti obroki manjši, se izplačani zneski odpravnine obračunajo ob izplačilu zneska na podlagi pravice, priznane po tem zakonu.

266. člen

(1) Glede uživanja invalidske pokojnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, veljajo za upokoјjence, ki so v delovnem razmerju in delajo bodisi poln bodisi skrajšan delovni čas, do izdaje odločbe o uradni prevedbi njihove pokojnine v smislu določb X. poglavja tega zakona ustrezne določbe uredbe iz leta 1952. Za invalidske upokoјjence, ki opravljajo samostojno poklicno delo, veljajo glede uživanja pokojnine do izdaje odločbe o prevedbi njihove pokojnine tiste določbe uredbe iz leta 1952, ki veljajo za upokoјjence, ki so v delovnem razmerju in delajo poln redni delovni čas.

(2) Po prevedbi veljajo glede uživanja prevedene invalidske pokojnine za zaposlene upokoјjence določbe VI. poglavja tega zakona.

(3) Invalidskim upokoјjencem iz prvega odstavka tega člena, ki bodo pri uradni prevedbi pokojnine razvrščeni v II. ali III. kategorijo invalidnosti s pravico do invalidske pokojnine, izplačevanje pokojnine v razdobju od 1. januarja 1959 do izdaje odločbe o prevedbi pa jim bo ustavljeno zaradi zaposlitve oziroma opravljanja samostojnega poklicnega dela, bo izplačana prevedena pokojnina v višini, ki jim gre v smislu drugega in tretjega odstavka 173. člena tega zakona, tudi za čas, ko jim je bilo v tem razdobju izplačevanje pokojnine ustavljeno.

(4) Invalidskim upokoјjencem iz prvega odstavka tega člena, ki bodo od uradni prevedbi razvrščeni v I. kategorijo invalidnosti, potem pa na njihovo zahtevo razvrščeni v II. ali III. kategorijo invalidnosti s pravico do invalidske pokojnine, bo izplačana pokojnina za pretekli čas od 1. januarja 1959 dalje v smislu prejšnjega odstavka le tedaj, če vložijo zahtevo za določitev nove kategorije invalidnosti v šestih mesecih od dneva, ko prejmejo odločbo o prevedbi pokojnine po uradni dolžnosti.

267. člen

Uživalcem invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, ki jim je bilo izplačevanje invalidnine ustavljeno zaradi zaposlitve po 2. točki 112. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev, se ne izplačuje invalidnina med zaposlitvijo ob pogojih iz omenjenega člena do konca meseca, v katerem bo izdana odločba o prevedbi invalidnine po določbah X. poglavja tega zakona, pravice po tem zakonu, ki se priznajo po uradni dolžnosti, pa jim gre do prvega dneva naslednjega meseca po izdaji odločbe o prevedbi invalidnine.

268. člen

Od uživalcev invalidske pokojnine in invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952, pri katerih se s pregledom ob prevedbi po določbah X. poglavja tega zakona ugotovi, da pri njih ni podana invalidnost, na podlagi katere bi imeli pravice po tem zakonu, se ne bo zahtevala vrnitev zneskov invalidske pokojnine oziroma invalidnine, priznane po prejšnjih predpisih, ki so jim bili izplačani do konca meseca, v katerem je bila na podlagi pregleda izdana odločba o prenehanju pravice.

269. člen

(1) Uživalcem invalidske pokojnine in invalidnine, odmerjene ali prevedene po uredbi iz leta 1952,

sija ugotovi, da jih je treba zaradi pešanja njihove delovne zmožnosti premestiti na drugo delo, mora gospodarska organizacija preskrbeti zaposlitev na drugem delu in jim iz sredstev svojega čistega dohodka izplačevati nadomestilo za zmanjšanje osebne dohodka do razlike med tarifno postavko za prejšnje in za novo delo. To nadomestilo jim gre ves čas take zaposlitve, vendar najdalj dotlej, ko izpolnijo pogoje za pravico do osebne pokojnine.

(2) Delovna mesta oziroma dela, na katerih imajo delavci pravico do nadomestila, višino nadomestila ter natančnejše pogoje za zaposlitev na drugem delu in za dodelitev nadomestila v smislu prejšnjega odstavka določi gospodarska organizacija s svojim pravilnikom.

(3) Pri uporabi določb tega člena se štejejo za težka in zdravju škodljiva dela zaposlitve, ki so določene v prvem odstavku 56. člena zakona o pokojninskem zavarovanju in v predpisih, izdanih po drugem odstavku istega člena omenjenega zakona.

(4) Nadomestilo iz prvega odstavka tega člena se všteje v povprečni mesečni znesek plač, na podlagi katerega se zavarovanci razvrščajo v zavarovalne razrede, da bi se jim mogla določiti pokojninska osnova za osebno oziroma invalidsko pokojnino po 65. in 67. členu zakona o pokojninskem zavarovanju.

(5) Če postane delavec, ki dobiva nadomestilo po prvem odstavku tega člena, invalid, se vzame pri uporabi določb tega zakona, ki se tičejo poklicne rehabilitacije in zaposlitve, kategorija delovnega mesta, ustrezajoča delovnemu mestu, na katerem je delavec delal pred premestitvijo na drugo delo, če je to zanj ugodnejše. Pri odmeri oskrbnine in nadomestil se všteje v tem primeru v plačo tudi nadomestilo iz prvega odstavka tega člena.

274. člen

(1) Osebam, ki so postale invalidi v smislu tega zakona zaradi poškodb, zadobljenih pred 6. aprilom 1941 v boju s protiljudskimi režimi oziroma v spopadih z njihovimi organi zaradi svojega naprednega stališča, se priznajo na njihovo zahtevo pravice, ki jih določa ta zakon, če je invalidnost še vedno podana in če so bile ob dogodkih, ki so povzročili invalidnost, v delovnem razmerju in imele delovno dobo najmanj enega leta ali če so imele pred nastankom invalidnosti ali so po 15. maju 1945 dopolnile delovno dobo najmanj treh let, ali pa ne glede na to, ali imajo delovno dobo ali ne, če jim je priznано revolucionarno delo po 29. členu zakona o pokojninskem zavarovanju.

(2) Osebam, pri katerih je nastala invalidnost v smislu tega zakona kot posledica bolezni, zadobljenih zaradi zapiranja, grdega ravnanja in preganjanja zaradi udeležbe v boju s protiljudskimi režimi in jim je ta čas priznan za revolucionarno delo v smislu 29. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, se priznajo na njihovo zahtevo pravice iz tega zakona, če je invalidnost še vedno podana.

(3) Osebam, ki so v okoliščinah iz prejšnjih dveh odstavkov pretrpele telesno okvaro, ki ni imela za posledico izgube ali zmanjšanja delovne zmožnosti, se prizna na njihovo zahtevo pravica do invalidnine po določbah tega zakona, če je še vedno podana telesna okvara, ki daje v smislu tega zakona pravico do invalidnine, in če imajo ob vložitvi zahteve svojstvo zavarovanca.

(4) Za osebe, ki pridobijo po prvem in drugem odstavku tega člena pravico do invalidske pokojnine, pa niso bile v delovnem razmerju, se vzame kot osnova za odmero invalidske pokojnine povprečna pokojninska osnova iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, in sicer: XVI. zavarovalnega razreda, če imajo priznано strokovno izobrazbo, ki se zahteva za delovna mesta III. ali kakšne nižje kategorije; XIV. zavarovalnega razreda, če imajo priznано strokovno izobrazbo, ki se zahteva za delovna mesta II. kategorije; XII. zavarovalnega razreda, če imajo priznано strokovno izobrazbo, ki se zahteva za

delovna mesta I. kategorije. Če so bili učenci (vajenci) ali študenti, se jim osnova za invalidsko pokojnino določi po 66. členu tega zakona. Osebam, ki so bile v delovnem razmerju, se določi osnova za invalidsko pokojnino po kategoriji delovnega mesta njihove zadnje zaposlitve, pri čemer se uporabi drugi odstavek 237. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, če ni zadnje ugodnejše, da se jim določi osnova kot osebam, ki niso bile v delovnem razmerju.

(5) Pravice, pridobljene po tem členu, gredo upravičencu od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

(6) Odločbo izda v primerih iz prejšnjih odstavkov okrajni zavod za socialno zavarovanje, ko dobi mnenje posebne komisije iz 172. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

275. člen

(1) Osebam, pri katerih je zaradi bolezni ali poškodbe izven dela nastala v času, ko so bile pred 1. januarjem 1959 na določenih prostovoljnih mladinskih delovnih akcijah v smislu 15. člena tega zakona, invalidnost ali telesna okvara, se priznajo na njihovo zahtevo ustrezne pravice po tem zakonu, če bo invalidnost oziroma telesna okvara, na podlagi katerih se pridobijo pravice, podana na dan 1. januarja 1959 in če vložijo zahtevo najpozneje do 31. decembra 1959.

(2) Pravice, priznane po prejšnjem odstavku, gredo upravičencu od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

276. člen

(1) Uživalcu, ki mu je bila invalidska pokojnina ali invalidnina odmerjena z uporabo drugega odstavka 63. člena zakona o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev in njihovih družin glede na zmanjšano dobo, se odmerijo na njegovo zahtevo ustrezne pravice po tem zakonu glede na skupno pokojninsko dobo, ki se prizna po zakonu o pokojninskem zavarovanju in po tem zakonu (238. člen), če je ob nastanku invalidnosti imel pokojninsko in delovno dobo, ki se zahteva po 34. členu, upoštevajoč tudi določbe 35. člena tega zakona.

(2) Osebi, ki ji je bila zahteva za priznanje pravice do invalidske pokojnine ali invalidnine zavrnjena zaradi zmanjšanja pokojninske dobe po drugem odstavku 63. člena zakona o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev in njihovih družin, se priznajo na njeno zahtevo glede na stanje invalidnosti in preostale delovne zmožnosti ob vložitvi zahteve ustrezne pravice po tem zakonu na podlagi skupne pokojninske dobe, ki se ji prizna po zakonu o pokojninskem zavarovanju in po tem zakonu (238. člen), če je imela ob nastopu invalidnosti pokojninsko in delovno dobo, ki se zahteva po 34. členu, upoštevajoč tudi določbe 35. člena tega zakona.

(3) Čas, ko je bila oseba iz prejšnjega odstavka po ugotovitvi invalidnosti pa do 31. decembra 1958 v delovnem razmerju, v katerem je delala poln delovni čas, se ji šteje, če je to zanj ugodnejše, v delovno dobo za pridobitev pravic po tem zakonu in za odmero invalidske pokojnine.

(4) Pravice, priznane po prejšnjih odstavkih, gredo upravičencu od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

277. člen

(1) Osebam, ki po prejšnjih predpisih niso mogle pridobiti pravice do invalidske pokojnine ali invalidnine, ker niso imele predpisane pokojninske dobe, se všteje za pridobitev pravic po tem zakonu v pokojninsko in delovno dobo tudi čas, ko so bile po ugotovitvi invalidnosti pa do 31. decembra 1958 v delovnem razmerju, v katerem so delale poln redni delovni čas, če izpolnjujejo glede na skupno dobo, dopolnjeno do po-

novne ugotovitve invalidnosti po 1. januarju 1959, pogoje za pridobitev pravic po tem zakonu.

(2) Pravice, priznane po prejšnjem odstavku, gredo upravičencu od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

278. člen

(1) Osebi, ki je izgubila pravico do invalidske pokojnine ali invalidnine ali je bila njena zahteva za priznanje te pravice zavrnjena zato, ker so bila podana dejstva iz 2. člena zakona o ugotovitvi pravice do pokojnine in o upokojitvi državnih uslužbencev ali po drugem in tretjem odstavku 45. člena uredbe iz leta 1952, ne oživijo ustrezne pravice po določbah tega zakona, in sicer ne glede na to, ali je bila zaradi tega obsojena ali ne. Taka oseba more pridobiti ustrezne pravice po tem zakonu le, če je v razdobju od 15. maja 1945 do 31. decembra 1958 dopolnila pokojninsko in delovno dobo, predpisano v prvem odstavku 34. člena, upoštevajoč tudi določbe 35. člena tega zakona, ki se zahteva glede na njeno starost ob nastanku invalidnosti. To pravico pridobi, če bo na dan 1. januarja 1959 še vedno podana invalidnost, ki ima za posledico izgubo ali zmanjšanje delovne zmožnosti v smislu tega zakona.

(2) Čas, ko je bila oseba iz prejšnjega odstavka po ugotovitvi invalidnosti pa do 31. decembra 1958 v delovnem razmerju, v katerem je delala poln redni delovni čas, se ji všteje, če je to zanjo ugodnejše, v delovno dobo za pridobitev pravic po tem zakonu kakor tudi za odmero invalidske pokojnine.

(3) Uživalcu invalidske pokojnine ali invalidnine, ki mu je bila z uporabo drugega odstavka 45. člena uredbe iz leta 1952 odmerjena pokojnina oziroma invalidnina po zmanjšani dobi oziroma po osmem odstavku v zvezi z drugim in tretjim odstavkom istega člena izjemoma priznana invalidska pokojnina ali invalidnina, se odmeri na njegovo zahtevo namesto pokojnine, prevedene po določbah X. poglavja tega zakona, nova pokojnina, ustrezajoča skupni pokojninski dobi, ki se priznava po zakonu o pokojninskem zavarovanju in po tem zakonu, če ima pokojninsko in delovno dobo, ki se zahteva po prvem odstavku tega člena. Skupna pokojninska doba se ugotovi z uporabo 50. in 51. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(4) Pravice, priznane po prejšnjih odstavkih, gredo upravičencu od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

279. člen

(1) Oseba, ki je izgubila pravico do invalidske pokojnine ali invalidnine ali je bila njena zahteva za priznanje te pravice zavrnjena po petem ali sedmem odstavku 45. člena uredbe iz leta 1952, lahko pridobi ne glede na to, ali ji je bila morda izjemoma priznana invalidska pokojnina ali invalidnina po osmem odstavku istega člena, ustrezne pravice po tem zakonu glede na skupno pokojninsko dobo, ki se priznava po zakonu o pokojninskem zavarovanju — v primerih iz sedmega odstavka 45. člena uredbe iz leta 1952 pa po zmanjšanju pokojninske dobe z uporabo 51. člena zakona o pokojninskem zavarovanju — če je po 15. maju 1945 dopolnila pokojninsko in delovno dobo, predpisano v prvem odstavku 34. člena, upoštevajoč tudi določbe 35. člena tega zakona, ki se zahteva glede na starost ob nastanku invalidnosti, ali če ima pokojninsko dobo iz drugega odstavka 34. člena tega zakona. To pravico pridobi, če je na dan 1. januarja 1959 še vedno podana invalidnost, ki ima za posledico izgubo ali zmanjšanje delovne zmožnosti.

(2) Čas, ko je bila oseba iz prejšnjega odstavka po ugotovitvi invalidnosti pa do 31. decembra 1958 v delovnem razmerju, v katerem je delala poln redni delovni čas, se ji všteje, če je to zanjo ugodnejše, v

delovno dobo za pridobitev pravic po tem zakonu kakor tudi za odmero invalidske pokojnine.

(3) Pravice, priznane po prejšnjih odstavkih, gredo upravičencu od prvega dneva naslednjega meseca po vložitvi zahteve.

280. člen

Po smrti uživalca invalidske pokojnine, pridobljene na podlagi invalidnosti, ki je posledica nesreče pri delu ali poklicne bolezni, se vzame kot osnova za odmero družinske pokojnine, če je to za družinske člane ugodnejše, namesto osebne pokojnine, obračunane glede na pokojninsko dobo po zakonu o pokojninskem zavarovanju, polna osebna pokojnina (tretji odstavek 125. člena zakona o pokojninskem zavarovanju), in sicer ne glede na to, ali je invalidski upokojenec umrl za posledicami nesreče pri delu ali je bila smrt posledica kakšnega drugega vzroka.

281. člen

(1) Dokler ne bodo izdani posebni predpisi o zavarovanju oseb, ki prestajajo kazen zopora ali strogega zopora, za primer invalidnosti, ki nastane med prestajanjem kazni, so te osebe ne glede na državljanstvo zavarovane za invalidnost, ki je posledica nesreče ali poklicne bolezni na rednem delu, ki ga opravljajo na določenih delovnih mestih.

(2) Osebe iz prvega odstavka tega člena imajo v primeru invalidnosti ali telesne okvare, ki nastane v okoliščinah iz prejšnjega odstavka, po odpustu s prestajanja kazni ustrezne pravice po tem zakonu, le da nimajo pravice do nadomestila v zvezi z zaposlitvijo na ustreznem delu — izvzemši začasno nadomestilo, ko so s poklicno rehabilitacijo usposobljene za delo.

(3) Osnova za odmero invalidske pokojnine in drugih denarnih prejemkov se določi:

1) osebam, ki so prestajale kazen zopora — glede na plačo, ki so jo dobile za delo med prestajanjem kazni, in kategorijo delovnega mesta, na katerem so ta čas delale;

2) osebam, ki so prestajale kazen strogega zopora — v višini povprečne pokojninske osnove XX. zavarovalnega razreda iz 63. člena zakona o pokojninskem zavarovanju.

(4) Zvezni izvršni svet določi s svojimi predpisi način izvajanja invalidskega zavarovanja za osebe iz prvega odstavka tega člena.

282. člen

Dokler ne bodo izdani predpisi, s katerimi bosta izguba oziroma zmanjšanje pravic iz socialnega zavarovanja določeni kot kazni za posamezna kazniva dejanja, izgubi uživalec naslednje pravice iz invalidskega zavarovanja:

1) vse pravice — če je s pravnomočno sodbo obsojen na smrt;

2) pravico do invalidske pokojnine, če zaradi zmanjšanja pokojninske dobe po 2. točki prvega odstavka 50. člena ali po 51. členu zakona o pokojninskem zavarovanju ne izpolnjuje več s tem zakonom predpisanih pogojev za pridobitev te pravice v primeru invalidnosti, ki je posledica bolezni ali poškodbe izven dela. Pri ugotavljanju dejstva, ali je upokojenec izgubil pravico do invalidske pokojnine, se šteje razdobje, v katerem mora biti izpolnjena določena delovna doba iz 34. in 36. člena tega zakona, nazaj od dneva, ko je pravico pridobil.

283. člen

(1) Dokler ne bodo izdani zakoniti predpisi o izvršbi in zavarovanju, je mogoče seči z izvršbo ali zavarovanjem na invalidsko pokojnino, začasno nadome-

stilo in na oskrbnino do nastopa poklicne rehabilitacije do ene tretjine, za terjatve iz naslova preživitnine, priznane s sodno odločbo ali s poravnavo, pa do polovice, z omejitvijo, da mora ostati uživalcu najmanj 6.000 dinarjev mesečno.

(2) Na oskrbnino, ki gre uživalcu med poklicno rehabilitacijo, je mogoče seči z izvršbo ali zavarovanjem samo za terjatve iz naslova preživitnine, priznane s sodno odločbo ali poravnavo, in sicer do ene tretjine, z omejitvijo, da mora ostati uživalcu najmanj 6.000 dinarjev mesečno.

(3) Na invalidnino in dodatek za pomoč in potrebo ni mogoče seči z izvršbo ali zavarovanjem.

(4) Nadomestilo zaradi zaposlitve s skrajšanim delovnim časom in nadomestilo zaradi manjše plače na drugem delu veljata glede izvršbe in zavarovanja za sestavni del plače.

284. člen

Dokler ne bo izdan zakon, s katerim bo določena obveznost plačevanja prispevka v sklad invalidskega zavarovanja, se bodo uporabljali glede teh obveznosti predpisi o financiranju socialnega zavarovanja.

285. člen

(1) Dokler ne bodo izdani posebni predpisi o izvajanju poklicne rehabilitacije vojaških vojnih invalidov, se bodo uporabljale določbe tega zakona, ki se nanašajo na ugotovitev potrebe in možnosti rehabilitacije, na določitev rehabilitacije glede na starost in druge osebne lastnosti, na kraj in način rehabilitacije ter na zaposlovanje rehabilitiranih invalidov smiselno tudi za vojaške vojne invalide, za mirovne vojaške invalide ter z njimi izenačene invalide in za otroke padlih, umrlih in pogrešanih, ki imajo pravico do rehabilitacije po členih 37 do 39 zakona o vojaških vojnih invalidih.

(2) Dokler ne bodo izdani predpisi o varstvu defektnih oseb, se bodo uporabljale določbe tega zakona v smislu prejšnjega odstavka tudi pri izvajanju rehabilitacije defektnih oseb, ki jih pošljejo na rehabilitacijske organe, pristojni za socialno varstvo.

(3) Pošiljanje na rehabilitacijo in zaposlovanje oseb iz prejšnjih odstavkov organizirajo in stroške v zvezi z njihovo rehabilitacijo in zaposlovanjem trpijo organi, ki take osebe pošiljajo.

(4) Za invalidske delavnice v smislu tega zakona se štejejo tudi delavnice za usposobitev in zaposlitev gluhih in slepih, ki jih ustanovita Zveza gluhih Jugoslavije in Zveza slepih Jugoslavije, če izpolnjujejo pogoje iz predpisov, izdanih po pooblastilu iz petega odstavka 106. člena tega zakona.

(5) Invalidske delavnice iz prejšnjega odstavka so od 1. januarja 1958 popolnoma ali delno oproščene obveznosti do družbene skupnosti iz četrtega odstavka 106. člena tega zakona, če izpolnjujejo pogoje iz predpisov, izdanih po pooblastilu iz petega odstavka 106. člena tega zakona.

286. člen

Zvezni izvršni svet določi s posebnimi predpisi začetek in način izvajanja invalidskega zavarovanja članov rbiških združenj in jezerskega ribištva.

287. člen

Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za delo je pooblaščen, da določi s svojimi predpisi roke in druge pogoje za pridobitev strokovne izobrazbe s poklicno rehabilitacijo na praktičnem delu v gospodarskih in drugih organizacijah in zavodih ali s priučitvijo poklica v posebnih zavodih ali organizacijah za rehabilitacijo invalidov.

288. člen

(1) Pogodbe o socialnem zavarovanju oseb, ki opravljajo samostojen poklic, in oseb drugih poklicev, ki niso v delovnem razmerju, sklenjene na podlagi zakona o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev in njihovih družin, je treba prilagoditi določbam tega zakona, kolikor se nanašajo na invalidsko zavarovanje. Prilagoditev teh pogodb se mora izvršiti najpozneje do 31. decembra 1959; po tem dnevu nehalo veljati tista določila teh pogodb, ki so v nasprotju z določbami tega zakona.

(2) Dokler ne bo s pogodbo (147. člen) urejeno invalidsko zavarovanje filmskih delavcev, ki niso zavarovani kot filmski umetniki po 157. členu tega zakona, se bo izvajalo njihovo invalidsko zavarovanje po določbah odloka o socialnem zavarovanju filmskih delavcev (»Uradni list FLRJ« št. 32/55) in po ustreznih določbah uredbe o socialnem zavarovanju umetnikov (»Uradni list FLRJ« št. 32/55), vendar najdalj do 31. decembra 1959.

289. člen

(1) Od 1. januarja 1959 dalje, pa dokler ne bodo izdani novi predpisi o zdravstvenem zavarovanju, se bodo določbe zakona o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev, ki se nanašajo na uživalce pravic, priznanih na osnovi invalidnosti, uporabljale tako, da imajo pravico do zdravstvenega varstva delovni invalidi, ki so jim priznane invalidske pravice po tem zakonu, in sicer: invalidski upokojeanci, uživalci oskrbnine, priznane na podlagi pravice do poklicne rehabilitacije, uživalci začasnega nadomestila, priznanega na podlagi pravice do zaposlitve, in uživalci invalidnine — glede zdravljenja v zvezi s poškodbo ali boleznijo, ki je povzročila telesno okvaro.

(2) Do prevedbe po določbah X. poglavja tega zakona obdržijo uživalci pravic, priznanih po prejšnjih predpisih, pravico do zdravstvenega varstva po veljavnih predpisih.

290. člen

(1) Od 1. januarja 1959 dalje, pa dokler ne bodo izdani novi predpisi o otroškem dodatku, se bodo določbe uredbe o otroškem dodatku, ki se nanašajo na uživalce pravic, priznanih na osnovi invalidnosti po predpisih o socialnem zavarovanju, uporabljale tako, da imajo pravico do otroškega dodatka delovni invalidi, katerim so priznane določene pravice po tem zakonu, in sicer: invalidski upokojeanci, uživalci oskrbnine, priznane na podlagi pravice do poklicne rehabilitacije, ter uživalci začasnega nadomestila, priznanega na podlagi pravice do zaposlitve, ki izpolnjujejo pogoje za prejemanje nadomestila po predpisih o oskrbnini med časno brezposelnostjo.

(2) Do prevedbe po določbah X. poglavja tega zakona obdržijo uživalci pravic, priznanih po prejšnjih predpisih, pravico do otroškega dodatka po veljavnih predpisih.

291. člen

(1) V določbah zakona o pokojninskem zavarovanju, ki se sklicujejo na predpise o invalidskem zavarovanju, so mišljeni z izrazi »invalidnina«, »oskrbnina« in »razred invalidnosti« od dneva, ko se začne uporabljati ta zakon: invalidska pokojnina, oskrbnina oziroma časno nadomestilo in stopnja telesne okvare v smislu določb tega zakona.

(2) Kadar je po določbah zakona o pokojninskem zavarovanju pogoj za pridobitev oziroma uživanje pravic popolna in trajna nezmožnost za delo, se šteje, da je podana taka nezmožnost, če je podana invalidnost I. kategorije, ali če zadevna oseba brez poklicne rehabilitacije sploh ni zmožna za kakršnokoli

delo. Izvid, ugotovitev in mnenje o taki nezmožnosti dajejo invalidske komisije iz prvega in drugega odstavka 187. člena tega zakona.

292. člen

Kot obdobja iz 1. točke prvega odstavka 35. člena tega zakona se vzamejo za čas do 31. decembra 1958 oziroma do prevedbe invalidnine, priznane po prejšnjih predpisih, tudi obdobja, v katerih je zavarovanec dobival invalidnino III. skupine ali invalidnino II. skupine, ko po prejšnjih predpisih kot uživalec invalidnine ni bil zavezan za zaposlitev.

293. člen

(1) Od 1. januarja 1959 nehalo veljati:

1) določbe členov 32 do 54 zakona o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev in njihovih družin in predpisi, izdani za njihovo uporabo;

2) uredba o določanju in o prevedbi pokojnin in invalidnin («Uradni list FLRJ» št. 39/52);

3) uredba o določanju pravice do pokojnine zavarovancem — vojaškim vojnim invalidom («Uradni list FLRJ» št. 26/53) in določba 7. člena uredbe o določanju invalidskih prejemkov mirovnim vojaškim invalidom («Uradni list FLRJ» št. 29/53);

4) odredba o socialnem zavarovanju oseb, zaposlenih pri delih s kmetijskimi stroji («Uradni list FLRJ» št. 53/47 in 46/52);

5) določbe predpisov o socialnem zavarovanju oseb, ki opravljajo samostojne poklice, kolikor se nanašajo na invalidsko zavarovanje, izvzemši predpise, omenjene v drugem odstavku 283. člena tega zakona;

6) odredba o profesionalnih obolevostih, ki se štejejo po predpisih o socialnem zavarovanju za nezgodo pri delu («Uradni list FLRJ» št. 98/46);

7) določbe drugih predpisov, naštetih v 2. točki 273. člena zakona o pokojninskem zavarovanju, kolikor se tičejo invalidskega zavarovanja, in določbe drugih predpisov, ki so v nasprotju z določbami tega zakona.

(2) Dokler ne bodo izdani predpisi, napovedani v drugem odstavku 138. člena in v drugem odstavku 146. člena tega zakona, ostane v veljavi odločba o obolenjih, ki se štejejo za nesrečo pri delu («Uradni list FLRJ» št. 14/54) in odločba, katere bolezni se štejejo uslužbencem v resoru notranjih zadev za nesrečo pri delu («Uradni list FLRJ» št. 13/54).

294. člen

Ta zakon začne veljati osmi dan po objavi v »Uradnem listu FLRJ«, uporablja pa se od 1. januarja 1959.

Priloga k 28. členu zakona o invalidskem zavarovanju

SEZNAM TELESNIH OKVAR V SMISLU 27. IN 28. ČLENA ZAKONA O INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

I. ZGORNJE OKONČINE

a) Izgube

1) Izguba obeh rok ali pesti	100%
2) Popolna izguba ene roke v rami	80%
3) Izguba roke v sredini podlakti	60%
4) Izguba cele pesti	60%
5) Izguba vseh prstov ene roke	50%
6) Izguba palca in katerihkoli dveh drugih prstov	30%
7) Izguba palca in treh drugih prstov	40%

8) Izguba obeh palcev	40%
9) Izguba obeh palcev in enega prsta	50%
10) Izguba obeh palcev in še dveh prstov	60%

b) Funkcijske motnje

11) Popolna nepregibnost ramenskega sklepa v addukciji (pritegnitvi roke)	40%
12) Nereponiran izpah v ramenskem sklepu	40%
13) Ohlapen ramenski sklep	40%
14) Ohlapen ramenski sklep v zvezi z ohromelostjo deltoidne mišice z defektom kosti v sklepu	60%
15) Lažni sklep nadlaktnice (psevdoartroza humerusa), potreban aparat	40%
16) Ohromelost nervusa radialis ali medianusa ali ulnarisa	30%
17) Ohromelost dveh ali več gornjih živcev:	
a) medianusa in ulnarisa	50%
b) ulnarisa in radialis	50%
c) ulnarisa, radialis in medianusa	70%
Delne ohromelosti (pareze) omenjenih živcev je treba ocenjevati z ustrezno nižjo stopnjo	
18) Nepregibnost komolčnega sklepa v iztegnjenem položaju	40%
19) Nepregibnost komolčnega sklepa v ostrem kotu	40%
20) Nepregibnost komolčnega sklepa v kotu 150°	30%
21) Ohlapen komolčni sklep z aparatom	40%
22) Lažni sklep (psevdoartroza) podlakti, potreben aparat	40%
23) Ročni sklep obojestransko nepregiben, v fleksiji za 1/3 ali 1/2	9-50%

II. SPODNJE OKONČINE

a) Izgube

1) Izguba ene roke in ene noge	100%
2) Izguba obeh stegen	100%
3) Izguba ene noge v kolku ali v stegnu z zelo kratkim krnom	80%
4) Izguba noge v sredini stegna	70%
5) Izguba noge tik nad kolonom	70%
6) Izguba noge v kolenu	60%
7) Izguba ene krače z dobrim krnom pri funkcijsko brezhibnem kolenskem sklepu z dobro hojo s protezami	40%
8) Izguba ene krače z neprimernim krnom ali s funkcijsko motnjo v kolčnem ali kolenskem sklepu	60%
9) Izguba obeh krač s funkcijsko brezhibnima kolenskima sklepoma in s krnoma primernima za protezo	70%
10) Izguba obeh krač z neprimernima krnoma in motnjami v sklepih	80%
11) Izguba stopala — exarticulatio tarso — metatarsalis (Lisfranc), dober krn	80%